

**SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRETMEN- ÖĞRENCİ
İLİŞKİSİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ**

Çiğdem Kozaner

DOKTORA TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2017

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren Otoz altı (36) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Çiğdem

Soyadı : Kozaner

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi

İngilizce Adı: The Effect of the Teacher-Student Relationships on the Academic Success of the Students in the Social Studies Course

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

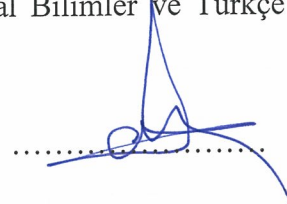
Yazar Adı Soyadı: Çiğdem Kozaner

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Çiğdem Kozaner tarafından hazırlanan “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü’nde Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

(Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Hamza Keleş

(Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Cemil Cahit YEŞİLBURSA

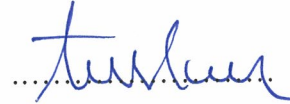
(Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Gazi Üniversitesi)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ümüt AKAGÜNDÜZ

(Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Ankara Üniversitesi)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Barış ÇİFTÇİ

(Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 20/03/20117

Bu tezin Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü’nde Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Ülkü ESER ÜNALDI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisini konu alan bu araştırma öğrencilerle yapılan uygulamalar sonucunda şekillendi. Bu araştırmada elde edilen bulguların araştırmacılara ve eğitime katkısı olmasını dilerim.

Bu araştırma pek çok kişinin desteği ve emeği ile son şeklini almıştır. Bu nedenle çalışmayı bitirmemde büyük sabırla katkı sağlayan kişilere teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Doktora eğitimim boyunca desteğini benden esirgemeyen, tez danışmanım Prof. Dr. Cengiz Dönmez'e teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunarım.

Tez izleme komitesi süresince bana yardımcı olan hocam Prof. Dr. Hamza Keleş ve Yrd. Doç. Dr. Ümüt Akagündüz'e, ölçek uyarlama çalışmalarını yapan Prof. Dr. Adnan Kan ve Arş Gör. Semih Kaynak'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca hayatımın her aşamasında maddi ve manevi beni destekleyen, her zaman yanımda olduklarını bildiğim sevgili annem ve babam Nimet- Kadir Kozaner'e teşekkür ederim.

Vatanını ve bayrağını seven, Atatürk İlke ve İnkılaplarını yüceltecek, bilinçli ve demokrasiyi benimsemiş vatandaşlar yetiştirilmesi dileğiyle...

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ İLİŞKİSİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARISINA ETKİSİ

(Doktora Tezi)

Çiğdem Kozaner

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mart, 2017

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersinde öğretmen öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin olup olmadığını belirtmektir. Araştırmada nicel araştırma modeli olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, Ankara ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda 384 öğrenci ile yürütülmüştür. Wilkins (2014) tarafından geliştirilen öğretmen- öğrenci ilişkisi ölçeği Türkçe'ye uyarlanarak örnekleme veri toplamak amacıyla uygulanmıştır. Öğrencilerin akademik başarılarını belirlemek amacıyla başarı testi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri okul türü, dersi sevip sevmeme durumu değişkenine göre öğretmen- öğrenci ilişkisi ölçeği puanları ortalamaları karşılaştırıldığında öğrencilerin cinsiyetine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık, sınıf düzeyine göre 5. Sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı farklılık, öğrenim gördükleri okul türüne göre özel okulda öğrenim görenlerine lehine anlamlı farklılık, dersi sevip sevmeme durumlarına göre, sosyal bilgiler dersini seven öğrencilerin lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir. Öğrencilerin öğretmen öğrenci ilişkisi ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişki karşılaştırıldığında başarılı olanların lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir. Öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, yaşadıkları yerleşim yerine göre öğretmen-öğrenci ilişkisi ölçeği puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmemiştir Öğrencilerin cinsiyetleri, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan çoklu regresyon testi analiz sonuçlarına göre öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,676$, $R^2=,457$) sergilemişlerdir. Öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü

ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,686$, $R^2=,471$) sergilemişlerdir. Öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,690$, $R^2=,476$) sergilemişlerdir.

Anahtar Kelimeler : Sosyal Bilgiler, akademik başarı, öğretmen-öğrenci ilişkisi

Sayfa Adedi : 117

Danışman : Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

**THE EFFECT OF THE TEACHER-STUDENT RELATIONSHIPS ON
THE ACADEMIC SUCCESS OF THE STUDENTS IN THE SOCIAL
STUDIES COURSE**

(Ph. D. Thesis)

Çiğdem Kozaner

GAZİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

March, 2017

ABSTRACT

The aim of this research is to indicate whether the teacher-student relationship in the social studies course has an impact on the academic success of the students. Survey method which is a quantitative research model was used in the study. The research was conducted with 384 students in the schools affiliated to the Ministry of National Education in the central provinces of Ankara. The teacher-student relationship scale developed by Wilkins (2014) was adapted to Turkish and applied with the purpose of collecting sampling data. Achievement test was applied to determine the academic achievement of the students. It was observed that there was a significant difference in favor of the girls according to the gender of the students, in favor of the 5th grade students according to class level, in favor of the students studying at private school according to the type of school they are studying, in favor of students who like social sciences courses according to whether they liked the lesson, when the average of the teacher-student relationship scale scores were compared according to the gender, class level, the type of school they attended of the students participated in the research and the variable of whether they liked the class. There was a significant difference in favor of those who succeeded when the relationship between the academic achievement of the students and the teacher-student relationship scale of the students were compared. It was observed that there is no statistically significant difference when the teacher-student relationship scale scores were compared according to the gender of the teachers of the students and the place of residence. The gender of the student and the teacher, and the teacher-student relationship variables together showed a significant relationship ($R=.676$, $R^2=.457$) on student achievement, according to the multiple regression test analysis results which applied to compare the gender of the students and the teacher

with the teacher-student relationship scale and academic achievement. The type of school they are studying and the teacher-student relationship variables together showed a significant relationship ($R=.686$, $R^2=.471$) on student achievement, as a result of the multiple linear regression analysis which conducted to reveal how variables thought to have an impact on student achievement such as place of residence, type of school they are studying, and the teacher-student relationship predict student achievement. Class level, whether students like the course and the teacher-student relationship variables together showed a significant relationship ($R=.690$, $R^2=.476$) on student achievement, as a result of multiple linear regression analysis conducted to determine how the variables thought to have an impact on the success of the students such as class level, whether they like the course, and the teacher-student relationship predict student achievement.

Keywords : Social studies, academic achievement, teacher-student relationship

Page Number : 117

Supervisor : Prof. Dr. Cengiz DÖNMEZ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi	5
Sayıtlılar	6
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	7
BÖLÜM 2	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
Öğretmenlik Mesleği.....	8
Öğretmenlik Mesleğinde Profesyonellik	10
Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programları	12
Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	12
TBMM Hükümeti Dönemi ve Cumhuriyet Yılları.....	15
1981 Yılından Günümüze Öğretmen Yetiştirme	18
Öğretmen Nitelikleri	21

Öğretmenin Mesleki Nitelikleri	21
Öğretmenlerin Kişisel Nitelikleri	24
Öğretmen Yeterlikleri.....	25
Yeterlik Alanları ve Alt Yeterlikler	26
Alan Bilgisi	27
Plan Yapma ve Ders Hazırlığı	28
Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Yararlanma	28
Sınıf Yönetimi	28
Öğrenci Rehberlik Hizmetleri	28
Öğretmenlerin İletişim Becerileri	29
Etkili Öğretmen ve Özellikleri	31
Soru sorma	34
Dönüt ve Düzeltme.....	35
Kişisel İlgi	35
Sunum	35
Öğretmenin Davranışı.....	37
Öğretmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler	39
Olumlu Öğretmen- Öğrenci İlişkisi.....	40
Sosyal Bilgiler Dersi.....	42
Sosyal Bilgiler Öğretmeni.....	44
Yeterlik Alanı	45
BÖLÜM 3	50
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	50
BÖLÜM 4	53
YÖNTEM.....	53
Araştırmanın Modeli.....	53
Çalışma Grubu	53
Veri Toplama Araçları.....	55
Öğretmen Öğrenci İlişki Ölçeği.....	55
Verilerin analizi	58
BÖLÜM 5	59
BULGULAR VE YORUMLAR	59
Birinci Alt Problem Olan Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	59

İkinci Alt Problem Olan Öğretmenin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular	61
Üçüncü Alt Problem Olan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Bulgular	64
Dördüncü Alt Problem Olan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular	65
Beşinci Alt Problem Olan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Değişkenine İlişkin Bulgular	68
Altıncı Alt Problem Olan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersini Sevip Sevmeme Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular	71
Yedinci Alt Problem Olan Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular	73
Sekizinci Alt Problem Olan Öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular	76
Dokuzuncu Alt Problem Olan Yerleşim Yeri, Öğrenim Görülen Okul Türü ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular	77
Onuncu Alt Problem Olan Sınıf Düzeyi, Dersi Sevip Sevmeme Durumları ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular	78
BÖLÜM 6	80
SONUÇ ve TARTIŞMA	80
BÖLÜM 7	87
ÖNERİLER.....	87
Araştırmacıya Yönelik Öneriler	87
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Yönelik Öneriler	87
Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler	88
KAYNAKÇA	90
EKLER	100
Ek-1. Öğrenci Kişisel Bilgiler Formu	101
Ek-2. Öğretmen-Öğrenci İlişkisi Ölçeği	102
Ek-3. 5. Sınıf Başarı Testi	105
Ek-4. 6. Sınıf Başarı Testi	108
Ek-5. 7. Sınıf Başarı Testi	112
Ek-6. Araştırma İzni	116
Ek-7. Öğretmen – Öğrenci İlişkisi Ölçeği İzinleri	117

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Demografik değişkenlere ilişkin frekans dağılım tablosu	54
Tablo 2. Öğretmen Öğrenci ilişkisi ölçeği alt boyutu güvenirlik katsayısı.....	56
Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmeni İle Olan İlişki Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Dağılım Tablosu	57
Tablo 4. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları	59
Tablo 5. Öğretmenin cinsiyet değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları	61
Tablo 6. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Kruskal Wallis testi analiz sonuçları.....	64
Tablo 7. Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları	66
Tablo 8. Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları	69
Tablo 9. Öğrencilerin sevip sevmeme durumlarına göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları	71
Tablo 10. Öğrencilerin akademik başarı durumuna göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları	74
Tablo 11. Öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları	76
Tablo 12. Yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları	77
Tablo 13. Sınıf Düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları	78

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, alt problemleri, önemi, varsayımları ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Öğretmen, öğrenme ve öğretme süreçlerinin en önemli unsurudur. Öğretmenlik, bir ülkenin geleceğini hazırlama sorumluluğunu taşıyan çok önemli ve özel bir meslektir. Geleneksel anlayıştan hızla sıyrılan eğitim anlayışının gerektirdiği öğretmen profili, öğrencileriyle ders içi olumlu ilişkiler kurabilen, öğrencileri derse yönelik, akademik anlamda ve sosyal ilişkiler bakımından motive edebilir özellik göstermelidir.

Öğretmen öğrencilerin başarısında en başta sorumlu olan kişidir. Öğretmenin sınıftaki başarısından sosyal yeterliliği, teknik yeterliliğinden daha etkilidir. Öğrencilerini tanıma yeteneğine sahip bir öğretmen öğrencilerce fark edilir. Fark edilen öğretmen ise sınıfta olumlu bir öğrenme ortamı oluşturur (Hoşgörür, 2011)

Birinci sınıf kalitede eğitim sistemi olmayan bir ülkede mükemmellik olamaz. Aynı şekilde nitelikli öğretmenlerin olmadığı eğitimde de mükemmellik olamaz. Programlar değiştirebilir, daha fazla materyal alınabilir, fiziksel çevre yenilenebilir, okul saatleri uzatılabilir fakat nitelikli öğretmenler olmadan değişiklikler istenilen etkiyi yaratamaz. Öğretme ortamının çeşitliliğine ve zenginleşmesine karşın, öğretmenlerin öğrenme ortamındaki önemi azalmamıştır (Özdemir ve Yalın, 2000).

Öğrenci davranışları ve öğretim süreci üzerinde öğrencin sosyal çevresi, büyüdüğü sosyal çevre, bireysel farklılıklar, ailenin sosyo-ekonomik yapısı, teknoloji, sınıf ortamı, öğretim yöntemleri ve öğretmen davranışlarından etkilenir.

ABD’de öğrencilerle yapılan araştırmada öğrencilere nasıl bir öğretmen istedikleri sorulmuştur. Öğrenciler istedikleri öğretmen profilini şu şekilde açıklamıştır:

İyi bir öğretmen;

- Öğrencilerine dostça davranan,
- Her şeyi açıklayan,
- Karşısında ders boyunca sırada oturan birine nasıl davranacağını bilen,
- Öğrencilerden biri gibi olan,
- Onların fikirlerini, düşüncelerini soran,
- Deneyimli olan,
- Öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenen,
- Zayıf öğrencileri bir tarafa itmeyen,
- Öğrenci psikolojisini bilen,
- Öğrenciye inanan ve güvenen,
- Derste etkili fakat dikta olmayan,
- Bütün öğrencilere sorular soran,
- Öğrencileriyle iyi bir iletişim kuran,
- Öğrenciyle gururlanan kişidir (Gömleksiz, 2004 s. 155).

Öğretmenin öğrencileri ile olan ilişkilerinde öğrenme ortamı oluştururken, öğrenciyi motive etme yeteneğini kullanabilmesi durumunda, öğrencinin öğretmenine karşı memnuniyeti olumlu yönde olabilir. Öğrenciler, ders içeriği memnuniyeti, öğretim yöntemi, ders kitapları, ödevler ve öğrenci ile olan ilgi konularında en önemli değerlendiricilerdir. Öğrencilerin yapacakları değerlendirme öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimi artırır. İletişim öğrenci ve öğretmenin birlikte katkıda bulundukları bir öğrenme sürecine yol açarak öğrenme kalitesini arttıracaktır (Ülker, 2013).

Öğrencileri okuldaki zamanlarının büyük bir kısmını sınıf içerisinde öğretmenleri ve diğer öğrenciler ile geçirmektedirler. Bu zaman diliminin verimli ve eğlenceli yaşantılardan oluşması, öğrencilerin derse ve okula karşı daha olumlu bir tutum geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Bir öğretmende olması gereken en önemli özelliklerden biri de onların sorunlarına çözüm arayacak bir rehber olmasıdır.

Bireylerin yetiştirilmesinde öğretmenlere önemli bir görev düşmektedir. Öğretmenin öğrencisiyle kurduğu iletişim sayesinde öğrencisini doğru anlayabilecek, duygularını ben dili ile ifade edebilecek, çatışmayı uygun yöntemlerle çözebilecek becerilere sahip

olmalıdır. Bu becerilere sahip olan bireyler hem zamanı etkili kullanmış olur hem de öğrenme için olumlu bir ortam yaratır.

Öğretmen-öğrenci ilişkisi öğrencilerin gelişimi üzerinde çok önemli rol oynamaktadır. Öğretmen, kurduğu iletişim biçimiyle öğrencisine örnek olur. Öğretmenin öğrenciyle kurduğu olumlu iletişim öğretmenin başarısını ve verimini de artırır (Şıraman,2006).

İyi bir eğitim bireyi, belirli bir dünya görüşüne sahip, özgür düşünen, sosyal yapıyı bilen, yenilikçi ve atılcı olarak hayata hazırlayabilmelidir. Eğitimin en başta gelen özelliği bireyin kendi bilincine varmasını sağlamasıdır. Bireyin içinde yaşadığı toplumun siyasal ve sosyal yapısı hakkında bilgi sahibi olması, kendini bu alanların bir oluşturucusu olarak görebilmesi, haklarını ve sorumluluklarını bilen bir birey haline gelmesi eğitimin önemini artırır (Sünbül,1996).

Öğretmenin öğretim sürecinde rol ve sorumlulukları vardır. Bunlar; öğrenmeyi sağlama, sınıf yönetimi, aile üyeliği, değerlendirme, güven verme, mesleksi ustalık, topluluk liderliği başlıkları altında sıralanabilir. Bir öğretmen olarak öğretim sürecindeki başarı ve başarısızlığının çoğu onun rollerini, sorumluluklarını ve gücünü nasıl kullandığıyla ilgilidir. Sıcak hevesli, heyecanlı, işe yönelik ve düzenli olma çeşitli materyalleri kullanma, açıklamalar yapma, derse bir önceki dersi özetleyerek başlama, arka arkaya birkaç soru sorma yerine tek ve açık bir soru sorma öğrenci başarısı ile olumlu ilişkiler gösteren öğretmen davranışlarıdır (Sünbül, 1996).

Öğretmenlik bir ulusun geleceğini biçimlendiren, ışıktandıran bir meslektir. Mesleğin bu denli önemli olduğunu bilen kişiler yeterli ve nitelikli kişilik özellikleriyle donatılarak mesleğe hazırlanmalıdır (Pehlivan, 2008, s. 2).

Bir ülkenin, tıp, sanayi, ekonomi gibi bilim alanlarında yetişmiş insan gücünün sağlanması, o ülkenin eğitim sisteminin verimli çalışmasıyla yakından ilişkilidir. Ülkenin ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmek sorumluluğunu yüklenen eğitim sistemlerinin verimli çalışabilmeleri, temel ve uygulamaları araştırmaların bulgularından yararlanmalarına bağlıdır. Çünkü eğitim, temel ve uygulamalı araştırmaların bulgularından yararlanan uygulamalı bir alandır. Bu uygulamalı ve değişken alana ait araştırmaların bulgularından yararlanması gereken öğretmendir (Karagöz, Muşta, Yılmaz ve Pilten, 1998).

Eğitim kurumu olan okullarda çocuğun toplumsallaşmasını sağlamak ve onu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmek en önemli amaçlardan biridir. İlköğretim kurumlarında bu amaca hizmet eden en önemli derslerden birisi “Sosyal Bilgiler” dersidir (Erden, 1996).

Her devletin ihtiyaç duyduğu insan gücü farklıdır ve eğitim süreci de ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Devletler, eğitim politikalarını ihtiyaçları doğrultusunda geliştirir ve hayata geçirirler. İyi bir vatandaş yetiştirmekte eğitimin en önemli hususudur. Sosyal Bilgiler dersi bu doğrultudaki özellikleri taşımaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi çocukların toplum ve toplum sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, insan ilişkilerini anlamada, ulusal özellikleri kavramada en gerekli olan derslerden birisidir. Bu bağlamda öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini öğrenmelerini etkileyen unsurların iyi bilinmesi gerekir (Şahin, 1994). Yapılan bir çok araştırma göstermektedir ki, öğrenciler genellikle sosyal bilgilerin önemli bir ders ve öncelikli çalışma alanlarından biri olduğuna inanmamaktadır.

Bu çalışmada, öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki akademik başarılarına ilişkin öğretmen öğrenci ilişkisinin etkisi araştırılmıştır. Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Öğrencinin Akademik Başarısına Etkisi Var mıdır? sorusuna cevap aranmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisinin olup olmadığını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranacaktır.

1. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğretmenin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrenim gördükleri okulun devlet veya özel okula olması durumuna göre anlamlı bir fark mıdır?
6. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin dersi sevip sevmeme durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisinde anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin cinsiyetleri, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına anlamlı bir etkisi var mıdır?
9. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri, öğrenim gördükleri okul türü ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına anlamlı bir etkisi var mıdır?
10. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin sınıf düzeyi, dersi sevip sevmemeleri ve öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına anlamlı bir etkisi var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Öğretmen, eğitim sisteminin en önemli unsurlarından birisidir. Eğitim sisteminin bu temel unsuru, öğrencilerin akademik hayatta ve yaşamda ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumların geliştirilmesinde anahtar rol oynamaktadır. Öğretmenin bilgi ve beceri kazandırma görevinin yanında ön plana çıkan diğer önemli bir yönü ise duyuşsal değer ve niteliklerin geliştirilmesinde model olmasıdır. Bu açıdan öğretmenler, evrensel ve toplumsal değer ve niteliklerin geliştirilmesinde de anahtar konumundadırlar (Demircioğlu, 2011).

Öğretmen-öğrenci ilişkisi öğrencilerin gelişimi üzerinde çok önemli rol oynamaktadır. Öğretmen, kurduğu iletişim biçimiyle öğrencisine örnek olur. Öğretmenin öğrenciyle kurduğu olumlu iletişim öğretmenin başarısını ve verimini de arttırır. Ayrıca öğretmenin en önemli rollerinden birisi öğrenmeyi sağlamaktır. Öğretmenin bilgi aktaran veya öğrencinin bilgiye ulaşmada yol gösteren bir niteliğe sahip olmasıyla birlikte ona birçok görev de düşmektedir. Bu araştırmayla öğretmen öğrenci ilişkisinin akademik başarıya etkisinde öğrenci beklentilerinin belirleneceği düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi, demokratik bir toplumda etkin ve üretken bir vatandaş olabilmek için sahip olunması gereken nitelikleri öğrencilere kazandırmak amacıyla ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflar için hazırlanmış bir programdır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik başarısını etkileyen pek çok unsur bulunmaktadır. Bu unsurlardan birinin de öğretmen-öğrenci ilişkisi olduğu düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi bireylerin özgür bir birey olarak yetişmesini, sosyal yaşam içinde aktif olarak yer almalarını hedefler bu konuda sosyal bilgiler öğretmenlerin öğrenciler üzerinde etkin bir rol vardır.

Bu araştırma “Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi’ nin belirlenmesi çalışma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ve öğretmen adaylarına öneriler getirilmesi açısından önemlidir. Sosyal Bilgiler Eğitimi alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

1. Araştırmada veri toplamak için kullanılan ölçeğin, araştırmanın amacına ulaşmak için yeterli olduğu varsayılacaktır.
2. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının soruları samimi ve içten cevapladığı ve bu görüşlerin gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılacaktır
3. Araştırmada kullanılan istatistiksel analiz tekniklerinin araştırmanın problem ve alt problemlerine uygun olduğu varsayılacaktır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Belirlenecek olan devlet okulu ve özel okulda 5, 6 ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin görüşleriyle,
2. Bu öğrencilerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki kazanımlara yönelik hazırlanan başarı testi ile,
3. Araştırmada öğrencilerin verdikleri cevaplar çalışmalarda kullanılacak istatistiksel teknikler ve öğretmen-öğrenci ilişkisini içeren ölçek ile sınırlı olacaktır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyin varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (MEB., 2005)

Akademik Başarı: Öğrencinin bulunduğu okul, sınıf ve derslere göre belirlenmiş sonuçlara ulaşmada göstermiş olduğu ilerlemedir.

Öğretmen-Öğrenci İlişkisi: Öğrenme- öğretme sürecinde öğrenen ve öğreten arasında kurulan bağıdır. Öğretmenlerin okulda öğrencilere saygı duyarak, akademik ve sosyal etkinliklerde yardımcı olarak, öğretmen- öğrenci arasında kurulan içten, samimi ilişkileri ifade etmektedir (Goh ve Fraser, 1998).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Öğretmenlik Mesleği

Meslek, bireyin bilgi ve becerisiyle yaşamını kazanabileceği, toplumda sorumluluk üstlendiği yaşamsal bir etkinlik olgusudur. Mesleğin kaynağı toplumun sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik ve teknolojik yapısının gerektirdiği iş bölümüdür. Toplumsal gelişmeler meslekleri çeşitlendirmektedir. Bazı meslekler formal bir eğitim gerektirir. (Ataunal, 2000).

İnsanlık tarihinde, avcı toplayıcı ve tarım toplumlarında gençler yaşamlarını sürdürmek ve toplumun bir üyesi olmak için gerekli bilgi ve becerileri, toplumun değerlerini, aile bireylerini ya da çevrelerindeki kişileri taklit ederek öğreniyorlardı. Toplumlar geliştikçe bilginin birikimi ve üretimi artmış değişen koşullarla birlikte yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Çocuk ve gençlerin aileyi ve çevresini taklit ederek toplumun kültürünü kazanmaları güçleşmiştir. Çocukların eğitim ihtiyacını karşılamak için okul adı verilen mekanlarda bireylere kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler, bunlara sahip kişiler tarafından verilerek bireyler eğitime başlanmıştır. Böylece öğretmenlik bir meslek niteliğini kazanmıştır (Sönmez, 2000).

Öğretmen, ulusal ve uluslar arası düzeyde oluşan sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel her türlü gelişmeyle yakından ilgi ve elde ettiği verileri ders içeriğine katabilen kimsedir. Öğretmen, öğrencilerin ulusal ve evrensel rollerini ve insan olmaktan kaynaklanan hak ve sorumluluklarını öğrencilere aktarmakla da sorumludur (Mustan, 2002).

Öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanıdır (Hacıoğlu ve Alkan, 1997)

Türkiye’de öğretmenliğin meslekleşmesini sağlayan başlıca koşullar şunlardır:

- Genel kültür ve öğretmenlik formasyonunun kazanıldığı bir örgün öğretimden geçme
- Yeterli bir süreyi kapsayan alan çalışması
- Mesleğe giriş denetimi
- Meslek ahlakı
- Mesleki gelişim
- Meslek kuruluşları
- Hizmet koşulları
- Toplumca bir meslek olarak tanınma (Vural, 2004, s.49).

Eğitim sisteminin öğelerini, öğrenciler, öğretmenler, eğitim programları, yöneticiler, eğitim programı, eğitim uzmanları, eğitim teknolojisi, fiziki ve finansal kaynaklar oluşturmaktadır. Bunların içinde en temel öge öğretmendir. Eğitimin kalitesi ve niteliği de önemli ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır (Şişman, 2006).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. Maddesine göre, öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.

Öğretmenlik mesleğinin gelişim evreleri ile görev kapsamı incelendiğinde öğretmenlik, hizmet öncesinde bir eğitim gerektiren, bilgi birikimi olan norm ve değerleri oluşmuş bir (uzmanlık alanı) meslektir (Özdemir ve Sönmez, 2000, s. 4). Öğretmen, öğrencilerin öğrenmesine rehberlik eder.

Öğretmenler eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetişmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenlerin başrolü oynamaları beklenmektedir (Özden, 1999,s.9) Öğrenme faaliyeti sadece öğrenilecek konu ile öğrenci arasındaki mekanik bir iletişim olmayıp sıcak insan ilişkilerini de gerekli kılan bir etkinlik olduğundan hangi tür öğrenme materyali kullanılırsa kullanılsın öğretmenin öğretimdeki rolü azalmamaktadır (Oktay, 1991).

Eğitim temel amacı; yaşadığı topluma ve dünya toplumlarına uyumlu, çağın gerektirdiği erdemlere sahip bireyler yetiştirmektir. Öğretmene bu bağlamda önemli sorumluluklar düşmektedir.

Diğer bazı mesleklerden farklı olarak öğretmenlik insanlarla ilişkiler yönünden geniş bir insan kesimiyle ilişki ve etkileşim içinde yerine getirilen bir meslektir. Sadece sınıf ve okul ortamında öğrencilerle değil, okul dışında veliler ve toplumla da iç içe olan bir meslektir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005).

Öğretmenlikte diğer meslekler gibi koşulları olan bir meslektir. Öğretmenin çalıştığı belirli bir kurum vardır. Belirli bir sistem içinde planlı, bir şekilde görevini yerine getirir. Öğretmenin yetiştirdiği bireyden, ailesine, topluma ve devlete karşı sorumludur. Her meslekte olduğu gibi öğretmenliğe girişte de sıkı bir denetim vardır. İstenilen fakülteden mezun olunmamışsa, belgeleri eksikse, formasyon alınmamışsa mesleğe başlamak mümkün değildir. Bu mesleğe girişi devlet denetlemektedir. Her mesleğin olduğu gibi öğretmenliğin de belirli değeri norma ve ahlak kurallı vardır. Ders içinde zamanı boşa harcamamak, demokratik olmak, öğrencilere adil davranmak gibi önemli durumlardır (Yılmaz, 2005).

Öğretmenlik Mesleğinde Profesyonellik

Öğretmenlik, bireysel, sosyal, kültürel, bilimsel ve teknolojik olmak üzere çok boyutlu, profesyonel statüde bir eğitim mesleğidir (Pehlivan, 2008). Profesyonel tanımı , bir mesleği düzenli olarak sürdürmek, yetkin bir biçimde uygulamak ve özel bir deneyim sahibi olmak gibi özellikler içerir. Aynı zamanda profesyoneli işinin gereklerini yerine getiren, piyasa değeri olan, işini iyi bilen ve bunu çevresine kanıtlamış kişidir. Profesyonel, “zaman yönetimine sahip çıkarak verimli, aktif, yaratıcı, kanıtlaya ve deneyimlere uygun meslek uygulaması, meslekte kendi yeterlilik ve yetersizliklerinin bilincinde olmak, mesleksen alanda kendini sürekli geliştirmek, özveri ve fedakarlık, namuslu olma, dürüstlük ve tutarlılık, sorumluluk, meslektaşlara saygı, etik kurallar içinde davranma, verimlilik, kültürlerarası yetkinlik, takım çalışması” gibi özellikler içerir. (Gökçora, 2005). Günümüzde öğretmenlik mesleği yalnızca bilginin aktarıldığı bir meslek değildir. Öğretmeyi yalnızca bilgi aktarımı olarak gören geleneksel bakış açısı günümüzde geçerliliğini yitirmiş, bilgiyi kazanma ve kullanma yollarının gösterilmesi önem kazanmıştır (Çelik ve Yılmaz, 2015). Eskiden herkesin amatörce yaklaşımla yapabileceği çocuk bakımı işi olarak algılanan öğretmenlik mesleği, bugün pek çok ülkede akademik ve uzmanlık boyutlarının da önem kazandığı nitelikli, profesyonel bir meslek durumuna gelmiştir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997).

Öğretimin önemli bileşeni öğrenmedir. Öğretmen ve öğrenmeyi bağlayan karşılık ise; öğretmenlerin sadece öğretmesi değil aynı zamanda kendilerinin de güncel bilgilere açık olmasıdır. Profesyonel olarak, kendi alanında uygulayıcı olarak gelişmeye sürekli açık olmak, güncel kalmak öğretmenlerin sorumluluğudur (Polk, 2006).

Profesyonel olabilmek için, öğretmen öğrenci, öğrenmek, öğretmek, okula ile ilgili olgulara ilişkin kendi ideolojisini ya da felsefesini geliştirebilmelidir. Kendisine sunulanları ve öğrendiklerini, geliştirdiği kendi felsefesi ve idealleri doğrultusunda şekillendirerek alternatifler sunabilmelidir (Mustan, 2002).

MEB öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Genel Müdürlüğü'nün üniversitelerle işbirliği içerisinde yürüttüğü çalışmalar neticesinde öğretmenli mesleği genel yeterlikleri:

- a) Kişisel ve mesleki değerler
- b) Öğrenciyi tanıma
- c) Öğrenme ve öğretme süreci
- d) Öğrenmeyi, geliş izleme ve değerlendirme
- e) Okul- aile ve toplum ilişkileri
- f) Program ve içerik bilgisi

olmak üzere altı ana yeterlik alanı ve performans göstergeleri belirlenmiştir (MEB, 2008)

Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin profesyonellik statüsü kazanmasına katkı sağlayacak mesleki standartların belirlenmesinde kamu-üniversite işbirliği önemli rol oynamaktadır. Mesleki standartların ne şekilde katkı sağlanması beklendiği ise şu şekilde belirtilmiştir:

Milli Eğitim hedeflerinin desteklenmesine katkı sağlamak, ulusal işbirliği ve bilgi paylaşımını etkili olarak gerçekleştirmek, öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için kıyaslama, karşılaştırma yapabilecek bir sistem oluşturmak, öğretmenlik mesleğinin statüsü ve kalitesi açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak, mesleki gelişimlerinde esas alınacak açık, anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmak, ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak terim ve tanımlamaları içeren bir dil birliği sağlamak, öğretmenlik bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak, toplum tarafından fark edilmesini ve toplumun gözünde statülerinin yükseltilmesini sağlamak, öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmesi için fırsat sağlamak, öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesini oluşturmak gibi bir çok amacın gerçekleştirilmesi için hazırlanmaktadır.

Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programları

Meslekle ilgili yaklaşımların gelişip yenilenmesi her alanda olduğu gibi öğretmen yetiştirme programlarının ve öğretmenlerin de farklılıklar yaratmalarını zorunlu kılmaktadır. Bilimsel, teknolojik ve toplumsal gelişmeler eğitim alanında da değişimleri beraberinde getirmiş ve bunun sonucunda öğrenme- öğretmen sürecinde de gelişmeler yaşanmıştır.

Günümüzde küreselleşmeyle birlikte oluşan rekabet ortamı, daha üstün niteliklere sahip bireyler yetiştirme gereksinimini beraberinde getirmiştir. Bu nitelikleri kazandırmanın yolunun eğitimden geçtiği göz önünde bulundurulduğunda, ülkemiz açısından öğretmen yetiştirme önemlidir (Akdemir, 2013).

Cumhuriyet Öncesi Dönem

Öğretmen yetiştirme, Türkiye tarihinde de Avrupa ülkelerine paralel şekilde usta-çırak ilişkisine dayanan ve din adamları tarafından yürütülen bir iş olarak başlamıştır. Her ne kadar Fatih Sultan Mehmet, Eyüp ve Ayasofya medreselerinde sıbyan mektebi muallimi olacaklar için diğer medreselerden farklı bir program öngörmüş olsa da çağdaş anlamda öğretmen yetiştirmenin ülkemizde 166 yıllık bir tarihi vardır. Öğretmen eğitimi sadece neyi anlatacağını değil nasıl anlatacağını bilen öğretmenler yetiştirmek anlamında kullanılmaktadır. Bu farkındalığın başlangıcı Tanzimat Dönemi’ne denk gelen 1848 yılına dayanmaktadır (Akyüz’den aktaran Yıldırım ve Vural, 2014, s. 75).

Bugünkü anlamda bazı meslek dersleri okutularak öğretmen yetiştirmenin tarihi Tanzimat dönemine çıkar. 1839’larda kurulup sonra çoğalmaya başlayan Rüşdiyelerin iyi bir öğrenim yapabilmeleri, iyi yetişmiş öğretmenlerin varlığına bağlıydı. Bu da medrese dışında, sadece bu iş için açılacak meslek okulları ile sağlanabilirdi. Mekâtib-i Umumiye Nezareti’nin başına getirilen Kemal Efendi’nin öncülüğü ile ilk kez öğretmen okulu Darülmuallimîn 16 Mart 1948’de açıldı. Bu açılış Türk eğitim tarihi ve Tanzimat döneminde sivil okulların açılması öncülüğünde çok önemli bir olaydır. Sonra bu kuruluşa Darülmuallimîn-i Rüşdî de denilmiştir. Darülmuallimîn’in kuruluş amacı Rüşdiyelere öğretmen yetiştirmekle birlikte açılışı ile ilgili belgelerde belirtildiği üzere, okullarda çocuklara okutulan derslerin “kolay ve etkili öğretim yöntemlerinin” de kendilerine öğretildiği ve bunları uygulayacak öğretmenler yetiştirileceği yönündeydi (Akyüz, 2012, s. 177).

Darülmuallimîn-i Rüşdî’nin en önemli öğrenci kaynağı, açılan rüşdiyelerden mezun olanların sayısının az olması ve bunların genellikle devlet dairelerinde istihdam edilmesi

dolayısıyla, yine medreseler olmuştur. Darülmuaallimîn-i Rüşdi, bu dönemde 10 ile 20 arasında değişen yıllık öğretmen yetiştirme kapasitesiyle sayıları artan rüşdiyelerin öğretmen ihtiyacını karşılayamamıştır. Bununlar beraber, nicelik ve nitelik bakımından çok eksikleri olan bu okul, Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumların gelişme sürecine temel oluşturması bakımından Türk eğitim tarihinde son derece önemli bir yere sahiptir (Öztürk,1996, s. 6).

Darülmuaalliminler, 1924 yılında Muallim Mektebi, 1935 yılında da, Öğretmen Okulu adını almıştır (Baskan, Aydın ve Madden, 2006).

Öğretmen okulunun açılması, öğretmenliğin meslek olarak ortaya çıkmasında önemli bir başlangıçtı. Ancak yeterli değildi. 1850’de okulun müdürlüğüne getirilen Ahmet Cevdet Edendi’nin çabası ile 1851’de hazırlanan Darülmuaallimîn Nizamnâmesi’ne göre, okul öğretmenliğin meslekleşmesi yolunda önemli bir ilerleme kaydetmiştir. İlk defa Ahmet Cevdet Efendi’nin hazırladığı bu nizamnâmede öğretmenin “vakar ve temkini”, üzerinde durulmuş, öğretmenlik mesleği için gerekli olan “Usûü İfâde ve Tâlim” (Ders Verme ve Öğretim Yöntemi) dersi programa ilk ders olarak konulmuştur (Uygun, 2003).

1868’de sıbyan mektepleri için on maddelik bir nizamnâme düzenlenmiştir. Sıbyan mektepleri müfredatına “İmla, Mâlûmat-ı Nâfia, Coğrafya ve Aritmetik derslerinin konulması bakımından önemlidir. Sultan Abdülaziz, bir irade yayınlarak bu nizamnamenin görevlendirecek hocalar tarafından hemen tatbik edilmesini istemiştir. Padişahın bu iradesi üzerine dersleri okutabilecek “hoca”ları belirlemek amacıyla Meclîs-i Maarif’te mevcut sıbyan mektebi hocaları sınava tabi tutulmuştur. Sınav sonucunda ise istenen nitelikte hocaların bulunmadığı öngörülmüştür. Bu sonuç göz önünde bulundurularak Maarif Nâzırı Safvet Paşa tarafından sadârete sunulan tezkerede, sıbyan mekteplerinin eğitim sistemi içindeki yeri ve önemi vurgulanarak bunların iyileştirilmesinin her şeyden önce “yeni muallim yetiştirilmesi” ile mümkün olduğu ileri sürülmüştür. Bu amaçla İstanbul’da bir Dârülmuaallimîn-i Sıbyan kurulması teklif edilmiştir (Öztürk, 1996).

İlköğretim kademesinde sürdürülen eğitimin niteliğinin yükseltilmesine yönelik olarak Tanzimat dönemindeki en önemli girişim 1868 yılında İstanbul’da Darülmuaallimin-i Sıbyanın açılması sayılabilir. “Mekteb-i sıbyanlarda yeni yöntem ve tekniklere göre eğitim-öğretim yapabilecek öğretmenleri yetiştirmek amacıyla 1868 yılında eğitimin niteliğinin yükseltilmesine yönelik olarak İstanbul’da Darülmuaallimin-i Sıbyan açılmıştır (Öztürk, 1998).

Tanzimat Dönemi'nin sonlarına doğru Darülmuallimin-i Sıbyan yılda sadece 20-30 öğretmen yetiştirebiliyordu. bu sayının öğretmen ihtiyacı karşılaması mümkün değildi. Bu nedenle, 1872 yılından itibaren vilayet merkezlerinde birer Meclis-i Maarif ve öğretmen okulu açılmasına karar verilmişti. İlk taşra Darülmuallimin-i Sıbyanları ancak 1874-1875 yıllarında, Bosna, Girit ve Konya'da açılabilmişti. Öğretmen yetiştirme faaliyetleri 1880 yılına kadar bu okullarla sınırlı kalmış, bu tarihte atanmaya başlanan maarif müdürlerine, gidecekleri vilayet merkezlerinde her şeyden önce birer Darülmuallimin-i Sıbyan açarak, usul-i cedideye göre eğitim ve öğretim yapabilecek öğretmenler yetiştirip ilköğretimi ıslah etme görevi verilmişti. Bâb-ı Âli, bu yıllarda vilayetlere gönderdiği emirlerde, girilen ilköğretim reformunun başarıya ulaşmasını ancak nicelik ve nitelik bakımından yeterli öğretmen yetiştirmeye bağlı olduğunu biliyordu. Bunun için Darülmuallimin-i Sıbyanlara daha çok önem verilmesini yetenekli kişilerin rağbet etmesini sağlamak için bu okullarda okuyan öğrencilerin tüm masraflarının yerel yönetimler tarafından karşılanmasını istiyordu (Öztürk, 2005).

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, kız ilkokulları ve kız Rüşdiyelerine kadın öğretmen yetiştirmek için bir Darülmuallimat açılmasını öngörmüş ve bu okul 26 Nisan 1870 tarihinde açılmıştır. Sıbyan şubesinin öğretim süresi 2, Rüşdiye şubesinin 3 yıldır. Programları Darülmuallimin programlarına benzerdir. 1869 Nizamnamesi, Darülmuallimatın Sıbyan şubesi için Usul-i Talim adıyla bir ders ve sırf kızlara hitap eden şu dersleri öngörmektedir: Tedbir-i Menzil, Dikiş, Nakış, Ameliyat-ı Hiyatiye. Darülmuallimatın açılışında, Eğitim Bakanı Saffet Paşa'nın "bu okul Padişahımızın en yüce kuruluşlarından biridir ve kadınların eğitimine sonsuz yararlar sağlayacaktır" demesi üzerine tespit edilmiştir (Akyüz, 2012,s. 182).

Saffet Paşa İstanbul Darülmuallimatı'nın açılışında yaptığı konuşma da; "Darülmuallimatın açılışının kadın eğitiminin gelişimi bakımından önemli olduğunu ifade etmişti. Ona göre şimdiye kadar kızlara ait okul okullar olmadığı için erkeklerle bir arada okumuşlardı. Fakat sakıncalar gözlemlendiği için kız ve erkek öğrenciler birbirlerinden ayrılmıştı. Bu arada yedi kız rüştiyesi açılmıştı. Fakat bu okulların da öğretmenleri erkek olduğundan, dokuz yaşını geçen kızlar bunlara 2 yıldan fazla devam edemeyeceklerdi . kızların dört yıllık rüştiye eğitimini tamamlayabilmeleri için, öğretmenlerin kadın olmasına bağlıydı. İşte açılmakta olan Darülmuallimat, gerek sıbyan mekteplerine gerekse rüştiyelere kadın öğretmenler yetiştirerek, kızların okullaşmasından önemli rol oynayacaktır"sözleriyle Darülmuallimat'ın önemini vurgulamıştır (Öztürk, 2005)

1910'lu yıllarda İstanbul Darülmuallimat'ında önemli reformlar yapıldı. Okul bir taraftan yatılı hale getirilirken diğer taraftan teşkilat bakımından yeniden yapılandırıldı. Programlar ihtiyaçlara göre tekrar düzenlendi. Fakat Birinci Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti'nin yenilgisiyle sonuçlanmasıyla, okuldaki tüm gelişmeler sekteye uğradı. 5 Kasım 1922

tarihinde TBMM Hükümeti Maarif Vekaleti'ne bağlandı. 1924-1925 yılında İstanbul Kız Muallim Mektebi adını aldı (Öztürk, 2005).

1873-1890 yılları arasında Bosna, Girit, Konya, Sivas, Amasya, Bursa, Kastamonu, Kudüs, Trabzon vilayetlerinde birer Darülmualim açılmıştır. II.Meşrutiyet'in ilanına kadar İstanbul dışında açılan yeni okullarla birlikte öğretmen yetiştiren okul sayısı 31'e çıkmıştır. 1874'den itibaren Usul-ü Tedris Dersi programda yer almış, 1881 yılında Usul-ü Cedide'yi uygulayabilecek öğretmenler yetiştirmek için bir kurs niteliğinde Darülameliyat açılmıştır. Kısa süreli bu kursların amacı da öğretmen okullarının öğretmen ihtiyacını karşılayamadığı taktirde öğretmen yetiştirmektir (Türer, 2011, s. 168).

Toplumsal eğitim amaçlarıyla modern okulların açılması 19. yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. Modernleşme çabalarının temelinde “ yeni insan tipi yaratma” kaygısıyla sivil eğitim alanında yenilikler yapılmıştır. Yaygınlaşan liselere (Sultani) öğretmen yetiştirilmesi amacıyla açılan ve ortaokuldan sonra 4 yıllık eğitim veren Öğretmen Eğitimi Enstitüsü (Darülmualimin-i Aliye) ilk öğretmen yetiştirme kurumlarındandır. Modernleşme ve yenileşme çabalarını sürdüren Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyıla gelindiğinde eğitim imkanlarının yaygınlaştırılması çabasının bir sonucu olarak eğitim kurumlarının sayıları artmış özellikle ilkokul öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla bir çok öğretmen eğitimi veren okullar açılmıştır. Bu okulların sayısı Osmanlı Devleti'nin son döneminde otuzu aştığı belirtilmektedir (Akdemir, 2013).

- Darülmualimin (1848), rüştiyelere öğretmen yetiştirir.
- Darülmualimin-i Sıbyan (1868) sıbyan mekteplerine öğretmen yetiştirir.
- Darülmualimat (1870) Kız İptidaiye ve Rüştiye mekteplerine öğretmen yetiştirir.
- Menşe-i Muallimin (1875) askeri okullar için sivil öğretmen yetiştirir (Küçükahmet, 2002).

TBMM Hükümeti Dönemi ve Cumhuriyet Yılları

1919'da Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde başlayan Milli Mücadele Dönemi'nin ilk günlerinde düşman işgaline uğrayan bölgelerdeki dârülmualimîn ve dârülmualimâtların büyük kısmı, işgalciler tarafından kapatılmış ve bu binalar başka amaçlarla kullanılmaya başlanmıştı. Açık kalan okullarda da eğitim büyük ölçüde işgalci devletlerin kontrolündeydi (Öztürk, 2005). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 20 Nisan 1920 tarihinde

açılmasının üzerinden bir ay geçtikten sonra Maarif Vekaleti (Eğitim Bakanlığı) kurulmuştur (bu bakanlık, 1946'da Milli Eğitim Bakanlığı -MEB- adını almıştır) (Okçabol, 2005). 1921 yılının sonlarına gelindiğinde, TBMM Hükümeti'nin denetimi altında bulunan bölgelerde ayakta kalabilen öğretmen okul sayısı 14 idi. 1923 yılında ise, öğretmen okullarının sayısı artmak yerine, hizmete devam eden okulların geliştirilmesine ve savaş yıllarında kapalı olan okulların tekrar hizmete sokulmasına çalışılmıştı. Öğretmen okullarının sayısı 37'ye ulaştı (Öztürk, 2005). Mustafa Kemal Atatürk 25 Ağustos 1924 günü Öğretmenler Birliği Kongresinde yapmış olduğu konuşmada,

Muallimler; yeni nesli, Cumhuriyet'in fedakar muallimler ve mürebbiyeleri, siz yetiştireceksiniz. Yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti sizin maharetiniz ve fedakarlığınızın derecesiyle mütenasip olacaktır. Cumhuriyet, fikren, ilmen fennen, beden, kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister. yeni nesli, bu evsaf ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir... hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, Cumhuriyet sizden "fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür" nesiller ister. derken, Cumhuriyet rejiminin öğretmenlerden neler beklediğini de açıkça belirtmiştir (Okçabol, 2005, s. 44).

Mektepli muallim yetiştirme girişimi 1848'e dayanır fakat Cumhuriyet dönemine gelinceye kadar geçen 75 yıllık süreç sonunda nitelik ve nicelikte yeterli kadro sağlanamadı. 1923'te 20 muallim mektebi vardı. Bu okullarda uygulanan programın %80'i genel kültür derslerine sadece %20'si meslek derslerine yönelikti. 1973'te 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu çıkana kadar öğretmenlerin formasyonlarıyla ilgili bir tanım geliştirilememiştir. Atatürk'ün istediği öğretmen, sadece okulda ders vermekle yetinmeyen müsamere, konferans, oyun, kurs düzenleyen halkı Cumhuriyet ülküsüne ısındıracak ideal bir tipti. 1923-1924 Muallim Mektepleri ıslahatı da bu yüzden yapılmıştı (Sakaoğlu, 1992).

Cumhuriyetin ilk yıllarında doğrudan ortaokula öğretmen yetiştiren bir kurum yoktu. 1920'li yıllarda ortaokul öğretmeni yetiştirme ihtiyacı sık sık gündeme geliyordu. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla kurulan ilk eğitim enstitüsü olan Gazi Eğitim Enstitüsü 1926-1927 öğretim yılında ortaokullara Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla Konya'da Orta Muallim Mektebi adıyla kurulmuştur daha sonra Ankara'ya nakledilerek yeni bölümler eklenmiştir. Enstitü 1940'lı yılların sonuna doğru öğrenim süreleri 2-3 yıl arasında değişen tüm ortaokul dersleri için öğretmen yetiştirir hale duruma gelmiştir (Küçüköğlu, 2006).

Ortaöğretim öğretmenlerinin hangi kaynaklardan ne gibi yöntemlerle karşılanabileceği konusunda, 13 Mart 1924 tarihinde bir yasa çıkarılmıştır. Bu yasanın 1. Maddesine göre öğretmenlik, "Devletin genel hizmetlerinden eğitim-öğretim üzerine bağımsız sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir". 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı yasanın 12. Maddesine göre, "Eğitim hizmetlerinde aslolan öğretmenliktir". 1926 yılında çıkarılan 8199 ve 843

sayılı yasalarla ,il özel idarelerinde “Öğretmen Okulları Fonu oluşturulmuş, il özel idare gelirlerinin % 10’undan bu fona aktarılması kararlaştırılmıştır (Akyüz, 1999).

1868’de İstanbul’da açılan ilk öğretmen okullarından mezun olanların bazılarının köylere gitmek istememeleri ya da gidenlerin köy hayatına uyum sağlayamamaları *köye göre öğretmen yetiştirilmesi* yolunda fikirlerin gelişmesine neden olmuştur. Maarif Vekâleti’nin daveti, üzerine Türkiye’ye gelen John Dewey kurulacak yeni eğitim sisteminin temel esaslarının ne olması gerektiği hakkında sunduğu raporda:

“Köy mekteplerine, bilhassa Türk hayatının temeli olan çiftçilerin ihtiyacına tekabül edecek mekteplere muallim yetiştirmek üzere, muhtelif tipte muallim mekteplerine ihtiyaç vardır. Mekteplerde, köylülerin çiftçilerin alaka ve ihtiyaçlarına hususi bir ehemmiyet verilmeden tahsilin umumi ve mecbur kılınması, içtimai zararlar verecek fevkalade bir tehlike teşkil eder. Köylerde çiftçilerin ihtiyaçları düşünülmeden vücuda getirilecek bir maarif sistemi, nazari ve skolastik olur. Ve genç neslin, herhangi bir meslekte muvaffakiyetini temin etmemekle beraber, onları köy hayatından kolaylıklar uzaklaştırır. Bu itibar ile Türkiye maarifi için en mühim mesele, derslerinin mevzuları köy hayatına iyice merbut olacak bir nevi faidesi herkesin nazarında taayyün eder. Fakat bu neticenin elde edilmesi, ancak ilmi bir tarzda ve ihtimam ile bu gayeye hizmet edecek muallim mektepleri açmakla temin edilebilir.” Dewey’in bu fikirleri Mustafa Necati Bey’in bakanlığı sırasında Türk Milli Eğitim politikası üzerinde belirleyici rol oynamıştır. 1926’da Türk eğitim sistemini yeniden teşkilatlandırmak amacıyla çıkarılan Maarif Teşkilatı’na Dair Kanun’da, ilkokul öğretmeni yetiştiren okullar: İlk muallim mektepleri ve Köy muallim mektepleri olarak iki kategoriye ayrılmıştır (Öztürk, 1996).

1926 yılında yayımlanan 789 sayılı Maarif Teşkilatlanma Devir Kanunu, şehir ve köy öğretmeni olmak üzere iki ilkokul tipi ve yine şehir ve kasaba öğretmeni olarak iki öğretmen tipi geliştirmiştir. İlk olarak Denizli’de daha sonra Kayseri’de üç yıl süreli öğretmen okulları açılmıştır.

1932- 1933 yılında öğretmen okulları altı yıla çıkarılmış, ilk üç devrede ortaokul programı uygulanmış, son üç sınıfta mesleki dersleri içeren öğretmenlik mesleğiyle ilgili derslere ve uygulamaya ağırlık verilmiştir. Daha sonraları ilk devreler kaldırılmış ve öğretmen okulları ortaokul mezunlarını kabul eden üçer yıllık meslek okulları durumuna gelmiştir.

1940 yılında 3803 sayılı kanun ile köy öğretmen okulları köy enstitüleri haline getirilmiştir. Çeşitli tarihlerdeki program değişikliklerinden sonra 1954 yılında çıkarılan

6234 sayılı kanunla Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okulları “İlköğretmen Okulları” ismi altında birleştirilmiştir (Küçükahmet, 2002). Köy enstitüleri ilk dönemlerde başarılı çalışmalar yapmış fakat, siyasi istismar konusu yapıldığı için 1954 yılında fiilen kapatılmıştır (Yılmaz, 2005). 1970 yılında ise ilköğretmen okullarının süresi 7 yıla çıkarılmıştır. Cumhuriyet döneminin başında 20 öğretmen okulu mevcut iken elli yıllık süre sonunda bu sayı 89’a ulaşmıştır (1923-1973) (Küçükahmet, 2002).

1973’te çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunun 43. ve 45. Maddelerinde öğretmenlik mesleğinin güçlendirilmesi ve öğretmenlerin daha iyi yetiştirilmesi için şu hükümlere yer verilmiştir:

- Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.
- Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır.
- Hangi derece ve türdeki eğitim, öğretim teftiş ve yönetim görevlerine, hangi seviye ve alanda öğrenim görmüş olanların ne gibi şartlarla seçilebilecekleri yönetmelikle düzenlenir (Yılmaz, 2005).

6 veya 7 yıllık ilköğretmen okullarının 8 yıla çıkartılmış bir temel eğitimin kaliteli öğretmen isteğini, dallara göre uzmanlaşmış öğretmen ihtiyacını karşılayamayacağı düşüncesiyle eski ilköğretmen okulları “öğretmen lisesi” adıyla genel öğretim lisesi durumuna getirilerek temel eğitimin 1. Kademesine öğretmen yetiştirmek için 2, ortaokul ve dengi okullara ve ilköğretmen okullarına öğretmen ve araştırmacı yetiştirmek amacıyla 3 yıllık Eğitim Enstitüleri kuruldu. 2 yıllık Eğitim Enstitüleri ilkokul sınıf öğretmeni yetiştirdiği için öğretmen okullarından dönüştürülerek kuruluyordu ve sayıları da 50’den fazlaydı. Ankara Gazi, İstanbul Atatürk, İzmir Buca, Balıkesir Necati Eğitim Enstitüleri’nin yanı sıra Eğitim Enstitüleri’nin sayısı kısa sürede arttırıldı (Ergün, 1987).

1982 yılında Genel Müdürlüğü kaldırılmış, öğretmen yetiştiren kurumlar, yüksek öğretim kanunu ile üniversitelere devredilmiştir (Yılmaz, 2005). Bu okulların öğrenim süreleri, 1989 yılı itibarıyla 4 yıla çıkarılmıştır.(Baskan, 2001).

1981 Yılından Günümüze Öğretmen Yetiştirme

6 Kasım 1981 tarihi ülkemiz eğitim tarihi için önemli bir tarihtir. 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu yayımlanarak Yüksek Öğretim Kurumu kurulmuştur. “Yüksek Öğretim

Kurumları Kanunu” ve 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile öğretmen yetiştiren okul ve kuruluşlar, bütün taşınır ve taşınmaz mallarıyla birlikte, çeşitli üniversitelere devredilmiştir. Böylece öğretmen yetiştirmede yeni bir döneme girilmiştir. 28.03.1983 tarihinde yayınlanan 2809 sayılı “Yüksek Öğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun” ile yüksek öğretim kurumları yeniden teşkilatlandırılmıştır (Deringöl, 2007).

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereği daha önce Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelere bağlı olarak öğretmen yetiştiren yüksekokullar, enstitüler ve akademiler, 20 Temmuz 1982’de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısı altında üniversiteler bünyesinde toplanmıştır. Bu bağlamda dört yıllık Yükseköğretim Okulları, Eğitim Fakültelerine, iki yıllık Eğitim Enstitüleri Eğitim Yüksekokullarına dönüştürülmüştür. Yabancı Diller Yüksekokulları ve Spor Akademileri ise bölüm olarak Eğitim Fakülteleri bünyesine dahil edilmiştir (Özoğlu, 2010).

Gerek eğitim yüksekokullarında, gerekse eğitim fakültelerinde uygulanacak programlarda birlik sağlamak amacıyla YÖK tarafından 23 Ağustos 1983 tarihinde bir toplantı düzenlenmiş ve toplantıda kararlaştırılan program örnekleri uygulanmak üzere üniversite rektörlüklerine gönderilmiştir (Küçükahmet, 1999).

1983 yılından 1997 yılına kadar öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları programlarına sürekli ders eklenip çıkarılmıştır. Bu sürede ciddi bir program geliştirme çalışması yapılmış , eğitim yüksek okullarının programları önemli değişiklik geçirmiş ve tüm öğretmenlerin en az lisans öğrenimi görmeleri öngören 3.05.1989 tarih 89.22.876 sayılı Yüksek Öğretim Kurulu kararıyla 2 yıllık eğitim yüksek okullarının süreleri 1989-1990 öğretim yılından itibaren 4 yıla çıkarılmıştır (Küçükahmet, 1999).

Haziran 1981 yılında toplanan 10. Milli Eğitim Şurası’nda öğretmen yetiştirme sürecinde;

Türkiye Cumhuriyeti’ni ve Atatürk İlkelerini yaşatacak ve yüceltecek kuşakların yetiştirilmesi, ülkemizin kalkınmasının eğitim ile ilişkili olduğu bilincinin kazandırılması; eğitim sorunlarının çözümünde inceleme ve araştırmaya önem verilmesi, eğitim biliminin kavramsal yapısı, metodolojisi ve terminolojisinin kavratılması, öğrencilerin gelişimine etki yapan fizyolojik, sosyolojik ve psikolojik faktörlerin bireyde yarattığı gelişim özelliklerini, onların gereksinimlerini ve bu gereksinimi karşılamada eğitimin görev ve sorumluluklarının kavratılması, öğretmenin temel görevinin öğrenciyi yargılamaktan çok onun yetişmesine yardım etmek olduğunun bilinmesi, bireysel farklılıkların öğrenmeyi kolaylaştıracak ve öğrenciyi geliştirecek yönde kullanılması, öğretmenlik mesleğinin statüsünün, ahlak kurallarının ve başlıca sorunlarının bilinmesi, mesleğin getirdiği fırsat ve olanakların tanınması (MEB, 1981a ‘dan aktaran Okçabol, s. 72.)

Eğitim Enstitüleri, ortaokullar ile dengi öğretim kurumlarına ve ilk öğretmen okullarına öğretmen, ilk öğretmen okullarına bağlı uygulama okullarına başöğretmen ve ilköğretim

müfettişi yetiştiren kurumlardır. Ayrıca ilkokullar, ortaokullar ve ilk öğretmen okulları ile ilgili problemler üzerinde incelemeler yapan ve bu okullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki gelişmelerine yardım eden bir yüksek öğretim kurumuydu (Küçüköğlu, 2006).

1988- 1989 öğretim yılına kadar sınıf öğretmeni yetiştiren Eğitim Yüksekokullarının eğitim süreleri YÖK'ün 23 Mayıs 1989 tarihinde aldığı 89.22.876 sayılı kararla dört yıla çıkarılmıştır. 1992 yılında Eğitim Yüksekokullarının bir bölümü Eğitim Fakültesine dönüştürülmüş bir bölümü Sınıf Öğretmenliği bölümü olarak mevcut Eğitim Fakültelerine bağlanmıştır. Bu gelişmenin ardından bir takım olumsuzluklar yaşanmış sınıf öğretmenliği bölümleri birkaç yıl boyunca mezun verememiş ve sınıf öğretmeni açığı oluşmuştur (Özoğlu, 2010).

1997 yılında Eğitim Fakülteleri'ni yeniden yapılandırma yoluna gidilmiştir. Bu düzenleme Dünya Bankası tarafından Türkiye'ye sağlanan kredi ile sürdürülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesinin (MEGP) altındaki “Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi” projesi kapsamında MEB ve YÖK işbirliği ile gerçekleştirilmiştir (Özoğlu, 2010).

4306 sayılı kanunla uygulamaya giren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin getirdiği öğretmen ihtiyacı için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın işbirliğinde öğretmen yetiştirme programları yeniden düzenlenmiştir. 1998-1999 öğretim yılında uygulanan yeni düzenleme ile,

- Ülkenin kısa ve uzun vadede alanlara göre öğretmen ihtiyacı dikkate alınarak fakültelerin nitelik ve nicelik olarak karşılamalarını mümkün kılacak bir yapılanmaya gidilmesi,
- Eğitim fakültelerindeki bölüm yapılanmasının eğitim sistemindeki okul yapılanmasına paralel hale getirilmesi
- Fakültelerde her okul düzeyine yönelik öğretmen yetiştiren bölümlerin açılması,
- İlköğretim bütünlüğü içerisinde 1-8. Sınıflara öğretmen yetiştiren programların bir bölüm çatısı altında toplanması, sadece ilköğretim 6-8. Sınıflara öğretmen yetiştiren Türkçe Öğretmenliği programının diğer alanlara yan alan olarak hizmet vermesi gerektiğinden ayrı bir bölüm olarak yapılandırılması, kararlaştırılmıştır (Türk, 1999).

2001 yılı itibarıyla I. kademeye öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinin sayısı 53 olup, yeni açılan Eğitim Fakülteleri ile birlikte 2003 yılında 70' e yaklaşmıştır. Devlet

üniversitelerinin yanı sıra vakıf üniversitelerinde (Başkent, Bilkent, Maltepe, Ufuk, Yeditepe)'de Eğitim Fakültesi açılmıştır.

İkinci kademeye öğretmen yetiştiren Eğitim Fakültelerinin sayısı 46 olup, bu sayı yeni açılan Eğitim Fakülteleri ile birlikte 2003 yılında 65'e yaklaşmıştır (MEB, 2006).

Öğretmen Nitelikleri

Çağdaş bir öğretmenin sahip olduğu ve göstermesi gereken nitelikleri temelde iki ana Grupta toplamak olası görülmektedir. Bunlar, kişisel ve mesleki niteliklerdir.

Öğretmenin Mesleki Nitelikleri

Eğitim sisteminin verimliliğini etkileyen en önemli unsurlardan birisi öğretmen nitelikleridir. Öğretmenin alan bilgisi, kişilik özellikleri, bilimsel düşünceye sahip olması, çağdaş olması, öğrencileri önemli ölçüde etkilemektedir. Öğretmenlerin mevcut mesleki bilgi ve becerileri, çağın ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmalıdır. Çünkü ülkelerin kalkınması, refahı ve mutluluğu öğretmenlerin en iyi şekilde yetiştirilmesine ve bu görevi en iyi şekilde yerine getirmelerine bağlıdır (Tan, Sevinç ve Akcan, 2005). Meslek elemanı olarak öğretmen adının da çağrıştırdığı gibi öğretici olarak algılanmaktadır. Öğretim kavramının bilginin yalnızca kazandırılması olarak düşünüldüğünde öğretmen bilgi kazandıran kişi konumu yüklenmiştir. İnsanların bugün ve gelecek için hazırlanması için bilgiyi sadece bilen değil uygulayan bireyler yetiştirilmelidir. Öğretmen de bilgi aktarıcı değil, bilme ve yapabilme becerilerine rehberlik eden kişidir. Bilgi ve rehberlik etmenin iki boyutu uygun ortam sağlamak ve kolaylaştırmaktır. Uygun ortam bilgiye ulaşılmasına, kazanılmasına, bilginin kalıcı hale getirilip kullanılmasına olanak sağlanan ortamdır. Bir davranışı göstermesini beklediğimiz öğrenci, o davranışın bilgisini nerede, ne zaman nasıl bulacağını bilen, gerektiğinde kullanabilen olmalıdır. Kolaylaştırıcı boyutu ise, bilginin neden gerekli olduğunun kavratılması, bulmanın anlamının kalıcı hale getirilip kullanabilmenin kolaylaştırılmasıdır. Öğretmenin buradaki iki rolü okulda öğrenciye yol gösterme, onu inandırma, motivasyon sağlama ve engelleri aşmasına yardımcı olmaktır (Ada ve Baysal, 2013, 192).

Öğretim uygulamasının yüksek standartlarda olması ve öğretmenin sahip olduğu alan bilgisinin artırılması için *öğretmen eğitimi* ve *mesleki gelişim* gerekli mekanizmalardır (Duta, Tomoaica ve Panisoara, 2015).

Öğretmenlik, meslek alanları içinde kendisinden en çok görev ve rol üstlenmesi beklenen meslektir. Teknolojinin kullanımı öğrenme-öğretme sürecine kolaylaştırıcı boyutlar katsa da, öğretmenlik fonksiyonu her zaman önemini sürdürecektir. Öğretmen, gelişen ve yenilenen bilgisini uygun öğrenme ortamları yaratıp, farklı öğretim yöntemlerini kullanarak öğrencileri ve meslektaşları ile paylaşabilmelidir. Toplumun ve öğrencilerin farklı ve değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayabilecek esnek yaklaşımlar sergileyebilmelidir. Kendi sorunlarının üstesinden gelmeyi başarırken, toplumun sorunlarını da çok yönlü çözümler üreten bir vatandaş olmayı başarabilmelidir (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğretmen öğrenme sürecini bireyselleştirip her öğrencinin yetenekleri doğrultusunda yetişmesini sağlamalıdır. Eğitim amaçları, öğrenme yaşantıları ve öğrencinin gerçekleri arasında yeterli uyum ve ilişki kurabilmelidir (Ercan, 2000).

Öğretmenlerin Mesleki Nitelikleri:

- Öğrencilerin biyolojik, psikolojik ve sosyal yapısının gelişmesini sağlayıcı çalışmalar yapan
- Derslerini planlayan
- Konulara göre öğretim yöntem ve tekniklerini uygulayan
- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini kullanarak öğrencilerini değerlendiren
- Programların planlanmasına ve geliştirilmesine katılan,
- Okul ve toplum işlerini birleştiren,
- Var olan sorunları çözen, değişimlere uyu sağlayabilen,
- Alanında bilgilerini güncelleştiren,
- Konunun içeriğini, öğrenci ortamına uyduran,
- Güncel eğitim teknolojilerini kabul eden ve kullanan,
- Öğrencilerin yeteneklerini açığa çıkaran ve gelişmelerine yardımcı olan,
- Eleştirel düşünme becerisine sahip,
- Tüm öğrencileri ön yargıdan arınmış olarak kabullenen, hepsine eşit, adil ve tarafsız davranan,

- Uyumsuz ve problemlı öğrencilere anlayışla yaklaşan ve sorunların çözölmesinde aile ile işbirliğı yaparak yardımcı olan,
- Öğrencilere iş birliğı içine çalışma konusunda yol gösteren
- Mesleğini severek yapan, mesleğine karşı büyük istek ve heves duyan,
- Bilimsel düşünme yeteneğine sahip,
- Sosyal ve kültürel etkinliklere katılan,
- Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirecek çevresindeki tüm imkanlardan faydalanan,
- Öğrencilerinin akademik benlik seviyesini yükselten (Yetim ve Göktaş, 2004).

Yapılan bir çok çalışma öğretmenın kişisel ve mesleki niteliklerinin öğrencinin akademik ve sosyal hayatında etkisi olduğı yönündedir. Öğretmen eğitim sürecinin değişkenlerinden biridir ve ülkelerin geleceğı için önemli bir meslek niteliğı taşır.

Çelikten, Şanal ve Yeni (2005), öğretmenın mesleki özelliklerini şu şekilde belirtmiştir.

- Zamanı etkili kullanır, derslere zamanında başlar ve zamanında bitirir. yönetici ve öğretmenlerle işbirliğı yapar.
- Öğrencinin sorunlarını, fizyolojik, duygusal, sosyal özelliklerini bilir ve buna göre davranır.
- Öğrencilerin problem çözme, sistematik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye çalışır.
- Öğrendiklerini pratiğe dönüştürebilen bireyler yetiştirir.
- Öğrencileri bir üst öğrenime, topluma ve hayata hazırlamaya çalışır.
- Öğretim ve öğrenmeyle ilgili son gelişmeleri izler ve sınıfta uygulamaya çalışır.
- Sınıf yönetiminin tüm etkinliklerinde öğrencinin katılımını esas alır.
- Kendini sürekli geliştirmenin arayışı içinde olur.
- Güvenilir ve geçerli ölçme tekniklerini kullanarak öğrenci başarısını objektif değerlendirir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005, s.219)

Bunların yanında, öğretmenın toplumsal değişmeye ve gelişmeye katkısı olmalıdır. Toplum bireylerinin, derneklerin ve kurumların düşünsel ve işlevsel gelişmelerine katkıda

bulunmalıdır. Vatandaşlık hak ve görevleri konusunda çevre insanlarını aydınlatmalıdır (Ercan, 2000).

Bilmek ve öğretmek bir öğretmende bulunması gereken özelliklerdir. Konuya hakim olmak, konuyu öğrencilere uygun yöntemleri kullanarak anlatabilmek, yeniliklere açık olmak, öğretmenin en önemli nitelikleridir. Öğrencilere eşit ve objektif davranabilme, öğrencilerin bireysel özelliklerini göz önünde bulundurabilme, sınıfta düzeni sağlayabilme, öğrencilerine hoşgörülü davranma, bu özelliklerin yanı sıra sıcak, sempatik ve dostça davranabilme öğretmenlerde bulunması gereken özelliklerdir (Oktay, 1991). Değerlendirmelere bakıldığında iyi bir öğretmenin kendisini mesleki ve kişisel açıdan kendisini geliştiren, kendisini geliştirmeyle ilgili fırsatları ve olanakları araştıran ve değerlendiren öğretmen” şeklinde bir tanımlama söz konusudur (Seferoğlu, 2005).

Öğretmenlerin Kişisel Nitelikleri

Öğretmenin kişisel özellikleri etkili öğretimde çok büyük rol oynar. Etkili bir öğretmenin sahip olması gereken önemli unsurlar öğretim becerileri ve başarı olduğu düşünülür fakat bu unsurların ardındaki önemli bir diğer unsur da öğretmenin kişisel özellikleridir. Kişisel nitelikler, empati kurabilme, düşünce ve duygularını karşındakine yansıtabilme, kendini ifade edebilme ve emin bir şekilde ortaya koyabilme yeteneğine sahip olmak çok önemlidir ve öğretmenin sınıfta neler başarabileceği bu özelliklere bağlıdır (Topkaya, Yavuz ve Erdem, 2008).

Olumlu bir sınıf ortamı yaratmada ve sonuçların verimli olmasında öğretmenin kişisel özelliklerinin önemli bir değişken olması yapılan bir çok araştırmanın sonucunda görülmüştür. Öğretmenlerde bulunması gereken kişilik niteliklerini kesin olarak belirleme ya da sınırlama olanağı yoktur. Çünkü insanın kişiliği çeşitli düşünsel, duygusal eğilimler ile değişik değerlerin etkisi altında oluşur. Bedensel gelişme ile ilgili özelliklerin de kişilik üzerindeki etkileri dikkate alınırsa, öğretmenlerin kişisel niteliklerine ilişkin ölçütler belirlenmesinin oldukça zor olduğu görülür (Ünal & Ada, 2004).

- Öğrencileriyle yakın ve içten ilişkiler kurabilen, samimi, güler yüzlü, sempatik, neşeli ve mutlu,
- Sağduyu sahibi ve duyarlı, beklenmedik durumlarda soğukkanlı bir şekilde durumun üstesinden gelebilen,
- Cesur, sorumluluk duygusu gelişmiş,
- Öğrencilerin yapmasını istemediği bir şeyi kendisi de yapmayan,
- Kendine güvenen, davranışları tutarlı, olgun bir kişiliğe sahip
- İlişki kurma yeteneği olan
- İletişim becerilerine sahip

- Kendine güvenen ve motive eden
- Kendi kendini analiz etme yeteneğine sahip
- Liderlik vasıfları olan
- Himaye edici ve yardımsever
- Disipline olabilen
- Dürüst, açık, güvenilir, sabırlı ve ahlaklı
- Kendine güvenen, ne istediğini bilen
- Toplumun beklentilerine cevap veren
- Okulda, sınıfta ve çevrede inisiyatif sahibi olan
- Ekip çalışmasına yatkın
- Demokratik tutum ve davranışlarını eğitim ortamına ve çevresine yansıtan
- Milli kültürüne sahip çıkan ve evrensel kültüre de katkıda bulunan (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğretmenin kişisel özelliklerinin öğrencilere model olması açısından önemlidir. Hem akademik hem de kişisel gelişim açısından öğrencilerin hayatında öğretmenlerinin katkısı büyüktür. Bu bağlamda kişisel özellikleri bakımından örnek olabilecek öğretmenler öğrencilerin eğitim öğretim yaşantılarını doğrudan etkileyecektir.

Öğretmen Yeterlikleri

Yeterlik, bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumudur. Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri, öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için sahip olunması gereken genel bilgi, beceri ve tutumlardır (MEB, 2006).

Eğitim ve öğretimin bütün boyutlarıyla dinamik bir yapıya sahip olması, bu süreçte önemli bir rol üstlenen öğretmenin görevinin ve bu görevin gerektirdiği niteliklerin sürekli sorgulanmasını ve geliştirmesini gerekli kılar. Bunu için, Milli Eğitim Bakanlığı üniversitelerle iş birliği yaparak, öğretmen yeterlikleri üzerinde çalışmalara yürütmektedir.

Öğretmen yeterlikleri, Milli Eğitim hedeflerinin desteklenmesine katkı sağlamak, ulusal iş birliği ve bilgi paylaşımını etkin olarak gerçekleştirmek, öğretmenlerin niteliği ve kalitesi için karşılaştırma yapabilecek bir sistem oluşturmak, öğretmenlik mesleğinin statüsü açısından toplumsal beklentilerde tutarlılık oluşturmak, öğretmenlerin mesleki

gelişmelerinde temel alınacak anlaşılır ve güvenilir bir kaynak oluşturmak ulusal düzeyde profesyonel öğretmenlik seviyesinin tartışılmasında kullanılacak ortak bir dil birliği sağlamak, öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayarak, toplumun gözünde statülerini yükseltilmesini sağlamak, öğrencilerin “öğrenmeyi öğrenmesi” için fırsatlar sağlamak, öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak veliler ve toplum için kalite güvencesini oluşturmak gibi pek çok amacın gerçekleştirilmesi için hazırlanmıştır.

Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri 6 yeterlik alanı, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır.

Yeterlik Alanları ve Alt Yeterlikler

A- Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim

- A1- Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme
- A2- Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başaracağına inanma
- A3- Ulusal ve evrensel değerlere önem verme
- A4- Ön değerlendirme yapma
- A5- Kişisel gelişimi sağlama
- A6- Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama
- A7- Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama
- A8- Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme

B- Öğrenciyi Tanıma

- B1- Gelişim özelliklerini
- B2- İlgi ve ihtiyaçları dikkate alma
- B3- Öğrenciye değer verme
- B4- Rehberlik etme

C- Öğrenme ve Öğretme Süreci

- C1- Dersi planlama
- C2- Materyal hazırlama
- C3- Öğrenme ortamlarını düzenleme

C4- Ders dışı etkinlikleri düzenleme

C5- Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme

C6- Zaman yönetimi

C7- Davranış yönetimi

D- Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme

D1- Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme

D2- Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme

D3- Verileri analiz ederek yorumlama, geri bildirim sağlama

D4- Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme

E- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri

E1- Çevreyi tanıma

E2- Çevre olanaklarından yararlanma

E3- Okulu kültür merkezi durumuna getirme

E4- Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık

E5- Aile katılımı ve işbirliği sağlama

F- Program ve İçerik Bilgisi

F1- Türk milli eğitimin amaç ve ilkeleri

F2- Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi

F3- Özel alan öğretim programını izleme, değerlendirme ve geliştirme.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 45. Maddesi hükümleri kapsamında, öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi konusunda bir dizi çalışma yapılmış olup, bu kapsamda öğretmen yeterlikleri konusu, Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında projelendirilerek çalışmalar sürdürülmektedir.

Vural (2004), öğretmenlerde bulunması gereken yeterlilikleri şu şekilde belirtmiştir:

Alan Bilgisi

- Alanına ilişkin kavram, olgu, ilke, genelleme, model, kuram gibi temel bilgileri bilme.

- Alanında sahip olduğu bilgiyi gerektikçe daha üst düzeye çıkarma.
- Konu alanı ile ilgili öğretim programı ve müfredat konusunda bilgi sahibi olma.

Plan Yapma ve Ders Hazırlığı

- Kazanımları açıkça ifade etme
- Dersi ilgili kazanımlara eriştirecek şekilde planlama
- Kazanıma yönelik uygun materyal seçme ve hazırlama
- İyi düzenlenmiş, bütünlüğe sahip ders planı hazırlama
- Öğrenmenin sürekliliğini sağlama

Öğretim Yöntem ve Tekniklerinden Yararlanma

- Öğrencilerin yaşlarına, ve öğrenme düzeylerine uygun yöntemlerden yararlanma
- Öğrenme araç-gereçlerini uygun ve etkili bir şekilde kullanma.
- Elektronik araçlar ve bilgisayar yazılımları gibi bilişim teknolojilerinden yararlanma.

Sınıf Yönetimi

- Derslerini amaçlı ve düzenli bir biçimde sürdürme.
- Zamanı etkili kullanma
- Konuya uygun nitelikte farklı yöntem ve tekniklerden yararlanma
- Öğrencilerle etkili öğretme-öğrenme etkileşimi kurma
- Müdahaleler karşısında uygun önlemler alma
- Öğrencilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri demokratik ortam oluşturma.

Öğrenci Rehberlik Hizmetleri

- Okul yönetimine dair ilke ve işlemleri bilme

- Rehberliğini yürüttüğü öğrenci grubuyla güven verici bir ilişki kurma
- Öğrencilerinin sağlıklı ve dengeli birer kişilik geliştirmelerinden sorumluluk duyma
- Bireysel ve grup gereksinimlerine duyarlı olma
- Okulda rehberlik çalışmalarına ve ders dışı etkinliklere katkıda bulunma.

Eğitim ve öğretim çalışmalarının verimli olması için:

- Öğretmen kendini tanımalı,
- Çevrenin yaşadığı sorunları ve ihtiyaçları tespit etmeli,
- Okul idaresi, meslektaşları ve velilerle olumlu iletişim kurmalı,
- Planlama çalışmalarını öğrencileriyle hazırlamalı,
- Eğitim teknolojilerini takip ederek kendini sürekli yenilemeli,
- Öğrencilerin birbirinden farklı olduğunu göz önünde bulundurarak anlatım yöntemleri geliştirmeli,
- Ders sürecinde gerektiğinde öncü, gerektiğinde yönlendirici, gerektiğinde dinleyici olabilmeli,
- Çocuklarını kendilerini tanımalarını sağlamalı ve kendi kendilerine karar verebilme yeteneklerini geliştirmeli,
- Öğrencilerin gelişim sürecinde rehber görevi üstlenmeli,
- Öğrencilerin fikir ve düşüncelerini alarak ders sürecini planlamalı ve buna göre hazırlanmalıdır (Kılıçoğlu, 2007).

Öğretmenlerin İletişim Becerileri

İletişim kavramı Latince “bölüşmek” anlamına gelen communis kelimesinden gelmektedir. İletişim, bilgi, düşünce, davranış gibi kapsamın bireyler ya da gruplar arasında bölüşülmesini sağlamak için yapılan çabalar olarak tanımlanır. Bireyler ve gruplar arasındaki her türlü ilişkiyi iletişim kapsamında düşünmek mümkündür. İletişim, bir kişinin veya grubun başka bir kişiye ya da gruba düşünce kapsamını aktarmasıdır

(Kayaalp, 2002). İletişim, konuşan ve dinleyenin, algı, eğilim ve tutumlarından oluşan, insan davranışlarının karmaşık şeklidir (Whirter ve Acar, 2000).

Sınıftaki eğitim öğretim süreci iletişim üzerine kurulmuştur. İletişim olmadan etkileşim, etkileşim olmadan öğrenme olmaz. Öğretmen sınıf içi iletişimin başlatıcıdır ve bu süreçte önemli rol üstlenmektedir (Şişman, 2000).

Öğretmenlik sanatı bilimsel bilgi, alan bilgisi kadar öğretmenin dünya görüşü ve iletişim becerilerinden de etkilenir. Öğretmenin davranışları çevreden fiziki olarak algılanan davranış birimi ve bütünlüğünü ifade eder. Davranış üslubu ise, toplumsal olarak yorumlanıp değerlendirilen olumlu-olumsuz, sıcak-soğuk, iyi-kötü vb. niteliklerle açıklanan davranışları ifade eder. Davranış üslubu, karşımızdaki birey tarafından kabul edilip edilmeme veya ilgisiz davranışlar gibi durumlarla karşılaşmamızda önem taşır. Onaylandığımız veya onaylanmadığımız, dinlenildiğimiz ya da tam aksi durumlarda üslup önemli olmaktadır (Özcan, 2003).

Nitelikli bir öğretmenin öğrenme öğretme sürecinde başarılı olabilmesi iyi bir iletişim becerisine sahip olmasıyla doğru orantılıdır. Kolay anlaşılan bir dil kullanması önemlidir. Açıklamalarının ve sunularının öğrenci tarafından anlaşılır olması, verilmek istenen mesajın anlaşılması öğretmenlerin sunuş becerilerini kullanma niteliği bakımından önemlidir (Kayaalp, 2002).

İletişimin en önemli öğelerinden biri dildir. Bu nedenle öğretmen yargılayıcı olmayan esnek ve betimleyici bir dil kullanmalıdır. Öğrencilerin derse katılımını güçlendiren, güdüleyen ve kaygılarını azaltan bir iletişim tarzı benimsemelidir. İletişimde anlamları paylaşmayı kolaylaştıran bir diğer öğe de ses tonu ve beden dilidir (Aydın, 2010).

Öğretmen sınıfta, sosyal ve fiziksel çevresini etkilemek için iletişim kurar. Öğretmenin iletişim becerisini arttırmak amacıyla kendine şu soruları sormalı ve cevaplamalıdır:

- Gönderdiğim mesaj sonunda beklentim ne?
- Çevremi etkilemek adına neyi başarmak istiyorum?
- Gireceğim iletişim sonucu olarak, öğrencilerimin neye inanmalarını, ne söylemelerini, ne yapmalarını istiyorum.
- Psikolojik anlamda, öğrencilerimde hangi etkiyi oluşturmak ve onlardan hangi tepkiyi almak istiyorum?

Bu soruları süreç öncesinde cevaplayan öğretmenleri daha iyi bir öğretme-öğrenme ortamı yaratabilecekleri düşünülmektedir (Ergin, 2008).

Etkili bir öğretme ve öğrenme ortamı için, öncelikle öğretmenin etkili iletişimin ön koşullarını sağlaması gereklidir. Empati becerisine sahip, öğrencilere açık ve dürüst ve doğal davranan, öğrencinin kendine özgü nitelikleri ile kabul eden, göz teması kuran, beden dilinin etkili kullanan ve sınıf içinde hareket halinde olan, ders anlatımını mimikleriyle destekleyen, yargılamayan, yönlendiren ve çözüm önerileri getiren, öğrenciyi öven, ona güven veren bir ortam hazırlamalıdır (Bozdoğan, 2004).

Sınıf içinde kendini rahatça ifade edebilen öğrenci toplum içinde de kendini rahatça ifade eder. Öğretmenlerin bireysel olarak öğrencilerle konuşmaları ve onların zorlandıkları konuları anlamaya çalışmaları gereklidir. Daha fazla iletişim çocukları anlamaya ve zamanında müdahale etmeye yarayacaktır. Zamanında tespit edilen sorunlar daha köklü sorunlara yol açmadan çözümleme yoluna gidecektir. Bununla birlikte iletişim eksikliği yanlış anlaşılma veya anlaşılammaya neden olabilir (Selimoğlu, 2009).

İletişimde etkin dinleme önemli bir faktördür. Çocuk ya da ergenin iyi bir dinleyiciye ihtiyacı vardır. Bireyde benlik saygısını geliştirmek ve sağlam bir ilişki kurabilmek için iyi dinleme önemlidir (Whirter ve Acar, 2000). Çocukların duyguları kabul edilmeli, onların iç dünyasından haberdar olunmalıdır. Bu nedenle öğretmen, öğrenci konuşurken onu dinlemeye, söylediklerini ve duygularını anlamaya hazır olmalıdır. Öğrenciyi anlamak için sözü kesilmemeli, anlattıklarına onun bakış açısıyla bakılmalıdır. İletişimin en önemli öğelerinden biri empatidir. Kurulan duygu ortaklığı iletişimi güçlü hale getirir (Özen, 2001).

Etkili Öğretmen ve Özellikleri

Etkililik çok boyutlu bir kavramdır. Etkililik kavramı çok eskilere dayanmaktadır. 1930’larda Barnard etkililiği, “örgütüm amaçlara ulaşma derecesi” olarak buna yakın olan ve bazen de karıştırılan bir kavram olan etkinliği de, “örgüt üyelerinin ihtiyaçlarının doyum derecesi” olarak tanımlamıştır (Balcı, 1988).

Öğretmenin öğretim sürecinde rol ve sorumlulukları vardır. Bu rol ve sorumluluklar “öğrenmeyi sağlama, sınıf yönetimi, aile üyeliği, değerlendirme, güven verme, mesleksen ustalık, topluluk liderliği” gibi başlıklar altında sıralanabilir (Sünbül, 1996). Öğrencinin öğrenme öğretme sürecindeki etkin katılımı ve araştırma, sorgulama, problem çözme, eleştirel düşünme becerilerini kullanabilmesi için öğretmenlerin süreçte donanımlı olmaları gerekmektedir.

Etkili öğretim ve olumlu sınıf iklimin en önemli değişkeni olarak öğretmen davranışlarıdır (Aydın, 2010).

Polk (2006)' a göre etkili öğretmenlerin on temel özelliği: Öncelikle akademik performans, kişisel deneyim, kişilik, iletişim becerileri, yaratıcılık, profesyonellik, pedagojik bilgi, kapsamlı ve uygun ölçme ve değerlendirme, kendini geliştirme veya yaşam boyu öğrenme, bilgi ve içerik alanında kavramları modelleme yeteneğidir.

Eğitim öğretim dinamik bir olaydır. Bu sebeple eğitimin unsurları olan öğretmen, öğrenci ve bilginin de aynı özellikte olması gerekir. Bu yüzden öğretmen daha önce edinilmiş bilgileri aktaran değil, öğretirken öğrenen konumunda biri olarak öne çıkması gerekmektedir (Kayaalp, 2002). Sıradan bir birey için öğretmenlik mesleği görünüşte basit bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu süreçte, öğretmen sınıfın karşısında konuşur ve öğrenciler işlenen konu hakkında bilgi sahibi olurlar. Fakat gerçek bundan farklıdır. Sınıfta ders öğretimi öğretmenlik mesleğinin en belirgin kısmını oluşturmaktadır. Öğretmenin öğrenme ve öğretmen hakkındaki bilgisi, etkili sınıf yönetimi için beceri ve stratejilerle ilgili mesleki muhakeme, alan bilgisi ile öğrenci öğrenmesinde devamlılık ve gelişme öğretmenlik mesleğinin önemli bileşenleridir (Efe, Masken, Gönen ve Hevedanlı, 2012).

Öğretmen, öğrencinin neyi, nasıl öğreneceğini ve aynı zamanda öğrenciler arasında oluşacak etkileşimi belirleyen güçlü bir etkiye sahiptir. Öğretmen tutum ve davranışlarının, öğrencilerin bilişsel kazanımları üzerinde önemli bir etkisi vardır. Etkili öğretmen sadece neyi öğreteceğini değil, aynı zamanda öğrencilerin süreçte yeni beceri ve bilgilerini kullanabileceği yöntemleri anlayabilme kabiliyetine sahiptir (Lupascu, Panisoara ve Panisoara, 2014).

Öğretimi etkili kılabilme gücünde olan öğretmenin başarısı öğretmenlik davranışlarını kazanmış olma derecesine bağlıdır. Öğretmenlik davranışlarını kazanmış olan öğretmenden, sınıfı etkili bir şekilde yönetmesi, öğretmen-öğrenci etkileşimini sağlaması, öğretimin verimi arttırması aynı zamanda duyuşsal yönden doyumlu, kaygılardan arınık dolayısıyla kendine güvenli olması beklenir (Pehlivan, 2008). Öğretmenin ve öğrenmenin iki ayrı işlev ve iki farklı süreç olduğu gerçeği üzerinde durmak gerekir. Öğretmek ve öğrenmek arasındaki farklılıklardan biri, öğretme süreci bir kişi tarafından yürütülürken, öğrenme sürecinin başka bir kişide oluşmasıdır. Öğretme- öğrenme sürecinden verim alınması için öğretmenle öğrenci arasında özel bir ilişki veya özel bir bağ kurulmalıdır (Gordon, 2008). Öğretmen bir yandan bilgi, beceri ve tutumlarıyla öğrencilerinin eğitimi görevini yürütürken, diğer yandan davranışları ile onları etkiler. Öğretmenin samimi,

anlayışlı ve sabırlı davranması öğrenciyi olumlu düşünmeye sevk edecek aksi davranışlar öğrenciyi olumsuz etkileyecektir (Terzi, 2002). Öğretmenlerin okulda öğrenciler ile etkileşimi, onlarla olan ilişkileri, öğrencilerin sosyal, duygusal ve akademik deneyimlerini doğrudan etkiler. İyi öğretmen- öğrenci ilişkileri de öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini desteklemektedir (Wilkins, 2014). Etkili bir öğretim için öğretmen öğreten kişi değil yol gösteren bir rehber olmalıdır. Öğretmenin öğrencilere tutarlı, önyargısız ve objektif bir tutum sergilemesi, öğrenciye kendini olumlu ifade etme olanağı sağlayacaktır.

Öğretmen çocukların yaratıcı yeteneklerinin gelişmesi için onların öğrenme çabalarında, çocukların kendine özgü gelişecek birer kişilik olduklarını, bu yönlerinin engellenmeden gerçekleşmesi için özgürlük içinde çalışmalarını gerektiğini ve bu ortamı oluşturmaya çalışmalıdır (Ercan, 2000).

Öğrencilerin beklentileri hakkında çıkarımda bulunan bir öğretmen, öğrenme sürecini uygun beceri, ve değerleri geliştirebileceği şekilde düzenler. Öğrenciler arası iletişime olanak sağlar, birey olarak her birine saygı duyar, işbirliğiyle problem çözme becerilerini geliştirmeleri için rehberlik eder. Öğrencilerin akademik başarılarını, becerilerini izler ve değerlendirir.

Etkili öğretmen, öğrencilerde; konu bilgisi, öğretim ve değerlendirme arasındaki karşılıklı ilişkileri dikkate alır (Davis, 2006). Etkili öğretmen dersine iyi organize olur, öğrencilere akademik görevlerde daha fazla zaman ayırır, öğrencilere başarabilecekleri sorumlulukları verir, konusuna ve alanına hakimdir. Olumlu davranışları pekiştirir, olumsuzları kontrol eder, sınıf içi etkinliklerin çeşitli sebeplerle kesintiye uğramasına engel olur (Kayaalp, 2002). Sınıf içi etkinlikleri planladıktan sonra öğretmenin yapması gereken öğrencilerinin etkinliklere katılımının sağlanması ve birbirleriyle nasıl iyi bir etkileşimin gerçekleşeceği konusunu düşünmesidir (Sarı, 2005).

Öğrenci öğrenme ortamında karşılıklı olarak etkileşimde bulunarak gelişir. Öğrenme sadece belleğe bilgi yığıma değildir. Birey öğrenirken zihinsel, duygusal, devimsel ve toplumsal gelişime uğrar. Karşılıklı yardımlaşmaya, işbirliğine dayanan öğrenme ortamında öğrenci kendi yetenlerinin, özelliklerinin, farklılıklarının bilincine vardığında toplumsal çevre karşı görev ve sorumluluklarının farkına varır. Öğrenci yaparak, yaşayarak, deneyerek öğrenir. Öğretmen öğrencilerinin bu nitelikteki çalışmaları gerçekleştirdikleri zaman etkili bir öğretmendir (Ercan, 2000).

Öğretim, saatlik, günlük ve haftalık aktivitelerin ve amaçların dikkatli bir şekilde hazırlanmasını ve planlanmasını içeren karmaşık bir faaliyettir. Etkili öğretmen, öğrencileri için yüksek beklenti sergiler ve öğrencilerinin kazanıma ulaşması için yeni yöntemler seçer (Duta, Tomoaica ve Panisoara, 2015).

Neyi öğreteceğine karar verme ve etkinlikleri planladıktan sonra öğretmenin yapması gerekenlerden biri de çocukların etkinliklere katılımının nasıl sağlanması ve birbirleriyle nasıl bir etkileşim içinde olacaklarını belirlemesidir. Çocuklar okulda çok değişik bilgi ve beceriler edinirler. İlköğretim yıllarında çocukların sosyal ve fen dersleriyle ilgili becerileri hem ortaöğretim hem de yaşamlarında başarıları için önemlidir (Sarı, 2005). Bu bağlamda öğretmenin hazırlayacağı etkinlikler öğrencilerin yaşantıları açısından önemlidir. Etkili öğretmen öğrencileri için hazırlayacağı etkinlikleri tasarlarken, onların gelecek yaşantılarını ve akademik süreçlerini etkileyeceğini göz önünde bulundurur.

Sınıf içinde derse yönelik etkili materyal kullanımı, yaparak, yaşayarak ve duyu organlarını mümkün olduğu kadar öğrenme sürecine katarak öğretimin daha kalıcı olması sağlanabilir. Ancak kullanılacak materyallerin seçiminde dikkat edilmesi gereken bazı durumlar vardır. Bunlar:

- Seçilen araç öğrenciyi yaratıcı düşünmeye yöneltiyor mu?
- Seçilen materyal kazanıma anlamlı bir katkıda bulunuyor mu?
- Öğrencinin fiziksel, sosyal ve bilişsel gelişimine uygun mu?
- Aracın kullanılmasına yönelik fiziksel koşullar mevcut mu?
- Materyalin kullanılması kolay mı?
- Harcanacak zaman, emek ve masrafa değer mi? (Bozdağan,2004). Bu sorulara karşılık kullanılacak materyal kazanıma ulaşma konusunda öğretime katkı sağlayacak, öğrenci katılımını da olumlu yönde etkileyecektir.

Bayraktar ve Çınar (2010) etkili öğretmen davranışlarını aşağıda verildiği gibi belirlemiştir:

Soru sorma

1. Bütün öğrencilere soruları cevaplamada ve sınıfta başarılı olmalarında eşit fırsatlar sağlamak.
2. Bütün öğrencilere bireysel yardım sağlamak.
3. Öğrencilere soruları cevaplamadan önce yeterli düşünme zamanı vermek.

4. Öğrencilere soruları cevaplamada yardımcı olmak için, soruları farklı ifadelerle yeniden sormak.
5. Farklı düzey ve çeşitlilikte sorular sormak.

Dönüt ve Düzeltme

1. Öğrenci cevapları yanlış olduğunda düzeltmek.
2. Ödül (övgü) verildiğinde bunun sebebini öğrencilere bildirmek.
3. Öğrencilere çalışmalarının teslim edilme zamanını bildirmek.

Kişisel İlgı

1. Öğrencileri dikkatlice dinlemek.
2. Öğrencilerin duygularını yargılamadan kabul etmek.
3. Öğrencilere karşı kibar ve nazik olmak
4. Öğrencilerin duygularını önemsemek.
5. Öğrencilere adaletli davranmak.

Sunum

1. Öğrencilere ne öğreneceklerini bildirmek.
2. Konu üzerinde odaklanmak, ilgisiz konulara yönelmemek.
3. Öğrencilerin dikkatini konu üzerinde tutmak.
4. Konuyla ilgili örnekler vermek.

Baumann ve ark. (1997) etkili bir öğretmende şu özelliklerin olduğunu belirtmektedir: (Baumann'dan aktaran Efe vd., 2010).

1. Hazırlıklı olmak
 - Ders kesintiye uğradığında ne yapacağını bilmek
 - Derste ne işleneceğini bilmek, iyi bir ders planı hazırlamak
 - İyi göz teması kurabilme, olası rahatsızlıkları hissedebilme, öğrencileri tanıma, sınıf atmosferini hissedebilme
2. Kendine güvenmek
 - Duruşu
 - Göz teması ve beden dili

- Öğrencilerde sorumluluk bilincini geliştirme
 - Sınıftaki öğretim materyalleri için sorumluluk duygusu geliştirme
 - Alanında hangi kaynakların okulda mevcut olduğunu bilme, bunları kullanabilme
 - Kendine olan güveni karşı tarafa yansıtma
3. Çevresel etmenlerin farkında olma
- Sınıf sıcaklığı düşük mü? Yüksek mi?
 - Öğrenciler tahtayı iyi görebiliyor mu?
4. Sınıfa hakim olma
- Övgünün eleştirmekten daha güçlü bir araç olduğuna inanmak
 - Öğrencilerin kendilerini iyi hissetmek isteyen ve bireysel ilgi bekleyen bireyler olduklarını göz önünde bulundurmak
 - İş ahlakı ve eğitim hedeflerinin başarının temelini oluşturduğunu hatırlamak.

Şişman (2000)'e göre etkili öğretmen özellikleri şunlardır:

1. Derse zamanında ve hazırlıklı olarak gelir.
2. Sakin, yumuşak ve dostça bir ses tonuyla konuşur.
3. Sözlü ve sözsüz iletişim biçimlerini etkili bir şekilde kullanır.
4. Öğrencilere açık mesajlar verir.
5. Esprili ve hoşgörülü davranır.
6. Her çocuğun sevgiye layık olduğunu bilir.
7. Her çocuğun yetenekli olduğuna inanır.
8. Öğrencilerin uygun tercihler yapmalarına ve karar vermelerine yardımcı olur.
9. İyi bir dinleyici olarak öğrencilerin duygularını anlamaya çalışır.
10. Öğrencilerine değer verdiğini hissettirir.
11. Öğrencilerin benlik algısını geliştirmelerine yardımcı olur.
12. Öğrencilerin kişiliğini hedef almaz, davranış ve durumu algılar
13. Öğrencinin hatasını uygun bir biçimde düzeltir.
14. İnsan davranışları konusunda iyi bir model olur.
15. Sınıfta herkese karşı eşit derecede saygı gösterilmesi konusunda ısrarlı olur.
16. Sınıfta geçen zamanı etkili bir biçimde kurgular ve yönetir.
17. Sınıfta olumlu bir öğrenme sürecinin oluşmasını sağlar.

18. Sınıfta değişik etkinliklere yer verir.
19. Öğrencilere beklentilerinin ne olduğu konusunda bilinçli olmalarını sağlar.
20. Sınıfta olup biten her şeyin zamanında farkına varabilir.
21. Bir etkinlikten diğer etkinliğe geçişı iyi organize eder.
22. Dersi etkileyecek müdahaleden kaçınır ve küçük hataları görmezden gelir.
23. Dikkati dağıtan ve başkalarını olumsuz yönde etkileyen olumsuz davranışlara müdahale eder.

Okul ve sınıf içinde disiplinin sağlanması hem düzenin devam etmesi için hem de oluşabilecek olumsuz durumları engellemek için önemlidir. Disiplini sağlayacak en önemli hususlardan birisi sınıf kurallarıdır.

Öğrenciden beklenen davranışlar en iyi kurallar yoluyla belirtilir. Kurallar, önceden verilmiş kararlardır. Gelecekteki durumlarda nelerin nasıl yapılmasının iyi olacağını, uyulmadığında nelerin olacağını açıklamak öğretmenin işini kolaylaştırır. Öğrencilerin okul ve sınıftaki davranışlarını düzenleyen kurallar düzeni sağlar. Öğretmenler sınıf içi kuralları belirlerken aşağıdaki hususlara dikkat etmelidir:

- Kurallar belirlenirken öğrenci görüşleri alınmalıdır, çünkü öğrenciler kendi koydukları kuralları daha kolay benimserler
- Kural sayısı fazla olmamalı, kurallar belirlenirken sınıf düzenini en çok bozan davranışlar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öğrencilere kuralların neden önemli olduğu, bu kurallara uymanın kendileri için yararları anlatılmalıdır.
- Kurallar öğrencilerin görebileceği bir yere asılmalıdır (İpşir, 2002).

Okul ve sınıf ortamında oluşabilecek fiziksel ve psikolojik sorunlar belirlenen kurallar sayesinde aşılabılır. Burada önemli olan öğrencilerin katılımı ve kurallar konusunda belirleyici olmalarıdır.

Öğretmenin Davranışı

Öğretmen ve öğrencilerin eğitsel hedeflere ulaşmak için bilgi ve deneyimlerini paylaştıkları yapılandırılmış ortam sınıftır. Öğretmenlerin sınıf için de sergilediğı davranışlar akademik amaçlara ulaşma konusunda etkilidir.

Öğretmen, öğrencilerinde yaratıcı, kritik düşünme yapılarını destekleyen, genel ve kişisel öğretim stratejilerini geliştirebilen, konuya hakim olan, öğrencilerle olumlu iletişim kurup var olan problemleri çözmeye çalışan ve sınıfı gözlemleyerek öğrencilerindeki potansiyeli fark edip yönlendiren, sınıfı yöneten kişidir (Ada ve Ünal, 2003).

Eğitimden beklenenlerin gerçekleşmesi, amaçların tümüyle gerçekleştirilmesi neticesinde sonuç bulur. Bu nedenle ülkemizde eğitimin amaçlarına ulaşabilmesi ve etki olabilmesi için öncelikli olarak öğretmenlerin etkili olması gerekmektedir. Etkili sınıf yönetiminde öğretmen davranışları önemlidir. Etkili öğretmen sadece öğretimin nasıl yapılacağını ya da öğretim sırasında karşılaşılan sorunların nasıl çözüleceğini bilen değil, bildiklerinin hangisini ne zaman uygulayabileceğine karar verendir (Şahin, 2011).

Öğretmenlerin söz ve davranışları çevresini ve bütün toplumu etkiler. Okulların etkili olabilmesi, öğretmenlerin etkililiğine bağlıdır.

Öğrenciler sevdikleri ve model aldıkları öğretmenlerin derslerinde daha ilgili ve başarılı olmaktadır. Öğretmenin alanına hakimiyeti yanında, hal, hareket, tutum ve davranışları, iyi iletişim kurması, öğrenci üzerinde olumlu etki bırakması açısından önemlidir. Öğrenme ortamını oluşturmada öğretmen, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini dikkate alarak, motive edici unsurları sürece dahil etmek zorundadır. Bu konuda geleneksel yaklaşımların geçerliliğini yitirdiği bilinmektedir. Öğrenci üzerinde otorite kuran, ceza ve katı kurallarla yaptırım uygulama sevilen öğretmen niteliklerinden değildir (Gurbetoğlu & Tomakin, 2011).

Öğretmenin sınıf ve öğrenciye bakışı onun sınıf içi davranış ve etkinliklerinin çerçevesini çizer. Sınıfta katı kurallar koyması, bu kuralları ve ilişkileri belirleme yetkisi olması, öğrencileri tedirgin eden bir ortamın oluşmasına neden olabilir. Bunun sonucunda öğrenciler içlerine kapanık, katılımsız ve ilgisiz bir konuma sürüklenebilir. Oysa sınıflar öğretmen ve öğrencilerin kendilerini özgürce ifade ettikleri, sıcak ilişkilerin kurulduğu yerler olmalıdır. Dolayısıyla, öğretmenlerin sınıfta baskı ile disiplini sağlayacakları geleneksel anlayıştan sıyrılmaları gerekmektedir (Doğruer, 2007). Bir öğretmenin en tutarlı müfettişi öğrencileridir. Bu nedenle öğretmen her dönem ya da yıl sonunda öğrencilerden kendisini eleştirmelerini istemelidir (Sönmez'den aktaran Doğruer, 2007).

Öğretmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler

Eğitim kurumları geleceğin işgücünü yetiştirir ve istenilen özellikte faaliyet göstermemelerinin sağlanması için, eğitimcilerin işlerinden tatmin olmalarının sağlanması önemlidir.

Yapılan araştırmalar, öğretmen tutum ve davranışları öğrencileri doğrudan etkilediğini göstermektedir. Öğretmen tutum ve davranışlarını etkileyen faktörler arasında, ülkedeki resmi ideolojinin etmenlerden birisidir. Resmi ideolojisi eğitim sistemini doğrudan etkiler. Diğer yandan hükümet değişimleri ile eğitim sistemindeki köklü değişimler de neden olabilmektedir. Öğretmenin yaşam deneyimi, yetiştiği ortam, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı, ekonomik doyumu, kendini geliştirme isteği, öğretmen davranışları üzerinde etkilidir. Okulun bulunduğu çevre, okul-öğrenci özellikleri, çevrenin sosyo-kültürel yapısı öğretmen davranışlarını etkiler.

Öğretmenin kendini alanında geliştirme isteği mesleki doyumla yakından ilgilidir. Eğer kendi alanında iş bulamadığın için öğretmenlik yapmaya başlamışsa, öğretmen olmanın idealist felsefesinden uzaklaşacak, sınıfta öğretim sürecini bir şekilde geçirip, mesaisini tamamlamaya çalışacaktır (Bozdağ, 2004).

Öğretmenler, kendilerini örnek alan öğrencilerin öğrenim sürecinde önemli bir rol oynarlar. Öğretmenin motivasyonu öğrenci üzerinde direkt etkili olduğu için önemlidir.

Öğretmenin motivasyonunu etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörlerden bazıları

- Kişisel ve sosyal faktörler
- Sınıf ortamı
- Sosyo-ekonomik durum
- Öğrenci davranışları
- Sınav stresi
- Ödüllendirme/teşvik
- Öğretmenin kendine güveni ve kişiliği (Alam ve Farid, 2011).

Öğretmenlik, insani duyarlılıklar açısından son derece önemli bir meslektir. Bu mesleği seçen bireylerin hizmet getirecekleri kişilere karşı duyarlılığa sahip olması gerekir. Bu duyarlılık kişisel özelliklerle yakından ilişkilidir. Çünkü meslek, sadece ekonomik gereksinimlerin karşılanması için değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişim ve doyum

sağlamak için de sürdürülen bir uğraştır. Meslekte doyum sağlayamayan kişilerde tükenmişlik sendromu ve stres gibi tepkiler gözlenir (Yazıcı, 2004).

Öğretmenlik mesleği, eğitim ortamında kişilerin etkisinde kaldıkları yoğun stres yaratan durumlar sebebiyle, bireylerin özellikle ruhsal sağlıklarının ve buna bağlı olarak da çalışma yaşamlarının olumsuz yönde etkilenmesinde risk taşıyan bir meslek olarak yorumlanmaktadır. Öğretmenlerin stres yaşama nedenleri; eğitim-öğretim hizmetlerindeki öğrenci-öğretmen, okul-aile çatışmaları, disiplin sorunları, kalabalık sınıflar, yetersiz fiziki koşullar, bürokratik işlerin yükü, toplumun eleştirileri, eğitim kurumları üzerindeki sosyal ve politik baskılar, ödüllendirme ve karara katılımın yetersizliği gibi sorunlardır (Cemaloğlu ve Şahin, 2007).

Sınıfın fiziksel koşulları, öğrencilerin kişilikleri, gelişim dönemleri ve başarı durumu, öğretmenin sınıf yönetimi becerisi, sınıf ortamında istenmeyen davranışın kaynaklarını oluşturur.

Olumlu Öğretmen- Öğrenci İlişkisi

Öğretmenin kişilik özellikleri eğitim ve öğretimde önemli bir etkindir. Sınıfta, yaratıcı sosyal ve sıcak bir havanın oluşmasında, öğretimin olumlu sonuçlanmasında öğretmenin kişiliğinin önemli bir rolü vardır. Öğretmen, konuşma biçimi, yüz ifadesi, düzenli olması bakımından öğrencilere model durumundadır. Öğrenciler çoğu kez öğretmenlerini taklit ederek onunla özdeşleşmeyi öğrenirler.

Bir çok araştırma sonucu, öğretmenin öğrencileri ile fiziksel ve psikolojik yakınlık geliştirmesi, pozitif öğrenme çıktıları ile ilişkili olduğunu göstermektedir. (Gorham ve Christophel, 1990).

Öğretmen, öğrencilerin tümüne olumlu beklentiler iletilisinde bulunmanın öneminin farkında olmalıdır. Bunu sağlamak için,

- sınıfta öğrencilerle nasıl iletişime girdiği hakkında bilgi toplamalı,
- esas olarak destekleyici mi yoksa eleştirici cümleleri kullanıp kullanmadığını anlamak için bilgiler olarak analiz etmeli,
- bazı öğrencilere daha eleştirel bir yaklaşım gösterirken, diğerlerine de aynı eleştirileri yöneltip yöneltmediğini saptamalı,
- bütün öğrencilerinden yüksek başarı beklentisinde olduğunu anlamaları için etkileşim kurma yollarını göstermelidir (Celep ve Erdoğan, 2002).

Öğretmen-öğrenci ilişkisinin niteliği, herhangi bir şeyin öğretilmesinde temel etkindir. Öğretmenin sınıf yönetimi becerileri sınıf içerisinde istenmeyen pek çok davranışın kolaylıkla baş edilmesini sağlayabilir. Öğretmen öğrencilerle sözlü veya sözsüz iletişimi sağlıklı bir biçimde oluşturduğu, onları dinlediği, sorularına anlamlı bir şekilde yanıt verdiği ve etkisini sürekli hale getirdiği takdirde öğrenci de bu durumlardan etkilenecek duruşunu ayarlama yoluna gidecektir (Korkmaz, 2007).

Öğretmenler, meslek yaşamlarında çok büyük boyutlarda öğrenci sorunları ile karşılaşır. Bu sorunların içeriği genelde, rahatsız edici davranışlar, sosyal ilişkilerde öğrenciler arası anlaşmazlık, öğrenme zorluğu, çalışma düzensizlikleri, ahlaki ve cinsel bozukluklar, bedensel engellerden dolayı oluşan olumsuz kişilik, çevre zedelenmeleri gibi. Öğretmenin görevi, sınıftaki her çocuğun aşırılığa kaçmadan kendini ifade edebilmesine olanak tanımak, yeteneklerini sergilemesine yardımcı olmak, onu cesaretlendirmektir. Öğretmenin öğrencinin yeteneklerinin farkına varması ve bu yetenekleri engelleyen korkuları yıkabilecek metotları bilmesi beklenir (Ataç, 2002).

Öğretmen ve öğrencilerin sınıf içi ilişkilerini belirleyen üç önemli değişken vardır. Birincisi, öğretmenlerin yeterli duygusu ve öğrencilere ilişkin beklentileridir. Bunlar öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve davranışlarını etkilemektedir. İkinci değişken, sınıfın disiplin yapısıdır. Bu yapıyı öğretmenlerin sahip oldukları kişisel özellikler ve okul yönetiminin disiplin anlayışı belirlemektedir. Öğretmen- öğrenci ilişkilerini belirleyen üçüncü değişken öğretmenlerin liderlik eğilimleridir (İpek, 1999).

Öğretmen nasıl bir öğrenci istediğinden çok öğrencinin nasıl bir öğretmen beklediğini anlamaya yönelmeli ve ilişkilerini yöntemlerini, hareketlerini bu bağlamda sorgulamalıdır. Çünkü her çocuğun aile ortamı, sosyal konumu, ekonomi düzeyi, anlama kabiliyeti, birbiriyle aynı değildir. Öğretmen öğrencilerinin hepsine aynı ölçüde eğilmeli, hepsinin toplumun geleceğinde bir yeri olduğunu bilmeli, her birini aynı ölçüde önemseyeceğini hissettirmelidir (Bayrak, 2004).

Olumlu öğrenme ortamının yaratılmasında, öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması ve sınıfta hem öğrenciler arasında hem de öğretmen ve öğrenciler arasında olumlu ilişkiler kurulması önemli rol oynar. Sınıfın içinde iyi bir yapının kurulması öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki iletişim kanallarının kurulmasına ve sağlıklı işleyişine bağlıdır (Erdoğan, 2002).

Yapılan araştırma sonuçlarında olumlu öğretmen- öğrenci ilişkisinin olduğu sınıf içi ve dışı öğrenme ortamlarında, öğrencilerin sınıf kurallarına uyduğu, akademik başarılarının arttığı ve okulu sevdikleri görülürken, öğretmen ile olan ilişkisinin olumsuz yönde olduğu öğrencilerin kurallara uymakta zorlandığı akademik başarılarının düşük olduğu ifade edilmektedir (Baker, 2006).

Öğretmenin öğrenci başarısını sağlamak için motivasyon sağlamalı, öğrenci gereksinimlerini karşılamalı, amaçlarına ulaşacağı eğitim ortamını hazırlamalıdır. Öğretmenin sergileyeceği olumlu tutum ve davranışlar öğrenci başarısının düzeyini ve kalıcılığını artırıcı etkiye sahiptir.

Öğretmen davranışları temel olarak iki yönde ele alınmaktadır. Birinci yöndeki davranışlar: öğrencide sevgi, saygı ve yaklaşma yaratırken, ikinci yöndeki davranışlar ise endişe, korku ve uzaklaşma yaratır. Bu bağlamda birinci türdeki demokratik öğretmen olarak nitelendirilebilir (Küçükahmet ve diğerleri, 2000).

Sosyal Bilgiler Dersi

1992 yılında Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi [NCSS] sosyal bilgilerin tanımıyla ilgili tartışmalara son vermek adına sosyal bilgiler uzmanları tarafından kabul edile şu tanımlı yapılmıştır (Öztürk, 2006, s. 24).

“Sosyal Bilgiler, sosyal ve beşeri bilimleri vatandaşlık yeterliklerini geliştirmek amacıyla kaynaştıran bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde sosyal bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, din ve sosyolojinin yanı sıra beşeri bilimler, matematik, ve doğa bilimlerden kendine mal ettiği içerik üzerinde sistematik, ve eşgüdümlü bir çalışma sağlar. Sosyal Bilgilerin öncelikli amacı, karşılıklı olarak birbirine bağlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda, genç insanlara bilgiye dayalı ve mantıklı karar alabilme yeteneklerini geliştirmede yardımcı olmaktır.”

Tarihsel süreç içinde bazıları sosyal bilgiler programının amacını iyi bir vatandaş yetiştirmek olduğunu bundan dolayı kültürel mirasın aktarılması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Bazıları da sosyal bilgilerin içeriğinin akademik sosyal bilimlerden oluşması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Diğerleri de sosyal bilgiler programının güncel olaylardan, bireysel ve toplumsal sorunlardan oluşması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu farklı yaklaşımlar ilk kez 1970 yılında J. L. Barth ve S. S. Shermis tarafından Sosyal Eğitim adlı dergide yayınlanan bir makalede “vatandaşlık aktarımı olarak sosyal bilgiler”, “sosyal bilimler olarak sosyal bilgiler”, “yansıtıcı araştırma olarak sosyal bilgiler” şeklinde sınıflandırılmıştır (Yeşilbursa, 2015).

Sosyal Bilgiler öğretiminin temel amaçları, geleceğin etkin yurttaşlarında karar verme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesidir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu temel becerileri nasıl geliştireceği konusunda bilinçli olmalıdır.

2005 sosyal bilgiler öğretim programı, Türk milli eğitiminin genel amaçlarına paralel olarak genel amaçları şu şekilde belirlemiştir:

7.sınıf sonunda öğrenci :

1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin, ilgi istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3. Atatürk İlke ve İnkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar, laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6. Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7. Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9. Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.

13. Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

14. Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.

16. Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17. İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (MEB TTKB, 2005).

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Sosyal Bilgiler dersi,

- Bireylere çevresini, ülkesini ve yaşadığı toplumu,
- Toplum içinde sosyal ilişkiler kurmayı, hoşgörüyü
- Hak ve özgürlüklerini, sorumluluk almayı
- Yardımlaşmayı
- Vatan ve bayrak sevgisini
- İnsanlığı saygı ve sevgiyi öğretir.

Ortaokul programlarında disiplinlerarası yaklaşımla hazırlanmış bu program yaşadığı toplumla uyumlu, çağın gerektirdiği bilgi ve teknolojiyi kullanabilen ve bunu geliştirecek bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmenlerinin hem akademik hem de pedagojik formasyon anlamında donanımlı olmaları gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri 25 Temmuz 2008 tarihinde 2391 sayılı onayla yürürlüğe girmiştir. Öğretmenin kendi gelişim alanını belirleyip, bu alanda gelişimini sağlamak için sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları içeren “öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri” ve “özel alan yeterlikleri geliştirilmiştir. Özel alan yeterlikleri, alana özgü olarak öğretmenlere gelişim hedefleri göstermek için hazırlanmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri, 5 ana yeterlik alanı, 20 alt yeterlik ve 132 performans göstergesinden oluşmaktadır.

Yeterlik Alanı

1. Öğretim Sürecini Planlama ve Düzenleme

- Öğretim sürecini planlayabilme
- Öğrenme ortamlarını düzenleyebilme
- Öğretim sürecine uygun materyaller ve kaynaklar kullanabilme

2. Öğrenme- Öğretme Süreci

- Türk tarihini ve kültürünü oluşturan temel öge ve süreçler ile kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi bilincini kazandırabilme.
- Öğrencilerin, insan, yer ve çevre etkileşimini algılamalarını sağlayabilme.
- Ekonomik faaliyetler ve gelişmelerin toplumlar üzerindeki etkisini kavrayabilme.
- Demokratik yönetim anlayışını, insanların doğuştan ve toplum içinde kazandığı haklar ile kişilere, topluma, insanlığa karşı sorumlulukları olduğu bilincini kazandırabilme.
- Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı temel esaslar ile Türk inkılabının tarihi anlamını, toplumun siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik alanda gelişimine etkilerini ve önemini kavrayabilme.
- Özel gereksinimli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrencileri dikkate alan uygulamalar yapabilme.

3. İzleme ve Değerlendirme

- Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçlarını belirleyebilme
- Ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerini kullanabilme
- Öğretim sürecinde uygulanan ölçme aracından elde edilen verileri değerlendirebilme

4. Okul, Aile ve Toplumla İş Birliği Yapma

- Öğrencilerin günlük hayatta ihtiyaç duyacağı konularda geliştirilmesinde ailelerle işbirliği yapma
- Öğrencilerin ulusal bayram ve törenlerin anlam ve önemini farkına varmalarını ve törenlere aktif katılmalarını sağlayabilme
- Ulusal bayram ve törenlerin yönetim ve organizasyonunu yapabilme
- Okulun kültür ve öğrenme merkezi haline getirilmesinde toplumla iş birliği yapabilme

- Toplumsal liderlik yapabilme
5. Mesleki Gelişimi sağlama
- Mesleki yeterliklerini belirleyebilme
 - Sosyal Bilgiler öğretimine ilişkin kişisel ve mesleki gelişimini sağlayabilme
 - Mesleki gelişimine yönelik uygulamalarda bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanabilme (ÖYGM)

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, diğer alanlardaki öğretmenlerin yanı sıra motivasyonla ilgili sorunlar yaşamaktadır. Motivasyonla ilgili ve sınıf içi uygulamalardan kaynaklanan sorunlar literatürde, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin kalitesini kritik bir değişken olarak sık sık belirtmektedir. Öğretmen – öğrenci ilişkilerinin kaliteli olması, öğrencileri öğrenmeye ve davranışlarındaki yıkıcılığı önlemek için motive edebilir (Morgennet, 1995).

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen- öğrenci ilişkisini geliştirmenin yolları:

1. Öğrencilerin ismini olabildiğince çabuk öğrenmek: öğrenciler bunu takdir ederler. Öğrencilerle ilk tanışmada bir bilgi formu dağıtarak; isimlerini, nerede yaşadıklarını, ilgi alanlarını ve hobilerini, başarı deneyimlerini, hedeflerini, ziyaret ettikleri yerleri, boş zamanlarında neler yaptıklarını öğrenmek için bilgi edinilebilir. Tarih konularını içeren bir sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin ziyaret ettikleri ünlü tarihi yerler hakkında bir form dağıtılabilir. Birçok öğrenci geçmişi yeniden korumak ve yaratmak için tasarlanmış tarihi mekanları ziyaret etmiştir. Bu sınıfları tanımaya ve öğrencilerin bu yerler hakkında konuşmalarına imkan tanır. Öğrenciler bu mekanlardan resim, video ve harita almış olabilirler bu materyallerin öğrencinin dersin bir bölümünde sunmasına izin vermek, birbirlerini daha iyi tanımalarına, anlamalarına ve iletişim kurmalarına yardımcı olabilir.
2. Ders başladığında ve dersin sonuna doğru, ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinden sonra, tatil günlerinden sonra öğrencileri dinlemek, onların hafta sonlarını hedeflerini, isteklerini öğrenmek için uygun zamanlardır. Öğrencilere yerel, ulusal ve dünya sorunlarıyla ilgili görüşlerini sormak ve onları dinlemek öğrenciler hakkında fikir edinmek için uygun etkinliklerdir. Sınıf ortamını iyileştirme ve daha iyi bir öğretmen- öğrenci ilişkisi kurmak için, güncel olayları tartışırken öğrencilerin bilgilerini test etmeye odaklanmak yanlıştır, bunun yerine öğrencilerin katılımını sağlamak, sınıfın bir üyesi olduklarını ve yorumlarının değerlendirildiğini hissettirmek amaçlanmalıdır.

3. Bazı güncel olaylar ve konular hakkında bir değer analizi tartışması yapmak önemlidir. bu tarz tartışmalar sırasında, öğrenciler ne anlatılmak istendiğini açıklığa kavuşturmak için sorular sorabilir ancak konuşmacıyı herkes etkin bir şekilde dinlemelidir. Sosyal Bilgiler dersinde bu etkinlikler sınıf içi olumlu iletişime katkı sağlayacaktır.
4. Uygun zamanlarda öğrencilere olumlu yorumlar yapmak önemlidir.
5. Öğretmenlik yaparken olumlu ve hevesli olmak öğrencilerin motivasyonunu artırır. Öğretim etkinliklerinde ilgi ve sevgi göstermek, sınıfta olduğundan ve öğrencilerle birlikte olduğundan memnun olduğu hissini vermek, öğretmen-öğrenci ilişkisini geliştirir.
6. Öğrencilerle bireysel olarak konuşmak için zaman ayırmak önemlidir. Bu kendilerini değerli hissettirir.
7. Tehdit ve ceza kullanımından kaçınılmalıdır. Bunun yerine yıkıcı bir davranış sergilediklerinde, neler olduğu, neler hissettiği sorulabilir. Onlara duygularını belirtme şansı verilerek, gelecekte böyle bir olaydan kaçınmanın yolları hakkında konuşulmalıdır. Öğrencilere kabul edilemez olan kişi değil, davranış olduğu açıkça belirtilmelidir.
8. Sınıfta her öğrenciye katılma fırsatı verilmelidir. Bu onlara güven verir, ilişkilerimizi güçlendirmenin yanı sıra yaptıkları bir şey için onlara teşekkür etme fırsatı tanır.
9. Destekleyici bir sınıf ortamı oluşturmalıdır. Öğrenciyi not ve başarı için birbirleriyle yarışmalarını sağlamak yerine, bir takım görev veya projeleri gerçekleştirmek için birlikte çalışma fırsatı vermek, değerlendirme sürecini, hem bireysel hem de grup başarılarına dayandırmak önemlidir. bu sayede öğrenciler rekabet ortamından çıkar ve birbirleriyle çalışıp yardımcı olurlar.
10. Soruların ve cevapların (hatta yanlış cevapların bile) teşvik edildiği ve değer verildiği bir ortam oluşturulmalıdır. Öğrenciler soru sorma ve cevaplama konusunda kendilerini rahat hissettiklerinde daha fazla şey öğrenirler ve daha fazla katılım sağlarlar. Soru sormaları ve cevaplamaları konusunda öğrenciler teşvik edilmelidir (Morgennet, 1995).

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumlarını araştıran bir çok araştırma mevcuttur, Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalarda ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin sosyal bilgileri sevmedikleri, sosyal bilgiler dersine ilişkin

tutumlarının olumsuz olduğu, okul derslerini çekicilik açısından sıraya koyduklarında sosyal bilgileri en alt sıraya koydukları ve sıkıcı bir ders olarak gördükleri tespit edilmiştir. Çalışma bulgularında öğrencilerin tutumlarına, ilgilerine değerlerine saygı göstermenin hem erkek hem de kız öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrenmelerine katkı sağladığı yönündedir (McGowan, 1984; Corbin, 1994).

Dorow (1989) iyi bir sosyal bilgiler öğretmeninde bulunması gereken özellikleri şöyle ifade etmiştir.

1. Uygun amaçları seçer ve geliştirir. Bu amaçlar, bilgi, beceri ve değer boyutlarında olmalıdır. Ölçülebilir olmalıdır, araştırma ve düşünmeyi geliştirmelidir.
2. Öğrencilerin tartışmalı konuları incelemelerine yardımcı olur. Bu konular: İraksal düşünmeyi geliştirmelidir. Başka bireylerin tutum ve inanışlarına duyarlılığı arttırmalıdır. Öğrencileri gazete, dergi, atlas, yıllık gibi değişik kaynaklardan incelemeye yöneltmelidir.
3. Öğrencilerde öğrenmeyi sağlamak için çeşitli yöntem ve stratejiler kullanılmalıdır. Bunlar: Tartışma, drama, sunu/anlatım , araştırma- inceleme, görsel işitsel araçlar, bilgisayar gibi.
4. Olgu, kavram ve genellemelere odaklanarak, öğrencilerde öğrenmeyi sağlamalıdır. Bu etkinlikler öğrencilere, zaman, yer ve uzaklık duygusunu kazandırmalıdır. Öğrencilerin sosyal bilimlerin entelektüel katkılarını analiz edebilmelerine yardımcı olmalıdır.
5. Sosyal bilimlerin dallarının yöntem ve yapılarını yansıtan kaynak, materyal ve prosedürleri kullanır. Bunlar: Sosyal bilimlerin yapısal yöntemlerinden haberdar olma, sosyal bilimleri bilgisinin sürekli değiştiğini vurgulama, birincil ve ikincil kaynaklar kullanma, harita okuma grafik yorumlama gibi becerilerdir.
6. Öğrencilerin kendilerinin ve toplumun değerlerini ve inançlarını incelemelerine yardımcı olmalıdır.
7. Farklı öğretim düzeyleri için uygun materyaller seçme becerisine sahip olmalıdır.
8. Uygun durumlarda sosyal bilgiler konularını desteklemek için akademik disiplinlerden bilgi ve materyaller kullanılmalıdır.
9. Karar verme ve problem çözme becerilerinin gelişimi için öğrencilere yardımcı olmalıdır.

10. Öğrenci başarısını değerlendirebilmelidir. Bunlar: Yazma becerilerinin gelişimini sağlama, yazılı olduğu kadar sözel performansı da değerlendirme, üst düzey düşünme becerilerinin ölçümü ve değerlendirilmesi (Akt. Uslu, 2015, s. 65-67).

Sosyal Bilgiler dersiyle, öğrencilerin özgür bir birey olarak yeteneklerinin farkına varması ve aktif bir şekilde sosyal yaşam içinde rol almaları amaçlanmaktadır. Bu konuda sosyal bilgiler öğretmenin hem öğretim etkinliklerinde, sınıf içinde veya sınıf dışında öğrencileriyle olan ilişkilerinin etkisi önemlidir. Çünkü sosyal bilgiler dersi bireylere yaşadığı toplumun kültürüne yönelik çeşitli tutum ve kişilik özellikleri, kültürel değerleri kazandırmaya çalışmaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmeni ve öğrenci ilişkisi derse olan tutum üzerinde önemlidir.

BÖLÜM 3

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Öğretmen- öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisini inceleyen bazı araştırmalar şunlardır:

Mitra (2009), Baker (2006) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmen öğrenci ilişkisinin olumlu olduğu sınıflarda öğrencilerin okul ve sınıf kurallarına daha çok uyduğu, akademik başarılarının arttığı görülürken, öğretmen öğrenci ilişkisinin olumsuz olduğu, öğretmeniyle sorun yaşayan öğrencilerin kurallara uymakta zorlandıkları ve akademik başarılarının düşük olduğu ifade edilmektedir. Anderson (2000), öğrencilerin güdülenmelerinin sağlanması için gereksinimlerinin dikkate alınmasının gerekliliğini belirtmiş, öğrencileri yakından tanımanın, öğrencileri güdüleyecek durumları tespit etmenin akademik başarı ve psikolojileri üzerinde olumlu etkisi olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle öğrenciler için uygun eğitim ortamları düzenlenmelidir.

Den Brok, Brekelmans ve Wubbels, (2004) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin öğrencileriyle olan okul dışı ilişkilerine ilişkin davranışları hakkındaki görüşleri motivasyonları ve akademik başarılarıyla ilişkilidir sonucuna varılmıştır. Bu sebeple özellikle okul dışı gezi, müze gezisi, topluma hizmet projeleri gibi etkinliklerle özellikle sosyal bilgiler gibi bu faaliyetlerin uygun olduğu derslerde geliştirilmesi ve uygulanması gereksinimi ortaya çıkmaktadır.

Yılmaz ve Demir (2014), ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ve sosyal bilgiler öğretmenine karşı tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı çalışmalarında, sosyal bilgiler öğretmenine yönelik tutum ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutum arasında ilişki olduğu sonucuna varılmış, öğretmene karşı olumlu bir tutum içinde olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarının da yüksek olduğu araştırmanın bir diğer sonucudur. Aynı zamanda sosyal bilgiler dersine yönelik tutum ile

öğrencilerin en sevdikleri ders arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmış, ilişki dersi sevenlerin lehinedir.

Aktepe, Tahiroğlu ve Meydan (2014), yaptıkları çalışmada öğrencilerin etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için öğretmenlerden bekledikleri özellikleri, içeriği kolaylaştırmak için, çizim, tablo grafik, harita kullanılması, şekil, şema, grafik hazırlaması, demokratik, dinleyen, tartışan bireyler yetiştirmeye gayret etmesi, millet olma şuurunu geliştirmeye çalışması, düzenli ve disiplinli çalışma alışkanlığı kazandırması, çocuğa görev bilinci kazandırması, içeriği sunarken ana noktaları tekrar tekrar vurgulaması, pano, afiş, sergi düzenlemesi, bayrak sevgisini geliştirmesi, bireylerdeki karar verme becerisini geliştirmesi, farklı öğretim yöntemlerini kullanması ve slayt hazırlamasıdır. Ayrıca, Kayalı (2003), çalışmasında öğrencilerin çoğunluğunun sosyal bilgiler dersinde harita, grafik çizmenin, arazide gezi- gözlem yapmanın ve müze gezmenin onları ilgilendirdiğini belirtmiştir.

Bayındır (2001), yaptığı araştırmada herkesin anlayabileceği bir şekilde konuşan öğretmenlerin öğrenciler tarafından sevildiğini gözlemlemiştir. Öğretmenin anlaşılır bir şekilde konuşması öğrencilerle kurduğu iletişim süreci için önemlidir. Öğretmenlerini anlamayan öğrencilerde başarısızlığın yanında, disiplin sorunları da oluşur. Çalışmada öğretmenlerin yapılan tüm çalışmalara öğrenciyi kattığını, işleyeceği konunun amacını ve ne işe yarayacağını açıklayan öğretmenlerin öğrencilerin öğretmenlerini seven grup olduğu belirlenmiştir. Öğrencileri sürece dahil etmek öğrenme yaşantılarına ve öğretmene karşı tutumu olumlu yönde etkileyecektir.

Bu bağlamda, öğrencilerin aktif olarak katıldıkları öğrenme ortamı yaratmak sosyal bilgiler dersine olan ilgiyi arttıracak ve araştırma, inceleme ve gözleme dayandırılan ders öğrencilerin akademik başarısını olumlu etkileyecektir. Öğrencilerin sosyal bilgiler öğretmenlerinden beklentileri farklı yöntem ve teknikleri kullanmaları yönündedir.

Çetin (2001), “İdeal öğretmen üzerine bir araştırma” adlı çalışmasının sonucunda öğrenciler ideal öğretmen tanımını öğrencileriyle dostça ve işbirliği içinde çalışan, alan bilgisi tam, öğrencinin ihtiyacını anlayan, bilimsel tavrında eksikliği olmayan, saygılı, sevgi dolu, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları anlayan, derslerinde farklı yöntem ve teknikler kullanan öğretmen olarak belirtmişlerdir. Lee (2007), “öğretmen- öğrenci güven ilişkisi ve okul başarısı durumu adlı çalışmasında, öğretmen ve öğrenci arasında sağlanan güven ilişkilerinin öğrencilerin akademik performansını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin güven duygusu geliştirmesi okula olan uyumunda, akademik motivasyonu ve performansında önemli rol oynamaktadır.

Myers ve Pianta (2008), öğretmen-öğrenci ilişkileri ve çocuklardaki erken davranış problemlerindeki bireysel ve bağlamsal etkiler adlı çalışmasında, öğrencilerin okulun akademik ortamına başarılı bir şekilde uyum sağlamaları için öğretmenle olan ilişkilerinin temel oluşturduğu ve öğretmenleriyle samimi ilişkiler kuran öğrencilerin akademik başarılarının yüksek olduğu belirtilmektedir.

Furrer ve Skinner (2003), yaptıkları çalışmada, sınıf içi katılım, öğretmen-öğrenci ilişkisi ve akademik performans arasındaki ilişkinin cinsiyete özgü olabildiğini, kız öğrencilerin öğretmenleriyle erkeklere göre daha olumlu ilişkiler kurduklarını belirtmiştir. Bu nedenle öğretmen-öğrenci ilişkisine yönelik yapılacak çalışmalar cinsiyet ve demografik özelliklerin rolüne odaklanmalıdır. Çalışmanın asıl amacı çocukların akademik başarılarında farklılık yaratan bağlılık duygularının belirlenmesidir. Çalışmanın bulguları, çocukların aidiyet duygularının, sınıf içi katılımlarının, ilgi ve heveslerinin akademik başarılarını etkilediği, bir diğer bulgu ise, öğrencilerin öğretmenleri tarafından takdir edildiğinde derse katılımın arttığı, öğrencilerin mutlu olduğu ve akademik sonuçlarını etkilediği yönündedir.

Cornelius ve White (2007) tarafından yapılan çalışmada öğretmen davranışlarının öğrencilerin duygusal, davranışsal ve bilişsel sonuçları üzerinde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen-öğrenci ilişkisi akademik başarı üzerinde arabulucu rol oynamaktadır.

Sarier(2016), çalışmasında öğrencilerin akademik başarıda etkili olan faktörlerin sırasıyla öğrenciden, aileden ve okuldan kaynaklı olduğu sonucuna varmış, meta analiz çalışmasında akademik başarıyı, okula ilişkin faktörlerin de öğrenciden ve aileden kaynaklı faktörlere yakın oranda etkilediğini gözlemlemiştir. Akademik başarı üzerinde okulla ilgili faktörlerin etki büyüklüğü değerleri, derse yönelik tutum, okul kültürü, öğretmen davranışları ve okul müdürünün liderliği olarak görülmüştür.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu , ölçme araçları, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen- öğrenci ilişkisinin öğrencinin akademik başarısına etkisi ve öğretmen öğrenci ilişkisi ile öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti, öğrencinin bulunduğu yerleşim yeri, sınıf düzeyi, devlet veya özel okulda öğrenim görme durumu, dersi sevip sevmeme durumu arasında anlamlı farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma şeklidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2012, s. 77).

Tarama modeli deneysel olmayan araştırmanın oldukça yaygın kullanılan bir türüdür. Bu tür araştırmalarda bireyler anket doldurur ya da tutumları, faaliyetleri, düşünceleri ve inanışları hakkında kendileri ile görüşme yapılır (Gümüş, 2015). Bu kapsamda ortaokul öğrencilerinin öğretmen-öğrenci ilişkisi anketine verdikleri cevaplar ve başarı testi ile araştırma verileri toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde öğrenim gören 5, 6 ve 7. Sınıfta öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yönteminde zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle

örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyükkaragöz, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Araştırma, Ankara ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Yenimahalle Şüküfe Nihal Ortaokulu, Çankaya Gülen Muharrem Pakoğlu Ortaokulu, Yenimahalle Mimar Sinan Ortaokulu, Çankaya Özel Hisar Koleji'nde öğrenim gören 5, 6 ve 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür.

Tablo 1.

Demografik değişkenlere ilişkin frekans dağılım tablosu

		Sayı (n)	Yüzdelik (%)
Cinsiyet	Kadın	166	43,23
	Erkek	218	56,77
	Toplam	384	100
Sınıf düzeyiniz	5.sınıf	121	31,51
	6.sınıf	136	35,42
	7.sınıf	127	33,07
	Toplam	384	100
Öğrenim gördüğünüz okul	Devlet okulu	280	72,92
	Özel okul	104	27,08
	Toplam	384	100
Yerleşim yeriniz	İl merkezi	145	37,76
	İlçe merkezi	235	61,2
	Köy/kasaba	4	1,04
	Toplam	384	100
Sosyal Bilgiler öğretmeninizin cinsiyeti	Kadın	165	42,97
	Erkek	219	57,03
	Toplam	384	100
Sosyal Bilgiler dersini seviyormusunuz?	Evet	298	77,6
	Hayır	86	22,4
	Toplam	384	100

Araştırmaya toplam 384 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Katılımcılardan % 43,23 (166)'ü bayan , % 56,77 (218)' si erkektir. Sınıf düzeyinde katılımcıların % 31,51 (121)'ini 5. sınıf, % 35,42 (136)'si 6. sınıf ve % 33,07 (127)'si 7. sınıflardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 72,92 (280)'si devlet okulunda, % 27,08 (104)'i özel okulda öğrenim görmektedir. Yerleşim yeri açısından bakıldığında % 37,76 (145)'si il merkezinde, % 61,2 (235)'si ilçe merkezinde ve % 1,04 (4)'ü köy veya kasabada yaşamaktadır.

Öğrencilerin % 42,97 (165)'sinin öğretmeni bayan, % 57,03 (219)'ünün öğretmeni ise erkektir. Sosyal Bilgiler öğretmeninizi seviyor musunuz sorusuna öğrencilerin % 77,6

(298)'sı Sosyal Bilgiler öğretmenini sevdiklerini, % 22,4 (86)'ü Sosyal Bilgiler öğretmenini sevmediklerini belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ve akademik başarı testi uygulanmıştır.

Öğretmen Öğrenci İlişki Ölçeği

Öğretmen öğrenci ilişki ölçeği Wilkins, J. (2014) tarafından geliştirilmiştir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi ölçeği Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek 53 maddeden ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. "*Öğrenciye kişisel ve akademik destek*" alt boyutunda 17 madde, "*İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme*" alt boyutunda 15 madde, "*Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma*" alt boyutunda 6 madde, "*Öğrencilere saygı duyma*" alt boyutunda 4 madde, "*Öğrencilere merhametli olma*" alt boyutunda 3 madde, "*Öğrencilere ulaşılabilir olma*" alt boyutunda 4 madde ve "*Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme*" alt boyutunda 4 madde yer almaktadır.

53 maddelik ölçeğin Alpha değeri = .98 olarak bulunmuştur. Tutum gibi psikolojik bir test için güvenirlik katsayısının .70 ve üzeri olması test puanlarının güvenirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2007: 171). Ölçeğin Alpha değeri .98 olduğu için ölçeğin güvenirliği yüksek derecede diyebiliriz.

Tablo 2.

Öğretmen Öğrenci ilişkisi ölçeği alt boyutu güvenirlik katsayısı

Alt Boyutlar	Alpha Değeri
Öğrencilere Kişisel ve Akademik Destek Olma	.95
Öğrencilerle İlgilenme ve Öğrencilere Yakınlık Gösterme	.95
Öğrencileri Motive Etme ve Onların Kişisel Meraklarına İlgi Duyma	.85
Öğrencilere Saygı Duyma	.85
Öğrencilere Merhametli Olma	.81
Öğrencilere Ulaşılabilir Olma	.81
Öğrencilerin Duygu ve Düşüncelerini Anlama ve Değer Verme	.89
Toplam	.98

Ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları ise; "Öğrenciye kişisel ve akademik destek" alt boyutunda .95, "İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme" alt boyutunda .947, "Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma" alt boyutunda .848, "Öğrencilere saygı duyma" alt boyutunda .853, "Öğrencilere merhametli olma" alt boyutunda .805, "Öğrencilere ulaşılabilir olma" alt boyutunda .811 ve "Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme" alt boyutunda .889 olarak bulunmuştur.

Türkçeye uyarlanmış ve orijinal ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik katsayıları ise; "Öğrenciye kişisel ve akademik destek" alt boyutunda orijinal ölçeğin .94 uyarlanmış ölçeğin .95, "İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme" alt boyutunda orijinal ölçeğin .92 uyarlanmış ölçeğin .95, "Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma" alt boyutunda orijinal ölçeğin .85 uyarlanmış ölçeğin .85, "Öğrencilere saygı duyma" alt boyutunda orijinal ölçeğin .85 uyarlanmış ölçeğin .85, "Öğrencilere merhametli olma" alt boyutunda orijinal ölçeğin .74 uyarlanmış ölçeğin .81, "Öğrencilere ulaşılabilir olma" alt boyutunda orijinal ölçeğin .77 uyarlanmış ölçeğin .81 ve "Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme" alt boyutunda orijinal ölçeğin .74 uyarlanmış ölçeğin .89 olarak bulunmuştur.

Tablo 3.

Sosyal Bilgiler Öğretmeni İle Olan İlişki Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Dağılım Tablosu

	n	Ortalama	Ortanca	En küçük değer	En büyük değer	Standart sapma
Öğrencilere Kişisel Ve Akademik Destek Olma Puanı	384	62,14	68	17	85	15,78
Öğrencilerle İlgilenme Ve Öğrencilere Yakınlık Gösterme Puanı	384	52,97	60	15	75	14,97
Öğrencileri Motive Etme Ve Onların Kişisel Meraklarına İlgi Duyma Puanı	384	21,07	24	6	30	5,89
Öğrencilere Saygı Duyma Puanı	384	15,34	16	4	20	4,09
Öğrencilere Merhametli Olma Puanı	384	10,78	12	3	15	3,28
Öğrencilere Ulaşılabilir Olma Puanı	384	13,95	16	4	20	4,24
Öğrencilerin Duygu Ve Düşüncelerini Anlama Ve Değer Verme Puanı	384	13,85	16	4	20	4,61
Sosyal Bilgiler Öğretmeni İlişki Ölçeği Toplam Puanı	384	190,02	201,5	53	265	50,26

Sosyal Bilgiler Öğretmeni İle Olan İlişki Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puanlarına İlişkin Dağılım Tablosu incelendiğinde "Öğrenciye kişisel ve akademik destek" alt boyutunda ortalama puan 62.14, standart sapma ise 15.78, "İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme" alt boyutunda ortalama puan 52.97, standart sapma ise 14.97, "Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma" alt boyutunda ortalama puan 21.07, standart sapma ise 5.89, "Öğrencilere saygı duyma" alt boyutunda ortalama puan 15.34, standart sapma ise 4.09, "Öğrencilere merhametli olma" alt boyutunda ortalama puan 10.78, standart sapma ise 3.28, "Öğrencilere ulaşılabilir olma" alt boyutunda ortalama puan 13.95, standart sapma ise 4.24 ve "Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme" alt boyutunda ortalama puan 13.85, standart sapma ise 4.61 olarak bulunmuştur. Tabloya göre "Öğrenciye kişisel ve akademik destek" alt boyutu en yüksek standart sapma puanına sahip olduğundan bu boyutta hem madde sayısının çok olması hem de standart sapmanın yüksek olması öğrencilerin fikirlerinde farklılık olduğunu göstermektedir.

Öğretmen- öğrenci ilişkisi ölçeği 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların demografik bilgileri bölümüdür. İkinci bölüm öğretmen- öğrenci ilişkisi maddelerini içermektedir.

Başarı Testleri

Araştırma verileri, örnekleme giren 5, 6 ve 7. Sınıfta öğrenim gören öğrencilere uygulanan öğretmen-öğrenci ilişkisi anketi ve başarı testi yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmada uygulanan başarı testleri ortaokul 5, 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi yardımcı kaynaklardan yararlanarak hazırlanmıştır. Başarı testinin içeriği I. Dönem ünite kazanımlarını içermektedir. Çoktan seçmeli sorular I. dönem sosyal bilgiler öğretim programında yer alan ünite ve kazanımlara uygun olarak seçilmiştir.

Araştırmada kullanılan “öğretmen-öğrenci ilişkisi anketi” ve “başarı testleri” için Ankara ili Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınmıştır. Araştırma izni ekler bölümünde verilmiştir.

Verilerin analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir.

Veri analizi öncesinde parametrik – nonparametrik olup olmadığı konusunda inceleme yapılmış ve elde edilen verilere bu sonuç doğrultusunda analiz yapılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda Kolmogorov – Smirnov puanı ,000 olarak bulunmuştur. KS puanı .05 küçük olduğu için test nonparametrik ve analizler nonparametrik ölçümler olan bağımsız iki grup için Mann Whitney U-Testi, ikiden fazla bağımsız grup için Kruskal Wallis H-Testi ve çoklu doğrusal regresyon yapılmıştır.

Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup; $p < 0,05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0,05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

BÖLÜM 5

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmaya ait bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır. Ortaya çıkan bulgular ve yorumlar araştırmannın alt problemleri doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Birinci Alt Problem Olan Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	218.42	36258	13791	,000
Erkek	172.76	37662		
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	214,89	35672,00	14377	,001
Erkek	175,45	38248,00		
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	210,90	35009,00	15040	,005
Erkek	178,49	38911,00		
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	212,21	35226,50	14822,5	,002
Erkek	177,49	38693,50		

Öğrencilere merhametli olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	215,76	35816,50	14232,5	,000
Erkek	174,79	38103,50		
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	213,71	35476,50	14572,5	,001
Erkek	176,35	38443,50		
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	215,08	35702,50	14346,5	,000
Erkek	175,31	38217,50		

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmen öğrenci ilişki ölçeği alt boyutlar açısından yapılan analizde Mann Whitney U testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=13791$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 218,42, erkek öğrencilerin 172,76 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

İkinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=14377$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 214,89, erkek öğrencilerin 175,45 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenciye ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=15040$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 210,90, erkek öğrencilerin 178,49 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=14822,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 212,21, erkek öğrencilerin 177,49 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre

öğrencilere saygı duyma alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=14232,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 215,76, erkek öğrencilerin 174,79 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere merhametli olma alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=14572,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 213,71, erkek öğrencilerin 176,35 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=14346,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kız öğrencilerin 215,08, erkek öğrencilerin 175,31 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutunda kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

İkinci Alt Problem Olan Öğretmenin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 5.

Öğretmenin cinsiyet değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	192,75	31804,50	18025,5	,969
Erkek	192,31	42115,50		
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	196,08	32353,00	17477	,583
Erkek	189,80	41567,00		

Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	196,42	32410,00	17420	,547
Erkek	189,54	41510,00		
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	194,15	32034,50	17795,5	,799
Erkek	191,26	41885,50		
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	199,83	32972,50	16857,5	,259
Erkek	186,97	40947,50		
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	185,83	30662,00	16967	,305
Erkek	197,53	43258,00		
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	191,62	31618,00	17923	,893
Erkek	193,16	42302,00		

Öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (192,75) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (192,31) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($U=18025,5$, $p>.05$). Bu sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "*öğrenciye kişisel ve akademik destek*" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (196,08) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (189,80) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($U=17477$, $p>.05$). Analiz sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "*ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme*" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu*" puanları

arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (196,42) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (189,54) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir($U=17420$, $p>.05$). Bu sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrencilere saygı duyma alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan analiz sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (194,15) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (191,26) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir($U=17795,5$, $p>.05$). Analiz sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "öğrencilere saygı duyma" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrencilere merhametli olma alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (199,83) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (186,97) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir($U=16967$, $p>.05$). Bu sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "öğrencilere merhametli olma" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (185,83) ile erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (197,53) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir($U=16697$, $p>.05$). Analiz sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "öğrencilere ulaşılabilir olma" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği "*öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu*" puanları arasında fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Mann - Whitney U testinin sonucuna göre, bayan öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (191,62) ile erkek öğretmene

sahip öğrencilerin sıra ortalamaları (193,16) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($U=17923$, $p>.05$). Bu sonuca göre öğretmen cinsiyeti öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği alt boyutu olan "öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme" üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Bu sonuçlara göre alt boyutlar düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Ancak sıra ortalamaları dikkate alındığında "öğrencilere ulaşılabilir olma" ve "öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme" alt boyutlarında diğerlerinin aksine erkek öğretmene sahip öğrencilerin sıra ortalamaları yüksek çıkmıştır.

Üçüncü Alt Problem Olan Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Yeri Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 6.

Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	196,17	2	,261	,877	---
İlçe	235	190,35				
Kasaba	4	185,75				
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	191,41	2	,080	,961	---
İlçe	235	193,39				
Kasaba	4	180,00				
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	190,73	2	,461	,794	---
İlçe	235	194,16				
Kasaba	4	158,75				

Öğrencilere saygı duyma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	200,93	2	1,554	,460	---
İlçe	235	187,79				
Kasaba	4	163,38				
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	197,14	2	,430	,806	---
İlçe	235	189,81				
Kasaba	4	182,38				
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	191,31	2	,065	,968	---
İlçe	235	193,40				
Kasaba	4	182,50				
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
İl	145	193,62	2	,030	,985	---
İlçe	235	191,74				
Kasaba	4	196,13				

Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre "*öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,261$, $p>,05$], "*ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,080$, $p>,05$], "*öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,461$, $p>,05$], "*öğrencilere saygı duyma alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=1,564$, $p>,05$], "*öğrencilere merhametli olma alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,430$, $p>,05$], "*öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,065$, $p>,05$], "*öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu*" [$X^2_{(2)}=,030$, $p>,05$] yapılan Kruskal - Wallis testi analiz sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Bu sonuca göre öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri il, ilçe veya kasaba olması öğretmen öğrenci ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık ortaya koymamaktadır.

Dördüncü Alt Problem Olan Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 7.

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	223,68	2	16,84	,000	1 - 3
6. sınıf	136	189,39				
7. sınıf	127	166,13				
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	227,62	2	19,78	,000	1 - 2 1 - 3
6. sınıf	136	185,87				
7. sınıf	127	166,13				
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	235,33	2	27,92	,000	1 - 2 1 - 3
6. sınıf	136	180,98				
7. sınıf	127	164,03				
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	222,66	2	15,44	,000	1 - 3
6. sınıf	136	188,47				
7. sınıf	127	168,09				
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	224,13	2	20,28	,000	1 - 3 2 - 3
6. sınıf	136	193,76				
7. sınıf	127	161,02				
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	220,65	2	11,56	,003	1 - 2 1 - 3
6. sınıf	136	181,93				
7. sınıf	127	177,00				
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu						
Gruplar	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p	Anlamlı Fark
5. sınıf	121	223,75	2	21,80	,000	1 - 3 2 - 3
6. sınıf	136	196,43				
7. sınıf	127	158,52				

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=16,84$, $p<,05$]. 5. sınıfların sıra ortalamaları 223,68, 6. sınıfların sıra ortalaması 189,39, 7. sınıfların sıra ortalamaları 166,13 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 7. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* açısından sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=19,78$, $p<,05$]. 5. sınıfların sıra ortalamaları 227,62, 6. sınıfların sıra ortalaması 185,87, 7. sınıfların sıra ortalamaları 166,13 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 6. sınıflar ve 7. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=27,92$, $p<,05$]. 5. sınıfların sıra ortalamaları 235,33, 6. sınıfların sıra ortalaması 180,98, 7. sınıfların sıra ortalamaları 164,03 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 6. sınıflar ve 5. sınıflar ile 7. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* açısından sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=15,44$, $p<,05$]. 5. sınıfların sıra ortalamaları 222,66, 6. sınıfların sıra ortalaması 188,47, 7. sınıfların sıra ortalamaları 168,09 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 7. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=20,28$, $p<,05$]. 5. sınıfların sıra ortalamaları 224,13, 6. sınıfların sıra ortalaması 193,76, 7. sınıfların sıra ortalamaları 161,02 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 6. sınıflar, 5. sınıfların lehine ve 6. sınıflar ile 7. sınıflar arasında 6. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* açısından sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=11,56$,

$p<,05]$. 5. sınıfların sıra ortalamaları 220,65, 6. sınıfların sıra ortalaması 181,93, 7. sınıfların sıra ortalamaları 177,00 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 6. sınıflar ve 7. sınıflar arasında 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir [$X^2_{(2)}=21,80$, $p<,05]$. 5. sınıfların sıra ortalamaları 223,75, 6. sınıfların sıra ortalaması 196,43, 7. sınıfların sıra ortalamaları 158,52 olması dolayısıyla Kruskal Wallis H testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonunda bu farkın 5. sınıflar ile 6. sınıflar, 5. sınıfların lehine ve 6. sınıflar ile 7. sınıflar arasında 6. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Beşinci Alt Problem Olan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okul Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 8.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	179,33	50213,00	10873,0	,000
Özel	227,95	23707,00		
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	180,32	50490,00	11150,0	,000
Özel	225,29	23430,00		
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	181,72	50881,00	11541,0	,002
Özel	221,53	23039,00		
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	180,45	50525,00	11185,0	,000
Özel	224,95	23395,00		
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	181,62	50853,50	11513,5	,002
Özel	221,79	23066,50		
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	176,17	49328,00	9988,0	,000
Özel	236,46	24592,00		
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Devlet	177,05	49573,50	10233,5	,000
Özel	234,10	24346,50		

Birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=10873$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 179,33, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 227,95 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

İkinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=11150$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 180,32, özel

okulda öğrenim gören öğrencilerin 225,29 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=11541$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 181,72, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 221,53 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=11185$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 180,45, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 224,95 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere saygı duyma alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=11513,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 181,62, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 221,79 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere merhametli olma alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=9988$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 176,17, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 236,46 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=10233,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin 177,05, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin 234,10 olduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutunda özel okulda öğrenim gören öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Altıncı Alt Problem Olan Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersini Sevip Sevmeme Durumları Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin dersi sevip sevmeme durumlarına göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin sevip sevmeme durumlarına göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	211,39	62995,50	7183,5	,000
Sevmiyor	127,03	10924,50		
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	210,77	62810,50	7368,5	,000
Sevmiyor	129,18	11109,50		
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	210,95	62864,00	7315,0	,000
Sevmiyor	128,56	11056,00		
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	205,64	61282,00	8897,0	,000
Sevmiyor	146,95	12638,00		
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	210,06	62596,50	7582,5	,000
Sevmiyor	131,67	11323,50		
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	208,96	62271,00	7908,0	,000
Sevmiyor	135,45	11649,00		
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Seviyor	209,85	62536,50	7642,5	,000
Sevmiyor	132,37	11383,50		

Birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7183,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 211,39, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 127,03 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

İkinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7368,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 210,77, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 129,18 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7315$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 210,95, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 128,56 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=8897$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 205,64, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 146,95 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere saygı duyma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7582,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 210,06, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 131,67 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere merhametli olma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7908$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 208,96, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 135,45 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=7642,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersini seven öğrencilerin 209,85, Sosyal Bilgiler dersini sevmeyen öğrencilerin 132,37 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Yedinci Alt Problem Olan Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 10.

Öğrencilerin akademik başarı durumuna göre öğretmen - öğrenci ilişkisi ölçeği Mann Whitney U testi analiz sonuçları

Öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarısız	93,48	6170,00	3959,0	,000
Başarılı	213,05	67750,00		
İlgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Başarısız	87,96	5805,50	3594,5	,000
Başarılı	214,20	68114,50		
Öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarısız	87,88	5800,00	3589,0	,000
Başarılı	214,21	68120,00		
Öğrencilere saygı duyma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarısız	96,11	6343,50	4132,5	,000
Başarılı	212,50	67576,50		
Öğrencilere merhametli olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarısız	91,52	6040,00	3829,0	,000
Başarılı	213,46	67880,00		
Öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarısız	101,40	6692,50	4481,5	,000
Başarılı	211,41	67227,50		
Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu				
Grup	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Başarısız	100,78	6651,50	4440,5	,000
Başarılı	211,54	67268,50		

Birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=3959$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin 93,48, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 213,05 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

İkinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=3594,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin

87,96, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 214,20 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=3589$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin 87,88, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 214,21 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=4132,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin 96,11, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 212,5 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere saygı duyma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=3829$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin 91,52, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 213,46 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere merhametli olma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=4481,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde başarısız öğrencilerin 101,4, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 211,41 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır ($U=4440,5$, $p<.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinde

başarısız öğrencilerin 100,78, Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrencilerin 211,54 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutunda Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Sekizinci Alt Problem Olan Öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan çoklu regresyon testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 11.

Öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları

Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	9,153	1,418	---	6,454	,000		
Cinsiyet	,566	,459	,047	1,232	,219	,177	,047
Ö. cinsiyeti	1,054	,451	,088	2,335	,020	,103	,088
Puan	,003	,005	,658	17,073	,000	,668	,645
R=,676		R ² =,457					
F ₍₃₋₃₈₀₎ =106,555		p=,000					

Öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,676$, $R^2=,457$) sergilemişlerdir ($F_{(3-380)}=106,55$ $p=,000$). Söz konusu üç değişken birlikte akademik başarı değişiminin %46'sını açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin başarı üzerindeki göreceli önem sırası öğretmen öğrenci ilişkisi ($\beta=,658$), öğretmenin cinsiyeti ($\beta=,088$) ve öğrencinin cinsiyeti ($\beta=,010$)'dir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yordayıcı değişkenlerden öğretmen cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkeninin başarı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir. Yordayıcı değişkenler ile başarı arasındaki ilişkilere bakıldığında

öğrencinin cinsiyeti ile ($r=,177$), [diğer yordayıcı değışkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=,047$)], öğretmen cinsiyeti ile ($r=103$),), [diğer yordayıcı değışkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=,047$)] ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeğı puanı ile ($r=,668$),), [diğer yordayıcı değışkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=,645$)] düzeyinde korelasyon gözlenmektedir.

Dokuzuncu Alt Problem Olan Yerleşim Yeri, Öğrenim Görülen Okul Türü ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeğı ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan çoklu regresyon testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 12.

Yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları

Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	3,807	1,246	---	2,993	,003		
Yerleşim	,436	,440	,037	,991	,322	,018	,051
Okul Türü	2,119	,510	,160	4,156	,000	,291	,208
Puan	,075	,004	,634	16,605	,000	,668	,620
R=,686		R ² =,471					
F ₍₃₋₃₈₀₎ =112,773		p=,000					

Öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünölen yerleşim yeri, öğrenim görölen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değışkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda yerleşim yeri, öğrenim görölen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi değışkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,686$, $R^2=,471$) sergilemişlerdir ($F_{(3-380)}=112,773$ $p=,000$). Söz konusu üç değışken birlikte akademik başarı değışiminin %47'sini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değışkenlerin başarı üzerindeki görelî önem sırası öğretmen öğrenci ilişkisi ($\beta= ,634$), öğrenim görölen okul türü ($\beta= ,160$) ve yerleşim yeri ($\beta= ,037$)'dir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yordayıcı değışkenlerden öğrenim görölen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi değışkeninin başarı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görölmektedir. Yordayıcı değışkenler ile başarı arasındaki ilişkilere bakıldığında yerleşim

yeri ile ($r=.018$), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=.51$)], öğrenim görülen okul türü ile ($r=.291$),), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=.208$)] ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği puanı ile ($r=.668$),), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=.620$)] düzeyinde korelasyon gözlenmektedir.

Onuncu Alt Problem Olan Sınıf Düzeyi, Dersi Sevip Sevmeme Durumları ve Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Akademik Başarılarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan çoklu regresyon testi analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 13.

Sınıf Düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen - öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi çoklu regresyon testi analiz sonuçları

Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	11,627	1,480		7,858	,000		
Sınıf Düzeyi	,389	,280	,053	1,387	,166	,206	,071
Sevip sevmeme	2,400	,559	,170	4,295	,000	,377	,215
Puan	,071	,005	,600	14,926	,000	,668	,608
R=,690		R ² =,476					
F ₍₂₋₃₈₁₎ =114,862		p=,000					

Öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünölen sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=.690$, $R^2=.476$) sergilemişlerdir ($F_{(3-380)}=114,862$ $p=.000$). Söz konusu üç değişken birlikte akademik başarı değişiminin %48'ini açıklamaktadır. Standartlaştırılmış regresyon katsayılarına göre yordayıcı değişkenlerin başarı üzerindeki görelö önem sırası öğretmen öğrenci ilişkisi ($\beta=.600$), dersi sevip sevmeme ($\beta=.170$) ve sınıf düzeyi ($\beta=.053$)'dir. Regresyon katsayılarının anlamlılık testleri göz önüne alındığında yordayıcı değişkenlerden dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkeninin başarı üzerinde anlamlı yordayıcı olduğu görölmektedir. Yordayıcı değişkenler ile başarı

arasındaki ilişkilere bakıldığında sınıf düzeyi ile ($r=-,206$), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=-,071$)], dersi sevip sevmeme ile ($r=,377$),), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=-,215$)] ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği puanı ile ($r=,668$),), [diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde ($r=-,608$)] düzeyinde korelasyon gözlenmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ ve TARTIŞMA

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencilerin akademik başarısına etkisini belirlemek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada 2015-2016 eğitim öğretim yılında uygun örnekleme yöntemiyle belirlenmiş milli eğitime bağlı devlet ve özel okullarda 5, 6 ve 7. Sınıflarda öğrenim gören 384 öğrenciye öğretmen-öğrenci ilişkisi ölçeği ve birinci dönem kazanımlarına yönelik başarı testi uygulanmıştır. Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Birinci alt problem olan öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=13791$, $p<.05$), ikinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=14377$, $p<.05$), üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=15040$, $p<.05$), dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=14822,5$, $p<.05$), beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=14232,5$, $p<.05$), altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=14572,5$, $p<.05$), yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* cinsiyet değişkeni açısından ($U=14346,5$, $p<.05$), kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Cinsiyetin bir çok araştırmada öğretmen-öğrenci ilişkisi üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Kız öğrencilerin öğretmenlerle daha yakın ilişkiler kurduğu, erkek öğrencilere göre öğretmen- öğrenci ilişkisinin akademik başarıyı daha çok etkilediği görülmüştür (Hughes, Gleason ve Zhang, 2006; Baker, 2006). Erden, Aytaç ve Altunçekiç (2014), kız öğrencilerin sınıf içi ve okul içi etkinliklerde erkek öğrencilere göre öğretmen davranışlarını daha olumlu algıladıkları sonucun varmıştır. Bu çalışmada bu

İkinci alt problem olan öğretmenlerin cinsiyetine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçlarına göre, öğretmen-öğrenci ölçeği *kişisel ve akademik destek alt boyutu* ($U=18025,5$, $p>.05$) , *"ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* ($U=17477$, $p>.05$). , *"öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu"* ($U=17420$, $p>.05$), *"öğrencilere saygı duyma alt boyutu"* ($U=17795,5$, $p>.05$), *"öğrencilere merhametli olma alt boyutu"* ($U=16967$, $p>.05$), *"öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu"* ($U=16697$, $p>.05$) , *"öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu"* ($U=17923$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuca göre öğretmenin cinsiyeti öğretmen- öğrenci ilişkisi ölçeği alt boyutları üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Chudgara ve Sankar (2008) yaptığı çalışmada öğretmen cinsiyeti ve öğrenci başarısı arasındaki ilişki hakkında çok az kesin kanıt bulunmaktadır. Kadın ve erkek öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarına ve öğrencilerin yeteneklerine olan inançlarının farklı olduğu sonucuna varılmıştır. Kadın öğretmenlerin sınıfında olan öğrencilerin dil öğrenmede daha avantajlı oldukları ancak öğretmen cinsiyetinin matematik dersi akademik sonuçları üzerinde bir etkisi olmadığını göstermektedir. Araştırmanın bulgusuyla örtüşmeyen çalışmalarda mevcuttur. İpek ve Terzi (2010), öğretmen- öğrenci ilişkilerini öğretmen görüşlerine göre belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmen- öğrenci ilişkisinin sınıf içi, okul içi ve okul dışı düzeylerde öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı yerleşim birimi değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Kruskal Wallis H testi analiz sonuçlarına göre Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre *"öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,261$, $p>.05$], *"ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,080$, $p>.05$], *"öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,461$, $p>.05$], *"öğrencilere saygı duyma alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=1,564$, $p>.05$], *"öğrencilere merhametli olma alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,430$, $p>.05$], *"öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,065$, $p>.05$], *"öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu"* [$X^2_{(2)}=,030$, $p>.05$] yapılan Kruskal - Wallis testi analiz sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yeri il, ilçe veya kasaba olması öğretmen öğrenci ilişkisi arasında anlamlı bir farklılık ortaya koymamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Kruskal Wallis H testi analiz sonuçları öğretmen öğrenci ilişki ölçeği *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* [$X^2_{(2)}=16,84$, $p<,05$], *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* [$X^2_{(2)}=19,78$, $p<,05$] *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* açısından [$X^2_{(2)}=27,92$, $p<,05$], *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* açısından [$X^2_{(2)}=15,44$, $p<,05$], *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* [$X^2_{(2)}=20,28$, $p<,05$], *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* açısından [$X^2_{(2)}=11,56$, $p<,05$], *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* açısından [$X^2_{(2)}=21,80$, $p<,05$]. Mann - Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar sonucunda 5. sınıflar lehine olduğu belirlenmiştir.

Öztürk (1998), çalışmasında 5. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarını saptamayı amaçlamıştır. Öğretmenleriyle olumlu ilişkiler kuran, öğretmeninden derste daha çok faydalanan, derste farklı öğretim etkinlikleri kullanan öğretmenlerin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları Birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=10873$, $p<,05$), ikinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=11150$, $p<,05$), üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=11541$, $p<,05$), dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=11185$, $p<,05$), beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=11513,5$, $p<,05$), altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=9988$, $p<,05$), yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* öğrenim görülen okul değişkeni açısından ($U=10233,5$, $p<,05$) özel okulda öğrenim gören öğrencilerin lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunu destekler nitelikte, Emrem (2008), çalışmasında öğretmenin özel okulda ve devlet okulunda çalışmasının öğrenciyle etkileşimi açısından fark yaratıp yaratmadığını test etmiş, özel okul öğretmenleri ile devlet okulu öğretmenlerinin etkileşim puanları arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık ortaya

çıkması, özel okul öğretmenlerinin puanları devlet okulu öğretmenlerine göre daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin dersi sevip sevmeme durumları değişkenine göre öğretmen - öğrenci ilişki ölçeği puanları ortalamalarını karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçları, birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7183,5$, $p<.05$), ikinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7368,5$, $p<.05$), üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7315$, $p<.05$), dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=8897$, $p<.05$), beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7582,5$, $p<.05$), altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7908$, $p<.05$), yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* dersi sevip sevmeme değişkeni açısından ($U=7642,5$, $p<.05$) sosyal bilgiler dersini seven öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır.

Ergin(2006), öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları ile öğretmenlerinin cinsiyeti arasında anlamlı farklılık bulmuş, öğretmeni bayan olan öğrencilerin bu derse yönelik tutum puanı ortalamasının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Tay & Tay (2006), yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler dersine ilişkin tutum ile cinsiyet arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık gözlemlemiştir. Tutum ile başarı arasında anlamlı ilişki vardır. Tutum düzeyi arttıkça başarı artmaktadır. Bu açıdan yapılan çalışmalar elde edilen sonuçla paralellik göstermektedir. Yılmaz ve Demir (2014) öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve sosyal bilgiler öğretmenine ilişkin tutumları farklı değişkenler arasından değerlendirilmiştir. Öğrencilerin derse ve sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik tutumları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenine yönelik tutum ile derse yönelik tutum arasında anlamlı ilişki tespit edilmiş, öğretmene olan olumlu tutumun sosyal bilgiler dersine ilişkin akademik başarıyı da olumlu etkilediğini göstermektedir. Fen bilimleri dersine yönelik Brok, Fisher ve Koul (2005) çalışmalarında, öğretmen- öğrenci arasındaki ilişki ve öğrencilerin fen bilimleri konusundaki tutumları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Yapılan bu çalışmada öğretmenin öğrenci üzerinde etkisi ve yakınlığının öğrenci tutumlarıyla pozitif

yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın sonuçları da derse ilişkin tutumun öğretmen-öğrenci ilişkisiyle ilgili olduğunu kanıtlamaktadır.

McGowan, Sutton ve Smith (1990) öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarının olumsuz olma sebebini, sosyal bilgilerin içeriğinden kaynaklanmadığını dersin öğretiminden ve kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Öğretmenler öğrencilerin beklentilerini dikkate alarak, öğrenme ortamlarını kullanacakları yöntem ve tekniklerle geliştirerek, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını dikkate alarak sosyal bilgiler dersine karşı olumlu tutum oluşmasına yardımcı olabilirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğretmen öğrenci ilişkisi ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan Mann Whitney U testi analiz sonuçlarına göre birinci alt boyut olan *öğrenciye kişisel ve akademik destek alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=3959$, $p<.05$), ikinci alt boyut olan *ilgilenme ve öğrencilere yakınlık gösterme alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=3594,5$, $p<.05$), üçüncü alt boyut olan *öğrencileri motive etme ve onların kişisel meraklarına ilgi duyma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=3589$, $p<.05$), dördüncü alt boyut olan *öğrencilere saygı duyma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=4132,5$, $p<.05$), beşinci alt boyut olan *öğrencilere merhametli olma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=3829$, $p<.05$), altıncı alt boyut olan *öğrencilere ulaşılabilir olma alt boyutu* Sosyal Bilgiler dersi akademik başarı değişkeni açısından ($U=4481,5$, $p<.05$), yedinci alt boyut olan *öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlama ve değer verme alt boyutu* ($U=4440,5$, $p<.05$) Sosyal Bilgiler dersinde başarılı öğrenciler lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Emrem (2008), yaptığı çalışmada olumlu öğrenme ortamı yaratmada öğretmen-öğrenci etkileşiminin ortalamanın üzerinde olduğu, öğretmen ve öğrencilerin etkileşimi algılamaları konusunda istatistiki bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir. Çetin (2001), yaptığı çalışmada öğrencileriyle dostça, işbirliği içinde çalışan, alan bilgisi tam, sevgi dolu ve saygılı, öğrenciler arasındaki bireysel ayrılıkları analiz edebilen derslerinde farklı teknik ve yöntemleri kullanabilen öğretmeni ideal öğretmen tanımları olarak belirlemiştir. Lee (2007) çalışmasında öğretmen ve öğrenci arasındaki güvene dayalı ilişkinin, akademik başarı, motivasyon, okula uyumu üzerinde etkili olduğunu vurgulamıştır.

Yapılan literatür analizlerindeki ortak sonuçlara göre öğretmen- öğrenci ilişkisi ve akademik başarı arasındaki ilişki elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için uygulanan çoklu regresyon testi analiz sonuçları öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda öğrencinin cinsiyeti, öğretmenin cinsiyeti ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,676$, $R^2=,457$) sergilemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda yerleşim yeri, öğrenim görülen okul türü ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,686$, $R^2=,471$) sergilemişlerdir. Kızıldağ (2009) çalışmasında öğretmenlerin öğrencileri destekleyici davranışlarının akademik başarılarını arttırdığını, okul ortamını güvenli olarak algılayan öğrencilerin okul başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişki ölçeği ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmak için öğrenci başarısı üzerinde etkisi olduğu düşünülen sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme ve öğretmen öğrenci ilişkisi gibi değişkenlerin öğrenci başarısını ne şekilde yordadığını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda sınıf düzeyi, dersi sevip sevmeme durumu ve öğretmen öğrenci ilişkisi değişkenleri birlikte öğrenci başarısı üzerinde anlamlı bir ilişki ($R=,690$, $R^2=,476$) sergilemişlerdir. Fan (2012) yaptığı çalışmada, öğretmen-öğrenci ilişkisinin, öğrencilerin sosyal bilgiler alanındaki akademik performansları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öztürk ve Baysal (1999), çalışmalarında sosyal bilgiler dersinde başarılı olan öğrencilerin, öğretmenleriyle olumlu iletişim kurabilen, derste öğretmeninden daha çok faydalanan ve düz anlatım, kitap çalışması ve gezi gözlem etkinlikleri hariç, öğretim etkinlikleri sık kullanılan öğrencilerin daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Öğretmenler, öğrencilerin ihtiyaçlarını, bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak çeşitli etkinliklerle dersin güncel yanına dikkat çekerek, eleştirel düşünme, karar alma becerilerini geliştirecek uygulamalarla derse karşı olumlu tutum oluşmasına bununla beraber öğrencileriyle olan ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olabilirler.

BÖLÜM 7

ÖNERİLER

Araştırmacıya Yönelik Öneriler

Bu çalışma sosyal bilgiler dersinde öğretmen öğrenci ilişkisinin öğrencinin akademik başarısına etkisiyle ilgilidir. Bundan sonraki çalışmalar 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerle inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi kazanımlarına yönelik yapılabilir.

Bu çalışmada öğretmen-öğrenci ilişkisi ölçeği ve 5, 6, 7. sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımlarına yönelik başarı testi hazırlanmıştır. Katılımcı öğrencilere öğretmen-öğrenci ölçeği uygulanmadan önce, konuyla ilgili görüşme formu hazırlanarak, öğrenci görüşleri alınabilir.

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencinin akademik başarısına etkisi öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti, yerleşim yeri, okul türü, dersi sevip sevmeme durumu değişkenleri açısından değerlendirilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda öğretmen- öğrenci ilişkisi ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersi akademik başarılarına etkisi öğretmenin yaşı ve öğretmen- aile dayanışması açısından da değerlendirilebilir.

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde öğretmen- öğrenci ilişkisi ölçeği öğrencilere uygulanmıştır, sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik öğrenci özelliklerini belirlemek amacıyla ölçek geliştirilebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Yönelik Öneriler

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde öğretmen-öğrenci ilişkisinin öğrencinin akademik başarısıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Öğretmenler öğrencileriyle olumlu iletişim geliştirmek için, öğrencilerini bireysel olarak tanımak adına farklı çalışmalar yapabilir. Bu çalışmaları sınıf içinde veya sınıf dışında düzenleyebilir. Bireysel ilgi öğrenci

motivasyonunu arttıracaktır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin olumlu düşünceler geliştirmelerini sağlamak için dersin öğretiminde öğrencileri aktif hale getirebilir, derse olan ilginin artması amacıyla kazanıma yönelik farklı yöntem ve teknikler kullanabilir. Akademik başarının artması için öğretimi görsel materyallerle destekleyerek dersin hayatla olan ilişkisini öğrencilerin görmesini sağlayabilir.

Öğrencilerine saygı duyduğunu onları önemseydiğini ve her birinin değerli olduğunu hissettirmek için sınıf içinde ara motivasyon etkinlikleri düzenlenebilir.

Akademik açıdan başarısız olan öğrencileriyle ek ders yaparak, ulaşılabilir olduğunu, onları benimsediğini, önemli olduklarını belirtebilir.

Öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak yaratıcı drama çalışmaları yapabilir; kazanıma, kavramlara, becerilere ve değerlere yönelik gözlem formları oluşturup, öğrencilerinden görüş alarak, farklı öğretim yöntem ve teknikleri geliştirebilir.

Öğrencilerine değerli olduklarını, bireysel özelliklerinin ve yeteneklerinin farkında olduğunu hissettirerek olumlu tutum geliştirmelerini sağlayabilir. Öğretim programıyla ilişkili güncel konuları sınıf ortamına taşıyarak, bu konuların tartışılmasına fırsat tanımak öğretmen- öğrenci, öğrenci- öğrenci ilişkisini güçlendirebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, öğretim etkinliklerine ve uygulamalarına başlamadan önce, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını bireysel olarak tespit etmesi, öğrenciyi derse kazandıracaktır. Çocukların öğrenme tarzlarına uygun düzenlemeler yapılması öğrenme imkanı verecektir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, sorumlu oldukları sınıf düzeylerinin yaş grupları hakkında bilgi sahibi olmalı, psikolojik gelişimleri hakkında araştırmalar yapabilir, sabır ve hoşgörü konusunda kişisel gelişimi ve öğrencilerin gelişimi için değerler eğitimine yönelik çalışmalar yapabilir.

Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve öğrencileri arasındaki ilişkinin öğrencilerin başarı testleri sonuçlarına göre akademik başarı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Öğretmen- öğrenci ilişkisinin gelişmesi kişiler arası olumlu iletişimle yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple okul öncesi dönemden başlayarak öğretim

programlarına iletişim becerileriyle ilgili konuların eklenmesi bu eksikliklerin giderilmesi konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin üniversitelerin eğitim fakültelerinde okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları dersinde yaptıkları stajda mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde bulunmak ve mesleğin getirdiği nitelikleri edinmekle, öğrencilere karşı görev ve sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdür. Öğretmen adayı dersleriyle ilgili teorik ve uygulamalı öğretim etkinliklerine katılır. Bu deneyim öğretmenler için uygulama anlamında yeterli olabilir fakat öğretmenlere özellikle mesleklerine başladıkları yıllarda iletişim becerilerine yönelik, problem çözme ve karar verme becerilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin verilmesi kişisel gelişim ve mesleki gelişim bakımından yararlı olacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerin ilişkilerini geliştirebilecekleri, ders dışı etkinliklerin yapılacağı, öğrencilerle kazanımlara yönelik ek ders uygulamaların yapılacağı ders saatleri okul programlarına eklenilmesinin öğretmen-öğrenci ilişkisinin olumlu anlamda geliştireceği ve öğrencilerin akademik başarısını etkileyeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ada, S. & Baysal, Z.N. (2013). *Pedagogik- androgojik formasyon ve Türkiye’de öğretmen yetiştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akdemir, S.A. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 15-28.
- Aktepe, V., Tahiroğlu, M.& Meydan, A. (2014). Öğrencilere göre etkili bir sosyal bilgiler öğretimi için sınıf öğretmenlerinden beklentileri. *Researcher: Social Science Studies*, 2, 1-11.
- Akyüz, Y . (2012). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa.
- Alam, M.T. & Farid, S. (2011). Factors affecting teachers motivation. *International Journal of Business and Social Science*, 2(1), 298-304.
- Ataç, F. (2002). *Öğretmenler için öğrenci psikolojisi*. İstanbul: Epsilon
- Ataünal, A. (2000) *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan*. Ankara: 20 Mayıs, Eğitim, Kültür, Dayanışma Vakfı, 3.
- Ataünal, A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan*. Ankara: 20 mayıs Eğitim, Kültür, Dayanışma Vakfı, 3.
- Aydın, A. (2010). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem
- Baker, J.A. (2006). Contributions of teacher-child relationships to positive school adjustment during elementary school. *Journal of School Psychology*, 44, 211-229.
- Balcı, A. (1998). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 12(70),21-30.

- Baskan, G.A., Ayhan, A. & Madden, T.(2006). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 35-42.
- Bayındır, N.(2001). *Sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının öğrenci başarısı üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bayrak, İ. (2004). *Zamanın başlangıcından zamanımıza öğretmenin gücü*. İstanbul: Hayat
- Bayraktar, Ş. & Çınar, D.(2010). Öğretmen adaylarının gözü ile fen ve teknoloji öğretmenlerinin etkili öğretmen davranışlarını gerçekleştirme düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 131-152.
- Bloom, B. S., (1995). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*, (D. A.Özçelik, Çev), İstanbul: Milli Eğitim.
- Brok, P., Fisher, D. & Koul, R. (2005). The importance of teacher interpersonal behaviour for secondary science students attitudes in Kashmir. *Journal of Classroom Interaction*, 40(2), 5-19.
- Büyükkaragöz, S. S., Muşta, M.C., Yılmaz, H. & Pilten, Ö. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş (Eğitimin temelleri)*. Konya: Mikro
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem
- Celep, C. & Erdoğan, S.(2002). Orta öğretimde olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(124), 13-22.
- Cemaloğlu, N. & Şahin, D.E. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 465-484.
- Chudgar, A. & Sankarb, V. (2008). The relationship between teacher gender and student achievement: evidence from five Indian states. *Routledge*, 38(5), 627-642.
- Corbin, S. (1994). Lessons from the classroom: male and female high school students attitudes toward and achievement in social studies. *Research and Evaluation Consultant*, New York.

- Cornelius- White, J. (2007). Learner-centered teacher-student relationships are effective: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 77, 113-143.
- Çelik, M., & Yılmaz, K. (2015). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile tükenmişlikleri arasındaki ilişki. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 102-131.
- Çelikten, M., Şanal, M. & Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çetin, Ş.(2001). İdeal öğretmen üzerine bir araştırma. 20 Kasım 2016 tarihinde http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/149/cetin.htm sayfasından erişilmiştir
- Çınkır, Ş. (2004). Okulda etkili öğretmen-öğrenci ilişkisinin yönetimi. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 161.
- Davis, E. A. (2006). Characterizing productive reflection among preservice elementary teachers: Seeing what matters. *Teaching and Teacher Education*, 22, 281-301.
- Demir, A. (2010). *İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki*, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Demircioğlu, İ. H., Mutluer, C. & Demircioğlu, E. (2011). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının demokratik öğretmen nitelikleri hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 577-586.
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri öğretme sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Deringöl, Y. (2007). Türkiye’de cumhuriyet döneminden günümüze ilköğretim öğretmenleri yetiştirilmesinin tarihsel boyutu ve eğitimcilerin görüşlerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 17-27.
- Doğruer, G. (2007). *Ortaöğretim okullarında sınıf içi iletişimde rol oynayan öğretmen davranışları (Niğde İli Örneği)*. Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde.

- Duta, N., Tomoaica, E. & Panisoara, G. (2015). Desirable characteristics defining to describe an effective teacher. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 197, 1223-1229.
- Efe, R. (Ed.). (2012). *Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması*. Ankara: Anı.
- Emrem, S. (2008). *Olumlu öğrenme ortamı yaratmada öğretmen-öğrenci etkileşiminin rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ercan, A.R. (2000). *Öğretmen davranışları*. Galeri Kültür.
- Erden, A., Aytaç, T & Altunçekiç, A. (2014). Orta öğretim kademesinde öğretmen-öğrenci ilişkilerinin değerlendirilmesi: KKTC örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 761-782.
- Erden, M. (1996). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım.
- Erdoğan, İ. (2002). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Sistem.
- Ergin, A. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Ergin, A.(2008). *Eğitimde etkili iletişim*. Ankara: Anı.
- Ergün, M. (1987). Türkiye’de öğretmen yetiştirme çalışmalarının gelişmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 10-18.
- Eyicil Sağır, N.(2011). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıf içietkili öğretmenlik davranışlarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Furrer, C. & Skinner, E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children’s academic engagement and performance, *Journal of Educational Psychology*, 95, 148-162.
- Goh, S. C & Fraser (1998) teacher interpersonal behaviour, classroom environment and student outcomes in primary mathematics in Singapore. *Learning Environment Research*, 1, 199-229.
- Gordon, T. (2003). *Teacher effectiveness training*. First Revised Edition. New York: Three Rivers.

- Gorham, J., & Christophel, D. M. (1990). The relationship of teachers' use of humor in the classroom to immediacy and student learning. *Communication Education*, 39, 354-368.
- Gökçora, İ.H. (2005). Toplumsal yaşamımızda ve Türk bilim dünyasında profesyonel ve profesyonellik kavramlarına değin. *Bilgi Dünyası*, 6(2), 237-250.
- Gömleksiz, M.N. (2004). Öğretmenlik mesleğinin nitelikleri. Mehmet Taşpınar (Ed.) *Öğretmenlik mesleği içinde* (150-167). Ankara: Nobel
- Güven, D. (2010). Profesyonel bir meslek olarak Türkiye'de öğretmenlik. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 27(2), 13-21.
- Hacıoğlu, F. & Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları*. Ankara: Alkım.
- Hoşgörür, V. (2011). *İletişim*. Z. Kaya (Der.), *Sınıf Yönetimi* (ss. 150-175) [Ankara:] Pegem Akademi.
- Hughes, J., Gleason K. A. & Zhang, D. (2005). Relationship influences on teachers perceptions of academic competence in academically at-risk minority and majority first grade classrooms. *Journal of School Psychology*, 43, 303-320.
- İpek, C. & Terzi, A. R. (2010). İlk ve ortaöğretim kurumlarında öğretmen-öğrenci ilişkilerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi: Van ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 433-456.
- İpek, C. (1999). *Resmi liseler ile özel liselerde örgütsel kültür ve öğretmen öğrenci ilişkisi*, Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İpşir, D. (2002). Sınıf yönetiminde; öğrencilerle sağlıklı iletişim kurabilmenin ve olumlu sınıf ortamı yaratmanın rolleri. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153-154/ipsir.htm sayfasından erişilmiştir.
- Karasar, N. (1999) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kayaalp, İ. (2002). *Eğitimde iletişim dili*. İstanbul: Bilge.
- Korkmaz, N. (2007). *İlköğretim okullarında sınıf yönetiminde öğretmen davranışlarının incelenmesi. İstanbul- Tuzla ilköğretim okullarında pilot bir araştırma*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükahmet, L. & Diğerleri. (2000). *Öğretmenlik meslegine giris*. Ankara: Nobel

- Küçükahmet, L. (1999). Türkiye’de öğretmenlik mesleği kazandırmanın tarihi gelişimi. Leyla Küçükahmet (Ed.) *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* içinde (s.31-59). İstanbul: Alkım.
- Küçükahmet, L. (2002). Türkiye’de öğretmenlik mesleği kazandırmanın tarihi gelişimi. *Öğretmenlik mesleğine giriş*.(s. 28-57). Ankara: Nobel.
- Küçüköğlu, A. (2006). Türk öğretmen yetiştirme sisteminde eğitim enstitüleri (Bir model olarak Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsü). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 377-392.
- Lee, S. J. (2007). The relations between the student-teacher relationship and school success in the Korean middle schools. *Educational Studies*, 33(2), 209-216.
- Lupascu, A.R., Panisoara, G. ve Panisoara, I.O.(2014). Characteristics of effective teacher. *Procedia- Social and Behavioral Science*, 127, 534-538.
- McGowan, T. M. (1984). Does methodology make a difference? A comparison of intructional practices of teachers and student attitudes toward social studies. *Journal of Social Studies Research*, 8(2), 22-39.
- McGowan, T. M., Sutton, A. M. & Smith, P. G. (1990). Instructional elements influencing elementary students attitudes toward social studies. *Theory and Research in Social Education*, 18(1), 37-52.
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.(2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Klavuzu*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB, (2008). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. 10 Mart 2016 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html sayfasından erişilmiştir.
- Mitra, D.L. (2009). Collaborating with students: Building youth-adult partnerships in schools. *American Journal of Education*, 115, 407-436.
- Mustan, T. (2002). Dünyada ve Türkiye’de öğretmen yetiştirmede yeni yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 29, 115-127.

- Myers, S.S & Pianta, R.C. (2008). Development commentary: individual and contextual influences on student-teacher relationships and children's early problem behaviors. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37(3), 600-608.
- Okçabol, R. (2005). *Öğretmen yetiştirme sistemimiz*. Ankara: Ütopya.
- Oktay, A. (1991). *Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri*. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3, 187-193
- Oktay, A.(1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3, 187-193.
- Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. 08 Eylül 2016 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html> sayfasından erişilmiştir.
- ÖYEGM (2008). Sosyal Bilgiler öğretmeni özel alan yeterlikleri. 20 Kasım 2016 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/alansosyal.html> sayfasından erişilmiştir.
- Özcan, A.O. (2003). *İletişimin rengi*. İstanbul: Ufuk Ötesi.
- Özdemir, M. , Sönmez, S.(2000). *Sınıf öğretmeni adaylarına öğretmen el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Özdemir, S. & Yalın, H. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel.
- Özden, Y. (1999). *Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler*, Ankara: Pegem.
- Özen, Y. (2001). *İlköğretimde iletişim (sınıfta yönetim)*. Ankara: Nobel.
- Özoğlu, M.(2010). *Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları*. (Sayı 7) 01.08.2016 tarihinde <http://arsiv.setav.org/ups/dosya/20275.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, C. & Baysal, N. (1999). İlköğretim 4-5 sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumu. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 13-21.
- Öztürk, C. (1998). *Türkiye’de düünden bugüne öğretmen yetiştiren kurumlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Öztürk, C. (2005). *Türkiye’de düünden bugüne öğretmen yetiştiren kurumlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Öztürk, C. (2006). Sosyal Bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. Cemil Öztürk (Ed.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s.22-50). Ankara: Pegem.
- Öztürk, C.(1996). *Atatürk devri öğretmen yetiştirme politikası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Pehlivan, H. (2008). *Etkili öğretmen için öğretmen davranışları*. Ankara: Asıl.
- Polk, J. A. (2006) Traits of effective teachers. *Arts Education Policy Review*, 107(4), 23-29.
- Sakaoğlu, N.(1992). Cumhuriyet dönemi eğitim tarihi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sarı, H. (2005). Etkili bir öğretim için bir öğretmenin planlaması gereken stratejiler. Ali Murat Sünbül (Ed.) *Öğretmenin dünyası* içinde (s.54-74). Ankara: Mikro.
- Sarier, Y. (2016). Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta-analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31-3.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 58, 40-45.
- Selimoğlu, C.(2009). *İlk ve orta öğretimde istenmeyen öğrenci ve öğretmen davranışlarının çoklu disiplinler anlayışla gruplandırılarak çözümlenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Soydal, G. (2006). *Ortaöğretimde olumlu öğretmen davranışlarının öğrenci başarısına etkisine ilişkin öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. Ankara: Anı.
- Sünbül, A. Murat. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(4), 597-607.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Şahin, T. (1994). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarı ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10), 43-48.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegem

- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem.
- Tan, Ş., Sevinç, Ö.S. & Akcan, K. (2005). Çağdaş öğretmen nitelikleri hakkında öğrenci görüşleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 97-115.
- Tay, B. & Tay Akyürek, B. (2006). Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 73-84.
- Terzi, A.R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, 150, 155-156.
- Topkaya, E.Z., Yavuz, A.V. & Erdem, G. (2008). *Teoriden pratiğe öğretmenlik uygulaması*. Ankara: Nobel.
- Türer, A. (2011). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Detay.
- Türk, E. (1999). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Nobel.
- Uygun, S. (2003). *Türkiye’de öğretmenlik mesleğine ilişkin bir sözlü tarih araştırması*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ülker, Ş.G. (2013). *Eğitim hayatında öğretmen performansı ve öğrenci memnuniyeti üzerine deneysel bir çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, S. & Ada, S. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Ürgüplü Şıraman, F. (2006). *Etkili öğretmenlik eğitiminin öğretmenlerin iletişim becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vural, B. (2004). *Yetkin- ideal ve vizyoner öğretmen*. İstanbul: Hayat.
- Whirter, J. M. & Acar, N. V. (2000). *Ergen ve çocukla iletişim öğretme, destekleme ve çocuk yetiştirme sanatı*. Ankara: US- A
- Wilkins, J. (2014). The development of a scale explore the multidimensional components of good student- teacher realitionsips. *Education Researc and Perspectives*, 41, 154-172.
- Yazıcı, H. (2004). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.

- Yeşilbursa, C. C. (2015). Sosyal Bilgiler öğretiminde temel yaklaşımlar. Cengiz Dönmez & Kubilay Yazıcı (Ed.) *Sosyal Bilgiler öğretimi* içinde. (s. 47-57). Ankara: Pegem.
- Yetim, A. ve Göktaş, Z. (2004). Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2) 541-550.
- Yılmaz, B. (2005). Öğretmenlik nasıl bir meslektir?. Ali Murat Sünbül (Ed.) *Öğretmenin dünyası* içinde (s.8-21). Ankara: Mikro.
- Yılmaz, A. & Demir, S. B. (2014). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ve sosyal bilgiler öğretmenine karşı tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 9(2), 1705-1718.

EKLER

Ek-1. Öğrenci Kişisel Bilgiler Formu

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2- Sınıf düzeyiniz:

5. Sınıf () 6. Sınıf () 7. Sınıf ()

3- Öğrenim gördüğünüz okul

Devlet Okulu () Özel Okul ()

4- Yerleşim yeriniz

İl Merkezi () İlçe Merkezi () Köy- Kasaba ()

5- Sosyal Bilgiler Öğretmeninizin Cinsiyeti

Kadın () Erkek ()

6- Sosyal Bilgiler dersini seviyor musunuz?

Evet () Hayır ()

Ek-2. Öğretmen-Öğrenci İlişkisi Ölçeği

Aşağıdaki ifadelerle Sosyal Bilgiler öğretmeninizle ilişkinizi düşünerek, size uygunluk derecesine göre yanıt veriniz.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİM;

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Kısmen uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Sorduğum sorulara yanıt vermeye çalışır.	1	2	3	4	5
2. Beni tanımak için çaba sarf eder.	1	2	3	4	5
3. Ders başarımla arttığında beni mükâfatlandırır.	1	2	3	4	5
4. Çalışmalarında bana yardım eder.	1	2	3	4	5
5. Kafam karıştığında açıklama yapar.	1	2	3	4	5
6. Benimle gerçekten ilgilenir.	1	2	3	4	5
7. Aktivitelere katılmam konusunda beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5
8. Kendimi ifade etmeme fırsat verir.	1	2	3	4	5
9. Bir problemim olduğunda başvurabileceğim biridir.	1	2	3	4	5
10. Bana önemli olduğumu hissettirir.	1	2	3	4	5
11. Bir şeyleri daha iyi yapmayı istediğimde yardımcı olur.	1	2	3	4	5
12. Beni önemser.	1	2	3	4	5
13. Hedeflerim ve ilgilerim hakkında benimle konuşmaya zaman ayırır.	1	2	3	4	5
14. Bir şeyler öğretirken sabırlıdır.	1	2	3	4	5
15. Sınıf dışında benimle konuşur.	1	2	3	4	5
16. Sosyaldır.	1	2	3	4	5
17. Sorularıma yanıt verirken daima isteklidir.	1	2	3	4	5

18. Başıma kötü bir şey geldiğinde bana yardım eder. 1 2 3 4 5

19. Bana saygı duyar. 1 2 3 4 5

20. Derslerde bana yol gösterir. 1 2 3 4 5

21. Problemlerimde bana yardım etmeye isteklidir. 1 2 3 4 5

22. Söylediklerimi gerçekten dinler. 1 2 3 4 5

23. Duygularıma saygı gösterir. 1 2 3 4 5

24. Kişisel olarak benimle ilgilenir. 1 2 3 4 5

25. Güvенеbileceğim biridir. 1 2 3 4 5

26. Yapabileceğimin en iyisini yapmam için beni cesaretlendirir. 1 2 3 4 5

27. Bana güvenir. 1 2 3 4 5

Aşağıdaki ifadelerle öğretmeninizle ilişkinizi düşünerek, size uygunluk derecesine göre yanıt veriniz.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENİM;

Bana hiç uygun değil
Bana uygun değil
Kısmen uygun
Bana uygun
Bana tamamen uygun

28. Bana karşı dürüsttür. 1 2 3 4 5

29. Kaçırdığım derslerin telafisi için yardım eder. 1 2 3 4 5

30. Sıkıldığımda (derste, sınıfta vs) anlar. 1 2 3 4 5

31. Söyleyecek bir şeyim olduğunda beni dinler. 1 2 3 4 5

32. Duygularımı anlar. 1 2 3 4 5

33. Dersi veya konuyu anlamadığımda tekrar anlatmak için isteklidir. 1 2 3 4 5

34. Söylediklerimi dikkate alır. 1 2 3 4 5

35. Espri kaldırabilir. 1 2 3 4 5

36. Çalışmalarında bana yardımcı olur.	1	2	3	4	5
37. Bir problemim olduğunda ya da üzgün olduğumda beni dinler.	1	2	3	4	5
38. Bana karşı arkadaşçadır.	1	2	3	4	5
39. Kendine özgü mizah anlayışı vardır.	1	2	3	4	5
40. Bana olumlu geri bildirimler verir.	1	2	3	4	5
41. Bana karşı anlayışlı ve düşüncelidir.	1	2	3	4	5
42. Sınıfta bir şeye karar verirken isteklerimi dikkate alır.	1	2	3	4	5
43. Sorduğum sorulara tatmin edici yanıtlar verir.	1	2	3	4	5
44. Sınavlardan önce çalışmama yardım eder.	1	2	3	4	5
45. Bir şey istediğimde benimle işbirliği yapmaya isteklidir.	1	2	3	4	5
46. Aynı görüşte olmadığım konularda konuşmama izin verir.	1	2	3	4	5
47. Soru sormam için beni cesaretlendirir.	1	2	3	4	5
48. Sevgi dolu biridir.	1	2	3	4	5
49. Onu anlayıp anlamadığıma dikkat eder.	1	2	3	4	5
50. Bana karşı sabırlıdır.	1	2	3	4	5
51. Çok çalıştığım veya bir şeyi iyi yaptığımda beni över.	1	2	3	4	5
52. Beni anlar.	1	2	3	4	5
53. Benimle gurur duyar.	1	2	3	4	5

Ek-3. 5. Sınıf Başarı Testi

ADI :	5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ	
SOYADI:	I. Dönem Soruları	

1.

Yukarıda verilen resimdeki durum size neyi ifade ediyor?

- A) Arkadaşlık B) Sohbet
C) Dayanışma D) Kıskançlık

2. Sorumluluk sahibi insanlarda aşağıdakilerden hangisi **bulunmaz**?

- A) Liderdir
B) Görevlerini tamamlar
C) Planlı çalışır
D) Başkalarının fikirlerini önemsemez

3. En temel hakkımız aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çalışma hakkı
B) Sağlık hakkı
C) Yaşama hakkı
D) Eğitim hakkı

4. Aşağıdakilerden hangisi hak-sorumluluk eşleştirmelerinden biri **değildir**?

HAK	SORUMLULUK
A) Eğitim öğretim görme hakkı	→ Dersi dinlemek
B) Seçimlere katılma	→ Oy kullanma.
C) Sağlık hizmetlerinden faydalanmak	→ Hastane yaptırmak.
D) Yaptığı iş karşılığında ücret almak	→ İşini hakkıyla yapmak

5. Aşağıdakilerden hangisi, ilköğretim 5. sınıfa giden bireyin içinde bulunduğu rollerden biri **olamaz**?

- A) Oyuncu olmak
B) Kardeş olmak
C) Öğrenci olmak
D) Doktor olmak

6. “Tarihi mekân” geçmişte yaşamış uygarlıklardan kalan eser ve kalıntılar, bu kalıntıların bulunduğu yerlerdir. **Bu eser, kalıntı ve yapılar arasında**

- I. Saray
II. Tapınak
III. Kale
IV. Kervansaray

unsurlarından hangileri bulunur?

- A) Yalnız I
B) I ve III
C) I, II ve IV
D) I, II, III ve IV

7. Yörelere kendine has kültürel özellikleri de vardır. Bu farklılıklar kültürümüzü zenginleştirir.

Aşağıdakilerden hangisi yörelere göre farklılık gösteren kültürel özelliklerinden biri **değildir**?

- A) Yemekler B) Türküler
C) Halk oyunları D) Milli bayramlar

8. Ülkemizde çok sayıda tarihi eserin ve doğal güzelliklerin bulunması öncelikle aşağıdakilerden hangisinin artmasını sağlamıştır?

- A) Okuma yazma oranının
B) Turist sayısının
C) Sanayi kuruluşlarının
D) Şehir sayısının

9. “*hamsi – horon – mantı – çay*”

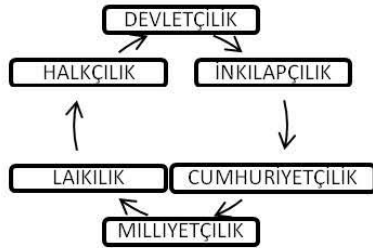
Yukarıda verilenlerden hangisi Karadeniz Bölgesi’ne has bir özellik olamaz?

- A) Hamsi B) Horon
C) Mantı D) Çay

10. Kadınlara seçimlerde oy kullanma hakkının verilmesi daha çok hangi ilke ile ilgilidir?

- A) Milliyetçilik B) Halkçılık
C) Cumhuriyetçilik D) Devletçilik

11.

Yu-

karıda verilen Atatürk ilkeleri hangi düşünce sisteminin ürünüdür?

- A) Modernleşme B) İnkılapçılık
C) Atatürkçülük D) Çağdaşlık

12. Aşağıdakilerden hangisi Atatürk’ün yönetimle ilgili ilkesidir?

- A) Milliyetçilik B) Halkçılık
C) Cumhuriyetçilik D) Laiklik

13.

1. Türk Dil Kurumunun kurulması
2. Türk Tarih Kurumunun kurulması.

Yukarıdaki inkılaplar aşağıdaki ilkelerden öncelikle hangisine bağlı olarak gerçekleştirilmiştir?

- A) Halkçılık B) Milliyetçilik
C) Cumhuriyetçilik D) İnkılapçılık

14. Sınıftaki arkadaşlarımız kendi yörelerinde yetişen ürünleri söylüyor.

AHMET: Fındık –Çay

HACER. Arpa- Şekerpancarı

SEFA: Portakal –Muz

ZEYNEP: Antep Fıstığı- Tahıl

Buna göre, Akdeniz Bölgesi’nden söz eden kişi hangisidir?

- A) Zeynep B) Hacer C) Ahmet D) Sefa

15. İnsanlar yerleşip şehir kurmak için aşağıdaki yerlerden hangisini tercih etmezler?

- A) Deniz kıyılarını
B) Yükseltisi fazla olan yerleri
C) Düz ve verimli topraklar
D) İklimin elverişli yerleri

16. I. Her mevsim yağışlıdır.
II. Yazları sıcak ve kuraktır.
III. Kışları ılık ve yağışlıdır.

Yukarıda verilen özelliklerin aşağıda verilen iklimlerle doğru eşleştirilmesi hangisidir?

	Akdeniz İklimi	Karasal İklim	Karadeniz İklimi
A)	I	II	III
B)	II	I	III
C)	III	II	I
D)	II	III	I

17. Doğal, beşeri ve ekonomik yönleri ile diğer alanlardan ayrılan, kendi sınırları içinde benzerlik gösteren alan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Coğrafi bölge
B) Şehir
C) Kıta
D) Ülke

18. Türkiye’de yükseltisi en fazla olan bölge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akdeniz Bölgesi
B) Doğu Anadolu Bölgesi
C) Ege Bölgesi
D) Karadeniz Bölgesi

19. Doğal afetlerin çoğunu önlemenin en etkili yolu ağaçlandırmayı sağlamaktır.

SEL
1

ÇİĞ
2

EROZYON
3

DEPREM
4

Kaç numaralı görselde yer alan doğal afet, ağaçlandırma yapılarak önlenemez?

- A) 4 B) 3 C) 2 D) 1

20. Enis'in Antalya ilinde deniz kıyısında yer alan köyünün ekonomik yapısı değişmiştir. Portakal, limon ağaçlarının bulunduğu tarım alanlarında bugün dev oteller yükselmektedir.

Buna göre Enis'in köyünde hangi ekonomik faaliyetin önemi artmıştır?

A)

B)

C)

D)

21. Yaşadığımız yerin iklimi aşağıdakilerden hangisini etkilemez?

- A) Tarım
B) Hayvancılık
C) Bitki örtüsü
D) Eğitim

22. Yıllık yağış miktarının en çok olduğu bölgemiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karadeniz Bölgesi
B) Ege Bölgesi
C) Doğu Anadolu Bölgesi
D) Güney Doğu Anadolu Bölgesi

23.. -İnşaatlarda kalitesiz malzeme kullanmak
- Sağlam olmayan zemine çok katlı bina yapmak

Yukarıdaki yanlış uygulamalar hangi doğal afetin zararını artırır?

- A) Yangın
B) Fırtına
C) Deprem
D) Erozyon

24. "Bölgemizde şeker fabrikasının kurulmasından sonra işsizlik sorunu kısmen çözümlenmiştir." Cümlede bahsi geçen bölgemizde hangi ekonomik faaliyet şeker fabrikasının açılmasını sağlamış olabilir?

- A) Ticaret
B) Tarım
C) Hayvancılık
D) Turizm

25. "Üretilen ürünlerin başka ülkelere satması-na.....denir." Cümlesinde noktalı yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) İthalat
B) İhracat
C) Tüketim
D) Üretim

26. Pamuk aşağıda verilen bölgelerimizden hangisinde yetistirilmez?

- A) Ege Bölgesi
B) Akdeniz Bölgesi
C) Karadeniz Bölgesi
D) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

27. Bir yerde fabrika kurulması için aşağıdakilerden hangisine gerek yoktur?

- A) Tarihi değer taşıması
B) Nüfusun yoğun olması.
C) Ulaşım kolaylığı.
D) Ham maddenin bulunması.

28. Aşağıdakilerden hangisi doğal afetlere ya da doğal afetlerin yan etkilerinin artmasına neden olamaz?

- A) Okulların eğitim-öğretim faaliyetlerine başlaması
B) Ormanların yok edilip fabrikalar için her açılması
C) Suların kirletip canlı çeşitlerinin azalması
D) Atıklarla toprağın kirletilmesi

BAŞARILAR...

Ek-4. 6. Sınıf Başarı Testi

ADI :	6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ	
SOYADI:	I. Dönem Soruları	

1. Aşağıdakilerden hangisi bir olgudur?

- A) Ankara Türkiye'nin Başkentidir.
- B) İstanbul Türkiye'nin en güzel şehridir.
- C) Hayatta en güzel yıllar askerlik yıllarıdır.
- D) Çok gezen çok okuyandan daha iyi bilir.

2. İnsan haklarına duyarlı bir vatandaş aşağıdakilerden hangisini yapmaz?

- A) Haklarının neler olduğunu bilir ve korur.
- B) Kendini ilgilendirmeyen hak ihlallerine hiç sesini çıkarmaz.
- C) Hakkı çiğnenen bir vatandaşa yardımcı olur.
- D) Başkalarının haklarına saygı gösterir.

3. I- İstanbul'un fethi ve sonuçları

II- Paralel ve meridyenlerin özellikleri

III- Sindirim sistemi ve özellikleri

Yukarıdakilerden hangisi Sosyal bilgiler dersini daha çok ilgilendirir?

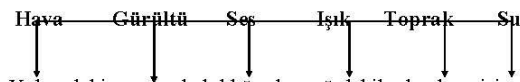
- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) I ve II

4.

Aşağıdakilerden hangisi Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından değildir?

- A) Demokratik değerleri benimsemek.
- B) Topluma uyum sağlamak.
- C) Her bireye istediği mesleği kazandırma.
- D) İleriki yaşantısında kendisine yararlı bilgiler sunmak.

5. ÇEVRE KİRLİLİĞİ

Yukarıdaki şemaya bakıldığında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Çevre kirliliğine bir çok olay sebep olmaktadır.
- B) Çevre kirliliğini oluşturan etmenlerin hepsi insan kaynaklıdır.
- C) Çevre kirliliğini önlemenin yolları onu oluşturan etmenleri bilmekten geçer.
- D) Çevre kirliliği türlerinden en zararlısı hava kirliliğidir.

6. Aşağıdakilerden hangisi bilimsel araştırma basamaklarından biri değildir?

- A) Veri toplama
- B) Güvenilirliği kontrol etme
- C) Tek kaynaktan yararlanma
- D) Rapor oluşturma

7.

Aldığımız bir ürün bozuk çıktı ve ürünü iade etmek için aldığımız mağazaya gittiniz. Mağaza sahibi ürünü sizin bozduğunuz iddia ederek geri almadı.

Yukarıda verilen durumla siz ne yapardınız?

karşılaş-

- A) Ürünü tamir ettirdim.
- B) Yasal yollardan hakkımı arardım
- C) Mağaza sahibiyle tartıştım.
- D) Ürünü mağazada bırakır ve giderdim.7

8. Aşağıdakilerden hangisi sosyal bilgiler dersinin inceleme alanına girmez?

- A) 2. Dünya Savaşının neden ve sonuçları
- B) Ülkemizde karasal iklimin etkili olduğu coğrafi bölgeler
- C) Çevremizdeki sosyal yardım kuruluşları
- D) Bitkilerin büyümesini etkileyen faktörler

9. I.Erzurum, Kars, Ağrı gibi kentlerimiz oldukça dağlık ve yüksektir.

II. Erzurum, Kars, Ağrı'da sanayi geridir.

Yukarıdaki cümlelere göre çıkarılabilecek genelleme aşağıdakilerden hangisidir ?

- A) Kentlerimizin çoğunda sanayi geridir.
- B) Dağlık ve yüksek alanlar genellikle sanayide geridir
- C) Erzurum, Kars ve Ağrı genellikle yüksektir.
- D) Kentlerimiz genellikle yüksektir.

10. I- Sorunun çözümüne yönelik varsayımlar yazmak,

II- Konuyla ilgili değişik kaynaklardan bilgi toplamak,

III- Araştıracağı konuyu belirlemek

IV-Toplanan bilgileri konulara göre sınıflandırmak,

V-Son bir kontrolden sonra metni oluşturmak ve bilgilerin alındığı kaynağı dipnot ile göstermek,

Yukarıdakilerden hangisi Bilimsel Araştırmaların ilk basamağıdır?

- A) I B) II C) III D) IV

11. "Ülkesini, yüksek bağımsızlığını bilen Türk Milleti; dilini de yabancı dillerin egemenliğinden kurtarmalıdır." Atatürk'ün bu sözünden yola çıkarak hangi kurum açtığı söylenebilir?

- A) Türk Tarih Kurumu B) Türkiye İstatistik Kurumu
- C) Türk Dil Kurumu D) Devlet Planlama Teşkilatı

12. Yaşadığımız bölgenin haritası, aşağıdaki ölçeklerden hangisiyle çizilirse harita daha ayrıntılı olur?

- A) 1 / 5 000 000
- B) 1 / 500 000
- C) 1 / 1 000 000
- D) 1 / 50 000

13. Haritalarla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Büyük ölçek bulunmalıdır.
- B) Düzlem üzerine çizilmelidir.
- C) Lejant bulunmalıdır.
- D) Kuş bakışı görünümde olmalıdır.

14. Ege Bölgesinin Ege Bölümü ile İç Batı Anadolu Bölümü'nün iklim özelliklerinin farklı olması, iki bölüm arasında aşağıdakilerden hangisi bakımından da farklılık görülmesine yol açtığı söylenemez?

- A) Tarım ürünleri
- B) Bitki örtüsü
- C) Nüfus miktarı
- D) Madenler

15. İklim canlı yaşamını etkilemektedir. Aşağıdakilerden hangisi iklimden etkilenmez?

- A) Giyim
- B) Gelenek—Görenekler
- C) Eğitim
- D) Ekonomi

16. Aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Akdeniz Bölgesi—Maki
- B) Ege Bölgesi—Orman
- C) İç Anadolu Bölgesi—Bozkır
- D) Karadeniz Bölgesi—Orman

17. Türkiye'nin üzerinde bulunduğu kıtalar hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Asya—Afrika
- B) Asya—Avrupa
- C) Amerika—Avrupa
- D) Asya—Okyanusya

18.

- Yağışlar yok denecek kadar azdır
- Gece-gündüz sıcaklık farkı fazladır.
- Tarım yapılamaz

Yu-

karıda özellikleri verilen iklim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Muson İklimi
- B) Kutup İklimi
- C) Ekvatorial İklim
- D) Çöl İklimi

19.

Akdeniz Bölgesi'nde evler genelde çatısız ve geniş pencerelidir. İç Anadolu Bölgesi'nde evler genelde kerpiçten, Karadeniz Bölgesi'nde ise ahşaptan yapılır.

Yu-
karıdaki durumun sebebi nedir?

- A) İklimin insanların yaşam şekillerini etkilemesi
- B) Yer altı kaynaklarının bölgeden bölgeye değişmesi
- C) Ormanların ülkemizde geniş yer kaplaması
- D) Her bölgede farklı malzemelerin tercih edilmesi

20. - Anadolu'da insanların yaşadığı ilk yer, Antalya'daki Karain ve Beldibi mağaralarıdır.

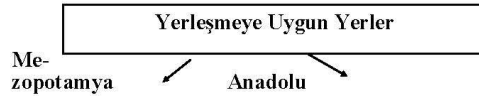
- Konya Çatalhöyük, dünyanın ilk toplu yerleşim merkezi olmuştur.

- Çanakkale'de Truva, Yozgat'ta Alişar, Çorum'da Alacahöyük, Burdur'da Hacılar önemli yerleşim merkezleri olmuşlardır.

Yukarıdaki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Anadolu çok eski zamanlardan beri insanların yerleştiği bir yer olmuştur.
- B) Anadolu'da yerleşime uygun yerler oldukça fazladır.
- C) Anadolu'ya yerleşenleri, yerlerini korumak için sürekli birbiriyle savaşmıştır.
- D) Anadolu'da, geçmişten günümüze yerleşenlerin kalıntıları mevcuttur.

21.

Bu iki bölgenin geçmişten günümüze kadar sürekli yoğun yerleşim bölgeleri olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Buralardaki nehirlerin varlığı ve toprakların verimli olması
- B) Bu bölgelerin üç tarafının denizlerle çevrili olması
- C) Buralarda uygarlıkların sürekli birbiriyle mücadele etmesi
- D) Buralarda sık sık istila ve göçlerin yaşanması

22. I. Durum: İlk yazıyı Sümerler, alfabeyi Fenikeliler bulmuştur.

II. Durum: Hititler ve Urartular, Sümerlerin yazısını; Lidyalılar ve İyonlar ise Fenike yazısını kullanmışlardır.

Yukarıdaki durumlara göre aşağıdakilerden hangisi söylenbilir?

- A) Uygarlıklar farklı uygarlıklardan etkilenmişlerdir.
- B) Uygarlıklar birbirleriyle çağdaştır.
- C) Uygarlıklar ilişkilerinde seçici davranmışlardır.
- D) Uygarlıklar yazıyla birlikte anayasalarını hazırlamışlardır.

23.

1 **Hititler**

Hammurabi; Sümer kanunlarını daha da geliştirerek kendi kanunlarını oluşturmuştur.

A

Lidyahılar

2

Babiller

B

Asurlulardan öğrendiklerini yazıyı kullanarak "Anal" denilen yıllıkları hazırlamışlardır.

3

C

Parayı bulmuşlar, Kral Yolu'nu yaparak Anadolu ile Mezopotamya arasındaki ticareti geliştirmişlerdir

Yukarıda verilen uygarlıklar ile bunların açıklamaları eşleştirildiğinde hangi seçenek doğru olur?

A) 1a, 2b, 3c
C) 1c, 2a, 3b

B) 1b, 2c, 3a
D) 1b, 2a, 3c

24.

Bizde tarımla ilgili çok sert kanunlar vardır. Öküzümü öldürürsek veya sabanı kırarsak bunun cezası ölümdür.

Yukarıdaki Frigli çiftçilerin söylediklerine bakarak Friglerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Zayıf bir toplumdur.
B) Adaleti korumuşlardır.
C) Tarıma önem vermişlerdir.
D) Başka uygarlıklardan etkilenmiştir.

25. Kızılırmak yayı içinde kurulan Pankuş adlı soylular meclisi ile yönetilen eski Anadolu medeniyeti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hititler
B) Frigler
C) Lidyahılar
D) İyonlar

26. Başkenti Van Gölü yakınlarındaki Tuşba olan eski Anadolu medeniyeti aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hititler
B) Urartular
C) Lidyahılar
D) İyonlar

27.

Bu

en

ne-

rak

aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

Hunlar ve Kök Türkler döneminde Türklerin büyük kısmı çadırlarda yaşamıştır. Ev ya da tapınaklar yapmamışlardır.

durumun önemli deni ola-

A) Hayvancılık yapmaları
B) Tarımla uğraşmaları
C) Savaşçı olmaları
D) Konargöçer olarak yaşamaları

28. – Kışların uzun ve sert, yazların ise sıcak geçtiği, bozkır bitki örtüsüne sahip etrafı yüksek dağlarla çevrili bir alandır. Bu özellik, bölgedeki Türklerin yaşam biçimlerini ve kültürlerini şekillendiren en önemli faktördür.

Orta Asya'daki bu durumun Türklerin hangi özelliğinin ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenemez?

A) Konargöçer bir hayatı benimsemeleri
B) Ölümlerini at ve silahlarıyla birlikte gömmeleri
C) Savaşçı olmaları
D) Avcılık ve hayvancılıkla ilgilenmeleri

29.

Anayurtları Orta Asya olan Türkler yaşadıkları bölgenin iklimi ve coğrafyası nedeniyle boylar halinde konargöçer bir yaşam sürmüştür.

Zaman içinde anayurtlarını terk eden Türk boyları dünyanın farklı bölgelerine dağılmıştır.

Öğrencilerin verdiği

bilgiler doğrultusunda Türklerin anayurtlarını terk etme nedenleri olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Boylar arasında yaşanan mücadeleler
B) Kuraklık ve kıtlık
C) Yeni bir dine sahip olma
D) Hayvanların otlak ihtiyacını giderme

30.

Ben Türk kağanıyım ve yeryüzünün dört yanının hükümdarı olsam gerek. Sizden itaat dilerim. Kim benim emirlerime baş eğerse, hediyelerini kabul ederek onu dost edinirim. Kim baş eğmezse, gazaba gelirim düşman sayarak ona karşı asker çıkarır ve derhal baskın yapıp onu astırır, yok ettirim.

Yukarıda Oğuz Kağan Destanı'nda bir bölüm yer almaktadır.

Bu bilgilere göre Hun Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Barıştan yanadır.
B) Kendisiyle dost olmayana düşmandır.
C) Diğer devletlerden kendisine itaat edilmesini istemiştir.
D) Diğer devletleri savaşa davet etmiştir.

31.

- Mete Han döneminde M.Ö. 209 yılında kurulmuştur.
- Günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.
- Devletin güvenliğini sağlamaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Devlet Teşkilat Yapısı
- B) Türk Silahlı Kuvvetleri
- C) Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu
- D) Devlet yönetim yapısı

32. İpek Yolu, Orta Asya Türk Devletleri zamanında devletler arasında siyasi, ekonomik ve kültürel bir köprü konumunda olmuştur.

Buna göre İpek Yolu için,

- 1. Bilgi akışı sağlamıştır.
- 2. Savaşlara neden olmuştur.
- 3. Kültürel etkileşim sağlamıştır.

Yargılardan hangilerine ulaşılır?

- A) 1 ve 2
- B) 2 ve 3
- C) 1,2 ve 3
- D) 1 ve 3

33.

İslamiyet'ten önce, Arap kabileleri, Mekke'yi ziyaret eder, burada kurulan panayırda alışveriş yapar, aralarında kan davalarını unuttur, eğlenceler ve spor karşılaşmaları düzenler, Kabe'deki putları ziyaret ederdi.

Yukarıdaki bilgilere göre Araplarla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

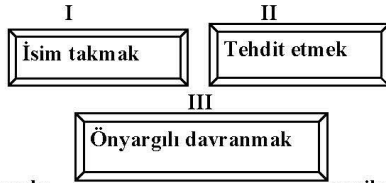
- A) İslamiyet'ten önce de Mekke kutsal bir yer kabul edilmiştir.
- B) Arap kabileleri arasında ticaret yapılmaktadır.
- C) Arap kabileleri arasında her zaman barış ve dayanışma yaşanmıştır
- D) Araplar her yıl Mekke'de bir panayır düzenlenmektedir.

BAŞARILAR...

Ek-5. 7. Sınıf Başarı Testi

ADI :	7. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ	
SOYADI:	I. Dönem Soruları	

1.

Yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri iletişimde yapılan hatalardandır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) I– II– III

2. Aşağıdakilerden hangisi etkili bir iletişimde daha önemlidir?

- A) Dinlemek
B) İzlemek
C) Not tutmak
D) Tebessüm etmek

3. Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal Atatürk'ün katkılarıyla kurulmuş olan iletişim örgütlerinden birisi değildir?

- A) Anadolu Ajansı
B) Tasfir-i Efkar
C) İrade-i Milliye
D) Hakimiyet-i Milliye

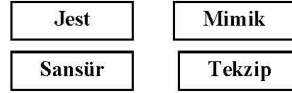
4.

Yukarıda verilen diyagramdaki bilgilerden kaç tanesi iyi iletişim sırasında uyulması gereken kurallardan değildir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

5.

Aşağıda bazı tanımlar verilmiştir. Tanımlarla, yukarıdaki öğrencilerin söylediği kelimeleri eşleştirdiğimizde hangi tanım boşa kalır?

- A) Herhangi bir şeyi anlatmak ya da açıklamak için el, kol veya baş ile yapılan içgüdüsel ya da bilinçli hareketlere denir.
B) Basın ve yayın kuruluşlarınca yapılan hataların fark edilmesi durumunda, yayınlanan düzeltme yazısına denir.
C) Bir duygu veya düşüncenin kaş, göz, ağız ve yüz hareketleriyle anlatılmasına denir.
D) Duygu, düşünce akla gelebilecek her yolla başkalarına aktarılmasına denir.

6.

Karşımızdaki kişinin tahmini olarak ne düşündüğünü anlayabilme ve onun düşüncelerine ortak olabilmeye “empati” diğer adıyla duygudaşlık denir.

Yukarıdaki tanıma bakarak sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisinde empati kurulduğu söylenbilir?

- A) Benim için değerli bir öğrencisin
B) Annenin hasta olması seni çok üzüyor.
C) Haftalardır seni izliyorum, çok sinirlisin.
D) Sır tutmadığını sen de biliyorsun.

7. I. Ben dili kullanmak

II. Sen dili kullanmak

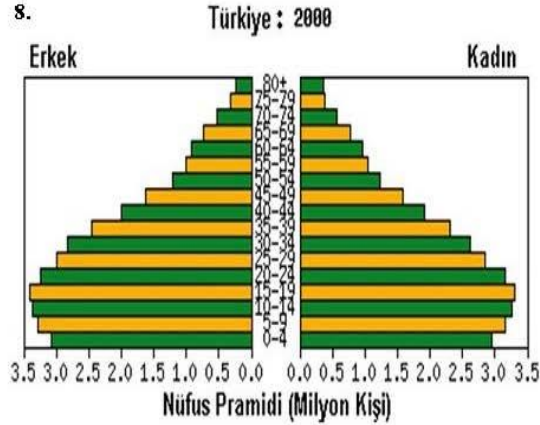
III. Empati kurmak

IV. Öz saygı geliştirici dil kullanmak

Sağlam arkadaşlıklar iyi bir iletişimle gerçekleşir. Sizce sağlam bir dostluk kurmak için yukarıda verilen öncüllerden hangisini kullanmamamız gerekir?

- A) I B) II C) III D) IV

8.

2000 yılının nüfus piramidine göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğum oranları azalmaktadır.
- B) Yaşlı nüfus yüksektir.
- C) Türkiye'de genç nüfus fazladır.
- D) Erkek ve kadın nüfusu birbirine yaklaşıktır.

9. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde nüfusun dağılımını etkileyen faktörler arasında yer almaz?

- A) İş imkanları
- B) Ormanların dağılışı
- C) Endüstri kuruluşlarının dağılışı
- D) Yeryüzü şekilleri

10. I. Nüfus artış hızı giderek düşmektedir.

II. Nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölge, Ege Bölgesidir.

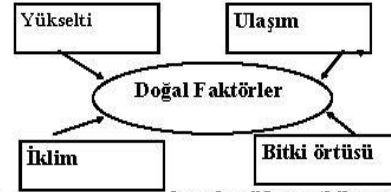
III. Nüfusumuzun çoğunluğu, şehirlerde yaşamaktadır.

IV. Nüfus sayımını Devlet İstatistik Enstitüsü yapar.

Yukarıdaki bilgilerden hangisi ya da hangileri günümüzde, ülkemizin nüfusu ile ilgili doğru bilgilerdir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) I - III - IV
- D) II - IV

11.

Yukarıda nüfusu etkileyen bazı doğal faktörler bir diyagramda gösterilmiştir. Diyagramın doğru olabilmesi için hangi maddenin çıkartılması gerekir?

- A) Yükselti
- B) Ulaşım
- C) İklim
- D) Bitki örtüsü

12. Anayasamızın 23. maddesine göre "Herkes yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahiptir." denilmektedir. Sizce bu haklarımız kanunlara göre hangi durumlarda sınırlanabilir?

- A) Suç işlemesini önlemede sınırlandırılabilir.
- B) Kamu malını korumada sınırlandırılabilir.
- C) Toplum sağlığını korumada sınırlandırılabilir.
- D) Beyin göçünü önlemede sınırlandırılabilir.

13. Ülkemizde nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu yer Marmara Bölgesi'dir. Bunun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Sanayisi'nin gelişmiş olması
- B) Ticaret ve hizmet sektörünün gelişmiş olması
- C) Bölgenin kurak olması
- D) Ulaşımın rahat olması

14. Aşağıdakilerden hangisi köyden kente göçün nedenleri arasında gösterilemez?

- A) Kırsal kesimde makine kullanımının yaygınlaşması
- B) Kentlerde sağlık ve eğitim hizmetlerinin daha fazla olması
- C) Kentlerde iş imkanlarının fazlalığı
- D) Kırsal kesimde konut sıkıntısının yaşanması

15.

- I. İklim
- II. Sanayi
- III. Turizm
- IV. Yer altı kaynakları
- V. Su dağılımı
- VI. Ulaşım

Yukarıda verilenlerden hangileri bir yerin nüfusunu etkileyen faktörler içinde sayılabilir?

- A) I– III– V
- B) II– IV– VI
- C) I- II- III- IV- V- VI
- D) Hiçbiri

16. Sultan Alparslan, 1071 Malazgirt Savaşını kazandıktan sonra, Orta Asya'dan gelen Türkmenleri Anadolu'ya yönlendirilmiş, komutanlarını Anadolu'yu fethetmek için görevlendirilmiştir.

Yukarıdaki metne göre, Sultan Alparslan'ın ulaşmak istediği asıl amaç nedir?

- A) Anadolu'da yeni bir devlet kurmak
- B) Anadolu'nun Türk yurdu olmasını sağlamak
- C) Bizans topraklarının güvenliğini sağlamak
- D) Hristiyanlığın etkisini azaltmak

17. Haçlı seferleri sonucu olarak;

- I. Derebeylik zayıflamıştır.
- II. Kağıt ve matbaa Avrupa'ya taşınmıştır.
- III. Din adamlarına ve kiliseye olan güven azalmıştır.

Bu bilgilere göre, Haçlı Seferleri sırasıyla hangi alanlarda Avrupa'da değişiklik yaşanmasına neden olmuştur?

	I	II	III
A)	Dini	Siyasi	Ekonomik
B)	Siyasi	Kültürel	Dini
C)	<u>Kültürel</u>	<u>Siyasi</u>	<u>Dini</u>
D)	Ekonomik	Kültürel	Siyasi

18. Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da bir çok beylik ve devlet kuruldu. Bu beyliklerden biri de İzmir ve çevresinde kurulan Çaka Beyliği'dir.

Buna göre Çaka Beyliği'ni diğer Türk beyliklerinden ayıran en önemli özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlk Türk-İslam beyliği olması
- B) Tarihteki ilk Türk denizci beyliği olması
- C) Anadolu'daki siyasi birliği sağlayan ilk devlet olması
- D) Haçlılardan Kudüs'ü geri alması

19. Tokat Niksar Kalesi'nde Danişmentliler tarafından Yağıbasan Medresesi, Anadolu'nun ilk medresesi olarak kabul edilmektedir.

Buna göre Türklerin, Anadolu'da aşağıdaki alanların hangisinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir?

- A) Eğitim
- B) Savunma
- C) Ticaret
- D) Ekonomi

20. Osmanlılar Rumeli ve Balkanlarda fethedilen yerlere Anadolu'dan getirilen Türk ailelerini yerleştirmişler, onlardan vergi almamışlar ve onların Anadolu'ya geri dönmelerini engellemişlerdir.

Buna göre Osmanlıların böyle davranmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Balkanlardaki kültürel değerleri kazanmak istemesi
- B) Bölgede kalıcı egemenlik kurmak istemesi
- C) Anadolu'da siyasi birliği güçlendirmeye çalışması
- D) Göçebe Türkleri belli bir otorite altında toplamaya çalışması

21. Osmanlı Devleti'nin güçlü bir devlet olarak ortaya çıkmasında rol oynayan etkenler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Coğrafi konumu
- B) Anadolu beyliklerine karşı izlediği barışçı politika
- C) Bizans'ın zayıf olması
- D) Yerleşik bir nüfusa sahip olması

22. Osmanlı Devleti 15. ve 16. yüzyıllarda denizlerde ele geçirdiği üstünlüğü duraklama sürecine girdiği 17. yüzyıldan itibaren kaybetmeye başlamıştır. Bu bilgilere bakılarak

Osmanlı denizciliğinin gerilemesinde,

I. Askeri gücün azalması

II. İç ve dış sorunların artması

III. Deniz ticaretinden elde edilen gelirlerin önemslenmemesi

durumlarından hangisi ya da hangilerinin etkili olduğu ileri sürülebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III

23. İstanbul'un fethinden sonra,

-Fatih'in Ortodoks Patrikhanesi'nin devamına izin vermesi

-1479'da Fatih'in Venediklilere ticari ve siyasi imtiyazlar vermesi

-Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransızlara kapitülasyonlar vermesi

Yukarıdaki üç olayın ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hristiyan birliğinin kurulmasını engellemek

B) Akdeniz ticaretini canlandırmak

C) Almanya'nın gücünü zayıflatmak

D) Osmanlı donanmasını güçlendirme

24. İstanbul Boğazı'nı elinde bulunduran Bizans Karadeniz ticaret yolundan vergi alırdı. Osmanlı Devleti İstanbul'u fethedince bu yolu denetim altına almıştır.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlamıştır?

A) Osmanlı Devleti'nin ekonomik açıdan güçlenmesine

B) Avrupa'da feodalite rejiminin yıkılmasına

C) Bizans İmparatorluğu'nun Coğrafi Keşifleri başlatmasına

D) Avrupa'nın kültürel yönden gerilemesine

25. I. Matbaanın kurulması

II. İtfaiye örgütünün kurulması

III. Çiçek aşısının uygulanması

IV. Nizam-ı Cedid ordusunun kurulması

Yukarıda verilenlerden hangisi Lale Devri'nde yapılan yeniliklerden biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV

26. Lale Devri'nde hattatlar matbaanın kurulmasına tepki göstererek matbaanın günah olduğunu söyleyip halkında desteğini aldılar. Devlet bunun üzerine dini eserler dışındaki eserlerin matbaada basılmasına izin verdi.

Buna göre;

I. Matbaanın kullanılmasının bazı kesimleri rahatsız ettiği

II. Hattatların dini eserlerin matbaa tarafından basılmasını istemediği

III. Devletin halkın görüşlerine kayıtsız kalmadığı

Yargılarından hangisi söylenebilir?

A) Yalnız II B) I- III

C) II - III D) I- II- III

27.

?

Hristiyanlar çalışmıyor ve alışveriş yapmıyorlar diye Pazar gününe tesadüf eden semt pazarının günü, başka bir gün ile değiştirilmiştir.

Mahkeme salonlarında her milletten çeşit çeşit insanlar, Rumlar, Ermeniler ve hatta kadınlar yüksek sesle şikayetlerini bildiriyorlar ve savunmalarını rahatlıkla yapıyorlardı.

Bu **di-**

yagma verilebilecek uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yenilikler ve Osmanlı Devleti

B) Osmanlı Devleti ve İnkılaplar

C) Farklı Kültürler Bir Arada Yaşadı

D) Etkiledik, Etkilendik

28. Lale Devri'nde ilk kez Viyana, Paris gibi Avrupa başkentlerine elçiler gönderilmiştir. **Buna göre Lale Devri'yle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

A) Avrupa'nın yakından tanınmaya çalışıldığı

B) Osmanlı'nın eski gücünü koruduğu

C) Batı'nın üstünlüğünün kabul edildiği

D) Avrupa'daki gelişmelerin takip edildiği

BAŞARILAR...

Ek-6. Araştırma İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.8159144
Konu : Araştırma İzni

01.08.2016

GAZİ ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 22/02/2016 tarihli ve 6157 sayılı yazınız.

Enstitünüz doktora öğrencisi Çiğdem KOZANER'in "Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretmen Öğrenci İlişkisinin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" konulu tez kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (14 sayfa) araştırmacı tarafından uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini arz ederim.

Bayram GÜLEÇ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

01/08/2016

Şef

Konya yolu Başkent Öğretmen Evi arkası Beşevler ANKARA
e-posta: istatistik06@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için
Tel: (0 312) 221 02 17/135

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9536-dc9f-374a-8f17-d50a kodu ile teyit edilebilir.

Ek-7. Öğretmen – Öğrenci İlişkisi Ölçeği İzinleri

Fwd: Ölçek İzin

Gelen Kutusu x

çığdem kozaner

20:39 (12 saat önce)

Alici: bana

----- Yönlendirilmiş ileti -----

Gönderen: **semih kaynak** <semih_kaynak@hotmail.com>

Tarih: 10 Mart 2016 14:21

Konu: Ölçek İzin

Alici: "ckozaner@gmail.com" <ckozaner@gmail.com>

Değerli araştırmacı,

Öğrenci-Öğretmen İlişkisi Ölçeği'ni akademik amaçlarla kullanmanız uygun görülmüştür.

Araştırma bulgularınızdan bizi haberdar eder iseniz sevinirim.

Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Semih Kaynak
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Araştırma Görevlisi
ANKARA

iPhone'umdan gönderildi

İleti başlangıcı:

Kimden: "Semih Kaynak (Gazi University)" <semih_kaynak89@gmail.com>
Tarih: 27 Mart 2017 10:19:12 GMT+3
Kime: eduerjan13@yahoo.com
Konu: İlet: Good Student-Teacher Relationships Scale - Adapt to Turkish High School Students

----- Yönlendirilmiş ileti -----

Gönderen: **Julia Wilkins** <jwilks3@yahoo.com>

Tarih: 19 Ekim 2014 Perşembe

Konu: Good Student-Teacher Relationships Scale - Adapt to Turkish High School Students

Alici: "hioningolos23" <semihkaynak89@gmail.com>

Dear Semih,

That would be great. I would love to see your results. Maybe we could compare results between American and Turkish students.

Julia Wilkins

GAZİ GELECEKTİR..